

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA
93

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZINOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1990. GADA JANVĀRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

41. GADA GĀJUMS

Nr. 1. (490.)

LATVIJA!

Laimīgu
1990

Mana īsā mūža dienas
Ar senatnes elpu zeltītas.
Un dziesma neviena
Nav svešniekiem vēltīta.

Es ticību saucu talkā.
Es ietērpos brūnās biežās.
Es nedomāju - vai algos
Mani, vai tiesās?

Es tautu aicināju
Vienotībā saplūst.
Es liesmodams gāju
Verdzību aplauzt.

Uz gaismas pili
Es meklēju taku.
Es kalnam zilajam
Svētvārdus saku.

Vest brīvībā tautu
Dvēsele slāpa.
Es dziesmas audu -
Vadzvaigznes. Lāpas.

Es Merķeļi slāvēju -
Latvības paudēju.
Bet arī savējos
Rakstu audējus.

Dziesmu pūrā -
Tautas atmiņā vāktā -
Bij tēvzmes gaita sūrā,
Jaunu svešnieku māktā.

Es atvēru pūra vāku,
Dziesmā grimu.
Atmodas sākums
Latvijā dzima.

Kad Vītola melodijas
Manas dziesmas krogo,
Ap manu mūžu vijas
Piemīga gaišos toņos.

No tālās aizsaules raugos -
Manis veikto godina.
Kad gaisma tumsas žņaugos,
Manis paustais to modina.

Es redzu: mirdz pie krūtīm
Rīta gaismas spožums.
Un neskars zūdība
Tautu, kas pilna ar drošumu.

Var važas uzlikt rokām,
Var saldēt vējos saltos,
Bet pat aiz dzeložogiem
Dzimst sirdīs sapņi balti.

Es katram tautas solim
Savus blakus lieku...
Es ticu: ir Lameis nolikts
Brīvībā būt un iekust.

1989. gadā.

GUNĀRS FREIMANIS.

Pārdomas Jaungadā.

Nākotnes notikumu zilēšana ir nepateicīgs un grūts uzdevums. Tomēr mēs to labprāt mēģinām darīt, it sevišķi ik jauna gada sākumā.

Lai gan pirms divpadsmit mēnešiem jauniem vējiem gan tālajā dzimtenē, gan šeit bija ļoti daudz pozitīvu iezīmju, grūti bija pareģot visas tās pārmaiņas, kādas atnesa aizvadītais 1989. gads, ar ko noslēdzās astoņdesmitie gadi, kas pasaules vēsturē ieies ar dažādu cilvēku radītu mūžu nojaukšanu.

Rietumos ļaudis un valstis īpašu vērtību sāka pievērst narkotisko vielu lietošanas slimībai, vides piesārņošanai un piedzīvoja dažādas saimnieciskās krīzes, kuŗu rezultātā agrās pensijās devās tūkstošiem pārsteigta speciālistu.

It sevišķi pārmaiņas notika komunistu pārvaldītajās pasaules daļās, ar pavīsum negaidītiem gala rezultātiem. Tā studentu ierosinātās pārmaiņas Ķīnā tika brutāli apspiestas. Turpretim Austrumeiropā vērojām pakāpenisku komunistu impērijas sairšanu, kas savu kalngalu sasniedza pilsoņu karā Rumānijā Ziemsvētkos, aizvadītā gada pēdējās dienās.

Dažādās neatkarības kustības neatlaidīgi un nemītīgi turpināja savu darbu visās Baltijas valstīs, iegūstot visplašāko pasaules un pat politbiroja uzmanību.

Lietuvā komunistiskā partija pat atšķīrās no Vissavienības. Savienības sarkanie komisāri nezin vairs, kā šādu sacelšanos novērst un ko tādā gadījumā darīt. Šķiet, ka ar brutālu varu šādus jautājumus vairs tur nevar atrisināt. Nu pats Gorbačevs braukšot uz Lietuvu nomierināt prātus un izvest izziņu, un tikai pēc tam Maskava izvedīsot savus lēmumus. Vai šī nogaide nav jau uzvaras sākums, jo agrāk vispār nepieļautais, apkaŗojamais, iznīcināmais tagad tomēr jāievēro, jāizsver? Iespējams, ka tā, bet jaunajiem brīvības cīnītājiem vēl priekšā grūts un nopietns visādu šķēršļu un nepārredzamu attīstību ceļš.

Lai gan neatkarības kustību celmlauži Baltijas valstīs ir gudri un atjautīgi politiķi, tiem ir jārisina tik daudz jaunu problēmu, ka mainīgie apstākļi tiem uzliek vēl lielāku slodzi un prasa arvien vairāk darītāju. Jāpriecājās, ka tie nāk no visām aprindām, katrs ar savu pieredzi un degsmi, bet reizē arī dzan dažkārt nesagatavoti jaunajiem uzdevumiem, kas ir ļoti prasīgi.

Kurp brīvības cīnītājus Baltijā novedīs nākamais gads?

Katrā ziņā vēl straujākiem soļiem uz daudz lielākām pārmaiņām un uzdevumiem, kā arī negaidītiem pārsteigumiem un šķēršļiem. Uzlabojot saimniecību, risinot vides piesārņošanas jautājumus, veidojot jaunas politiskās partijas - jaunu politisko struktūru atjaunojot agrākās sabiedriskās vienības un pasākumus, tie būs aizņemti vairāk kā jeb kad agrāk, piedzīvos panākumus un neveiksmes. Tiem būs nepieciešama pati Dieva Žēlastība un visas tautas atbalsts, lai jaunveidotā brīvības kuŗa vadīšana neuzskrietu apslēptām mīnām vai neuzmanības sēkļiem. Apgūtās brīvības sajūsmā iespējami dažādi pagriezieni, kas visi vēl šobrīd nepavisam nav vēl skaidri.

Tomēr, varam droši teikt, brīvības kustība Baltijas valstīs nav vairs apstādināma. Par to ir pārliecināta tauta Latvijā, ir ārzemēs. Šī pārliecība stiprina un vieno. Brīvības kustības rosināti, sadodamies rokām pāri tālēm un ūdeņiem. Līdz ar to tai ir jauns spēks, kas, vienādi vai otrādi, ietekmēs gandrīz vai katru mūsu sabiedrības locekli. Tādēļ ļoti svarīgi būs visus centienus saskaņot, virzīt uz teicamāko atrisinājumu - pilnīgu Latvijas un pārējo Baltijas valšķu neatkarību ārpus Padomju Savienības, ja tāda vispār turpmāk vairs pastāvēs, jo ir iespējams, ka tā varētu sadalīties jaunās saimniecisko interešu un politiskās jomās. Šāds izkārtojums nebūs patīkams Rietumu lielvalstīm. Un tas ir viens iemesls, kāpēc tās patlaban ir mūsu lietā atturīgas.

Kad varam cerēt uz šādu pilnīgu neatkarību?

Tautas frontes darbinieki Latvijā cer, ka tā varētu atnākt 1993. gadā. Daudziem tas varētu likties pārāk optimistisks rezultāts. Netrūkst arī to, kas atzīst, ka tā varētu atnākt pat ātrāk - jau pat nākamgad. Ja lietas risināsies tik strauji (un nav ne mazāka iemesla domāt, ka tā nebūs) mums priekšā stāv

...
var jau zaļojošu koku nocirst
var pat saknes izrakt gunij dot
pēda asnus bradāt žņaupt un iežogot
taču gars nav iznīdējams graujams
Prometeja nestai gaismai būt!
gara kareivji poš sevi kaujai
aklums tautas redzējumam zūd
1989.

...
vai esmu laimots gandarīts
ka karogs atļāvumā tīts?
ka svētās krāsas brīvi zied
ka svētas dziesmas tauta dzied
es tomēr jūtos nomākts kluss -
vēl dažs labs aizmigumā dus
vēl viltus vārdam pasmagas svars
tas dažu labu dziļi skar
un svešā izkaptis plauj un plauj
dažs brīves sapni nopļaut ļauj...
bet cerīdīgsts zeļ nenopļauts
un gaismas stundai ticēt sauc
1989.

...
es tautas dziesmā ieklausos
es esmu melodiju varā
jau sen tās kļuvušas kā plostis
uz kuŗa tverties tautas garam
kad apkārt tumsonība posts
tad vienīgais ko mēs vēl varam -
ap sevi dziesmu jostu jozt
un teikt: par bēdu nebēdāju...
viz bēdai pāri dziesmu klājums
1989.

GUNĀRS FREIMANIS.

Šie dzejnieka Gunāra Freimaņa jaunākie dzejoļi saņemti pa pastu līdz ar labākiem vēlējumiem redakcijai un MLB Ziņotāja lasītājiem Ziemsvētkos un Jaunajā gadā.
Red.

tik daudz pārorientēšanās un pieskaņošanās jauniem apstākļiem un iespējām, ka grūti aptvert, kā visu to iespēsim.

Iespēsim. Ar katru jaunu situāciju nāks jaunas iespējas un uzdevumi. Nākamajos mēnešos visiem latviešiem būs jāstopas ar tik daudz pārmaiņām, ka mainīsies dzīves un politiskā uztvere. Katram būs iespējams pielikt savu roku brīvības kustības stiprināšanā un veidošanā. Tauta Latvijā tam ir gatava, vai mēs, brīvajā pasaulē, esam? - Ja spēsim uzturēt šejienes pasākumus un ja izveidosim ciešāku sadarbību ar Latviju, būsīm! Lai tas tā būtu, katra līdzdalība kļūs nozīmīgāka kā līdz šim. Tādēļ mūsu centieni īstenošanā jāpiedalās visiem. Par to taču nevarētu būt nekādu šaubu. Kā šo piedalīšanos izvērst un saskaņot, ir uzdevums, kas risināms un risināms nekavējoties. Brīvības cīņtāji Latvijā veido sava darba struktūru, mums ir jāveido savējā, lai tā būtu efektīga, trāpīga un laicīga.

Jāievēro, ka no citiem palīdzību gaidīt nevaram. Pasaulē notikumi rāda, ka katrai valstij vispirms rūp savas ieceres un vajadzības, ka tās citos ir ieinteresētas tikai tad, ja tas atnes kādu labumu pašām. Tas mūsu darbu neatvieglina. Ja to atzīstam un pieņemam, kļūsim neatkarīgāki un reizē labāki Latvijas brīvības cīņtāji, meklējot palīdzību tur, kur tā ir pieejama (un tā varētu atrasties agrāk pavisam neiedomājamos apcirkos!).

Brīvības rīts ir pienācis. Visas mūsu domas un darbi tagad vēršami, lai tas uzplauktu skaidrā dienā, kurā netrūktu saules un saskaņas kopējā darbā. Tādēļ stiprināsim, atbalstīsim un celsim katru pasākumu, kas nodrošina Latvijas vietu demokrātisko valsts saimē. Ka mums šāda vieta pienākas, taču esam pārliecināti. Tā ir apziņa, kas vadīs mūsu centienus 1990. un sekojošos gados. Pievienosim tai ticību. Panākumi neizpaliks. Citu gadu ap šo laiku varēsīm atzīmēt ievērojamus panākumus un pieminēt daudz ko, ko šobrīd nevarējām nekādi paredzēt.

M. P.

CENSOPI.

Ja Dievs mūs izredzējis laimei
būt vienai, apskaidrotai saimei -
mums jāasina darbīgs lemess,
lai atspīd apvāršpi un debess.
Kad starspēc stara rāda gaismu,
drīz nākt var svētīts rīts ar ausmu -
tad gavilēm mēs sirdis ļausim
un lieliem ceļiem kājas ausim.
"Nav labi cilvēkam būt vienam" -
bij skaidrs sencim - viensētniekam,
kas zināja, ka īsta laime:
ir saticīga mīļa saime!
Mums jāpieaug ir vienprātībā:
to rāda censopi un veļi -
mums jāatrod ir gaismas ceļi
tai skaistā vārdā: "Mīlestība".

LIDLJA VENTA - DOBROVOĻSKA.

ATVASES STARP CELMIEM.

Teiksmainās Baltijas jūras piekrastē, senajā Kurzemes mežu krēslainajā apvidū toreiz zaroja stipra latviešu cilts. Saules spalgu sev līdzī dzintarā nesa un gaišus nākotnes kristalla spalpus vīri ikdienu kala sudrabā. Nebijās sūrā darba cēliena, nedz ziemeļu apvāršpa nakts tumšākā melnuma. Pacietīgi ritināja sendienu melodijas un sacerēja jaunas, lai gadskārta saulgriežu svētkos vēlreiz brīvi plūstu latviskā līksme un prieks. Šie daudzdzintārie, spēcīgie kuršu vīri nevairījās ikdienas sloga un sāpju, un

kaimiņu sētās nesēja naidu. Auga un dzīvoja sentēvu tikumos un godā, lai gadskārta saulgriežu svētkos latviskās cerības un latvju saulīte joprojām zaigotu kuršu jaunavu saktās, kaldinātas vēstures ceļā garākajās novakarēs. Vīri, sievas un stiegrie jaunieši dziedāja tīrumiem, saulei un mežam; dziedāja balsī un latviskā spītā, lai kopējā dziesmā reiz visa latvju tauta apzinātos savu diženo spēku un esmi.

Seno Kurzemes mežu ielokā, kad pelēka migla skauj dziestošās ēnas, rāmi plūst dzimtenes upe. Kāds zēns uz sveķaina priežu celma par Abavu savas apceres raksta. Viņš raksta un raksta līdz pēdējai krēslai, un atceļā runājas ar snaudošo upi. Tai viņš stāsta par plaukstošu Latvijas valsti, par trauksmaino rosmi šeit un aizmežu novada druvās. Stāsta par klusā sirsniņā dzirkstošu smaidu, ko viņam mežu apjostajā lauku sētā nesen atvadām dāvāja spīgā jaunatnes rakstniece Vilma Delle. Viņš rāda vīzīgai straumei novada dižmeitas darba jaunāko sējumu, kam vēl spiestuves krāsu svaigā piegarša. Priecīgi žestikulē un, spraigo sarunu atcerēdamies, smaida pār visu seju. Smaida, pats pelēks kā novakara upe un iemītais lauku celiņš tai līdzās, šis lauku pelēkā vadmalā tērtais zēns. Novakara rēnajā klusumā upe un celiņš tālāk nes viņa trauksmainās domas un drudžaino jaunības steigu. - Aiz mežiem un zeltainā saulrieta Venta dienas saulē auklētās Abavas ūdeņus vienkopus savēļ Baltijas jūras viļņu dzirkstošo bārkstu atstarpēs. Viss Dzintarzemes krasts auž biezu vasaras miglu - pasakaini mīkstu brīvības jostu trim senajām baltu tautām.

Seno Kurzemes mežu zaļās galotnes loka un skarbi lauž asie ziemeļu vēji, nākdami no Krievzemes taigām un tundrām. Tie, neskatīdamies, posta Baltijas krāšņos novadus, latviskās sētas un dzīves. Zaimodami smejas par senbaltu valodu, tikumiem un godu. - Nākdami no Krievzemes taigām un tundrām - šie baismie vēji nāvē un trimdā dzen tūkstošiem latvju, leišu un igauņu bāliņu. Bez mazākā iemesla un jēgas tos saldē un moka tālā polārā loka klajumu pamestībā.

Kādēļ šis gurdinātājs ceļš vēl kavējas svešumā tālēs, kad arī Kurzemes pusē, ar lēcošu saulīti pie katra dzimtenes tautieša krūts, jauna brīvības rītausma briest? - Visiem sen zināms, ka teiksmainais "Baltijas ceļš" šodien ir vienīgais izklīdinātās baltu tautu daļas brīvības atceļš uz katra seno dzimtenes novada sētu, uz atdzimstošu Latvijas valsti. - Vai svešu varu uzspiestās tumsas un sāpju vēl nepietiek? Pār saulaino Rīgu - Tēvzemei un Brīvībai - joprojam spalgo trīs sudraba zvaigznes. Tās nemitīgi aicina kopējam nākotnes darbam.

Aizjūras seno mežu vijējā pusē lēnam gaist smago vēstures dienu melnā dūmaka. Kādreizējā lauku zēna sapņi un jaunība vīta svešumā reizē ar ziedošajiem Abavas krastiem dzimtenē. Šodien sendienu upe - pēc piedesmit gadu atstarpes - savā ikdienas tecējumā apkārtnei dala sastāvējušos trūdus un puvuma nelabo elpu. - Industriālie atkritumi - kas piesārņo kādreiz tik auglīgās zemītes virskārtu, saindē saldūdens dabiskās krātuves un sabojā krūmiem daļēji aizaugušo lauku un mežu veselīgo gaisu - ir nepiedodams un apzināti kalkulēts noziegums pret skaitliski mazu tautu un tās gadsimtus pastāvošām kultūras saknēm. -

Dzimtenes saites ar neskaitāmiem pavedieniem velk savējos atpakaļ uz Dzintarzemes krēslaino krastu. Kā sendienās, tur Daugava, Gauja, Lielupe un citas rāmi šķērso dzimtenes āres. - Un seno Kurzemes mežu pusē, pašā Abavas malā, uz sveķaina celma kāds sirmgalvis raksta sava atmiņu ceļa mazās piezīmes. Par šīs upes gaitu un pārejām, kā vakar un šodien, arī nākotnē rakstīs un dziedās mūsu dziesminieki. Nav tikai viena vai otra absūbējušā celma Abavas lēzenā līča malā, bet vesela rinda nesenu rētu. Visapkārt upei šodien daudz celmu un svešāds klusums izcirsto kokū vietā. Un brīnums - daudz jaunu atvašu starp drūmajiem pa-

FILOZOFISKI RELIĢIOZIE
MEKLĒJUMI.

OTRAIS MEKLĒJUMS.

Reliģija ir būtiski saistīta ar cilvēku: vienīgi cilvēkam, prātīgai un brīvai būtnei, nedalīti atkarīgai īstenībā no Dieva kā Pirmcēloņa, ir gods un prieks pazīt un atzīt apzinīgi savu pilnīgo atkarību no Dieva kā Radītāja un visaugstākā dzīves Mērķa, tā sākot un pamatojot savu reliģisko dzīvi. Tāpēc arī reliģijas filozofijai ir dziļi sakari ar daudzplāksnīgo humānismu. Kritiski attālinoties no vienusīgiem vienplāksnīgajiem humānismiem, no marksistiskās, pozitīvistiskās, eksistenciālistiskās un citām maldīgām mācībām par cilvēku, daudzplāksnīgais jeb atvērtais humānisms apgaismo personu patiesi evidences gaismā visās tās attiecībās jeb dimensijās. Šinī humānismā - pluridimensionalajā humānismā - iekļaujas reliģijas filozofija.

Prātojot par cilvēku un viņa reliģisko dzīvi, ir jāmeklē tā skaidrība, kas izstaro no paša cilvēka kā tāda, kas atklājas mūsu prātam, pateicoties tā iekšējai saprotamībai reālistiski. Zinātniski pētījot problēmas par cilvēku, ir jāzin, protams, arī tas, ko citi par to domā un saka. Bet tas nav galvenais. Pirmkārt, ir jāzin, ka nepietiek domāt un mācīt, lai tādā veidā humānisms būtu patiesi. Ir nepieciešams, lai izteiktie filozofiskie uzskati saskanētu ar realitāti. Tikai tad, pamatoti filozofiskajā realismā, tie būs patiesi prātniecībā par cilvēku un reliģiju. Tādā veidā prāts nekļūst šaurs, vienusīgs, kļūdains, bet atvērts, apzinīgi atklāts uz pašām lietām, uz evidenci, tas ir, uz īstenības nepieciešamo saprotamību. Tā atrodam patiesību: Isto humānismu.

Kāda ta ir tā daudzplāksnīgā humānisma dimensija, kas pirmā kārtā liek saskatīt dziļi reliģijas saistību ar patieso humānismu? Šī pamatdimensija ir cilvēka iekšējā dimensija. Iedziļinoties tanī filozofiski, prāts pārliecinoši pierāda, ka viena no cilvēka sastāvdaļām - dvēsele - ir garīga un nemirstīga. Tanī, iekšēji neatkarīgā no materiālas, sakņojas pilnīgi garīgas dziņas, kas saista īstenībā cilvēku ar Dievu. Atklājot filozofiski šo vienību, cilvēks saistās no jauna apzinīgā veidā ar Dievu, liekot stiprus pamatus reliģiskai dzīvei, sakārtējot patieso humānisma filozofiju ar reliģijas filozofiju.

Te nu rodas svarīgs jautājums: Kā humānists pierāda filozofiski, ka cilvēka dvēsele ir garīga? Iestājā vārda nozīmē un, līdz ar to, nemirstīga? - Lūk, svarīgais humānais process, saistīts ar otro filozofiski reliģiozo meklējumu! ... Iekšējā pieredze mums liecina, ka, pateicoties prātam, mēs pazīstam to, ko jūteklī nemaz nevar uztvert. Ar prātu mēs urbjamies dziļi īstenībā, tiekot klāt lietām būtībā, pazīstam ne tikai šīs būtības, bet arī pašus domu aktus kā pazinējus. Tas notiek, pateicoties pilnīgai refleksijai, kas nozīmē intuitīvu pašapzināšanos jeb iekšēju nojautu. Acs redz krāsotu priekšmetu, bet neredz redzēšanu. Ar dzirdi dzirdam skaņu, bet nedzirdam dzirdēšanu. Ar prātu pazīstam lietas un pazīstamu lietu pazīšanas aktus un t. t. Tā nu ar prāta aktiem ieejam gluži citu īstenību pasaulē, kas būtiski šķiņš no materiālās pasaules: īsti garīgajā pasaulē ... Tā attīstās tālāk: spriežam, atzīstot iepriekš refleksīvi uztverto, tas ir, to, kas ir - objektīvo evidenci - paceļoties pāri jūteklju aktiem, ieejot garīgajā pasaulē, kas arvien paplašinās. Deduktīvi prātojot, darām slēdzienus. Induktīvi, izejot no konkrētām pieredzes dotībām, atklājam nepieciešamos un vispārējus likumus. Sastādam sistemātiskas zinātnes, ar nepieciešamu un vispārēju raksturu, valdot ar tām par materiālo pasauli cilvēkam par labu. Pateicoties gribas aktiem,

mīlējam arī to, kas ar jūteklīem nav nemaz uztverams, kā patiesību, taisnību, godīgumu, uzvaras un t. t. Mīlējot mīlējam mūsu mīlestību, tāpat kā pazīstot ar prātu pazīstam mūsu pazīšanu. Savos gribas aktos esam brīvi, nostājoties pretstatā tam determinismam, kas valda materiālā pasaulē. Pārdziņojam sevī dziņas, kas ir pretējas miesīgām iegribām. Esam apzinīgi par savu atbildību, iekšējiem pārmetumiem. Lauva nonāvē cilvēku un guļ mierīgi; kad cilvēks noslepka cilvēku, viņš nevar gulēt mierīgs...

Šis prāta, gribas un morāliskās nenoliedzamās dotības atklāj cilvēkā stingri nemateriālās pasaules eksistenci, būtīgi pārāku par visu, kas ir materiāls, iekšēji neatkarīgu no matērijas. Šī ir tīri garīgo īstenību pasaule, sniedz jaunus pierādījumus, sevišķi kad runā par pagātnes un nākotnes notikumu sīki konkrētu pazīšanu. Raksturotā nemateriālā pasaule ir zinātniski jāizskaidro, balstoties uz cēlonības un citu pirmo patiesības pazīšanas principu pamatiem. Matērija nevar dot minētās nemateriālās īstenības, jo tā nesatur sevī to, kas būtiski nav matērija, kas ir nesalīdzināmi pārāks par matēriju, proti, garīgos prāta aktus, garīgo prātu un t. t. Tie nevar sakņoties matērijā, jo nekas nevar saturēt to, kā pie tā nav un kas pie tā nevar būt atrodams. Visi matērijas produkti ir materiāli un nekad tas, kas būtīgi nav materiāls. Tāpēc slēdzienā ir jāapgalvo ar visu drošību, ka cilvēkā ir garīgas dabas realitāte, proti, dvēsele, kas dod esamību mūsu prātam un tā aktiem, mūsu gribai un tās aktiem, morāliskai cilvēka dzīvei un t. t.

Zinātne pierāda, ka visa mūsu ķermeņa matērija mainās, atjaunojas periodiski ik gadus. Turpretim intelektuālā sirdsapziņa jeb iekšējā pieredze liecina skaidri un droši, ka mūsu "es" nemainās, paliek identiski tas pats no bērnības dienām līdz vecuma gadiem un nāvei.

Bet mūsu prāta, gribas un morāliskie akti ir plūstoši. Tāpēc ir nepieciešami jāapgalvo, ka visā dzīves laikā zem plūstošiem aktiem paliek vienmēr nemainīgs viens un tas pats reālais princips, šķirts no plūstošiem aktiem, kā arī šķirojams no paša ķermeņa matērijas, kas pastāvīgi mainās, tā nevarot nemaz refleksīvi pazīt sevi, lai apzinātos prāta, gribas un morāliskiem aktiem. Šis pastāvīgi paliekošais princips ir garīgā cilvēka dvēsele. Tādā veidā tā patiesi izskaidro mūsu "es" nenoliedzamo vienību. Austrālijas fiziologs John Eccles, Nobeļa godalgas saņēmējs medicīnā, zinātniski pētīja ilgus gadus tieši šo mūsu "es" nenoliedzamo vienību, nākot pie droša slēdziena, ka raksturīgā cilvēka pazīme izpaužas skaidri sevis pašapzināšanās parādībā un šī pastāvīgā pašapzināšanās vienība var būt izskaidrojama tikai pateicoties garīgai cilvēka dvēselei, bet ne ar smadzenām, kas, būdamas materiālas, pastāvīgi mainās. Eccles tāpēc stipri uzsvē apgalvojumu, ka šo laiku neiroloģija izslēdz iespēju izskaidrot cilvēka personas vienību ar viņa ķermeni un atmet materiālista maldus.

Garīgā dvēsele ir substancijālā vienībā ar mūsu ķermeni, kā to skaidri pauž mūsu vienīgais "es". Tāpēc mēs, sastāvoties no dvēseles un miesas, dzīvojam un darbojamies kā cilvēki.

Dvēsele, kā redzējām, ir iekšēji neatkarīga savā esamībā un darbībā no mūsu materiālā ķermeņa: tā ir īsti garīga. Būdamā garīga, tā nesastāv un nevar sastāvēt no kvantitatīvām daļām. Tāpēc arī tā nevar sadalīties, izirt un tā iet bojā, kā tas notiek ar cilvēka ķermeni, kad tas mirst. Dvēsele tā, pateicoties savai iekšējai neatkarībai esamībā, turpina savu garīgo dzīvi pēc cilvēka nāves, tas ir, tā ir nemirstīga.

Lūk, mūsu lielums un pārākums materiālajā pasaulē: mūsu transcendence! Lūk, kļiedzošais noziegums un aplamā nevēdzība darot cilvēku par matērijas vergu! Tikai augot garīgi, cilvēki un tautas var atbrīvoties no necilvēcīgiem un mazcilvēcīgiem dzīves apstākļiem, atrast mieru un laimi. Tāpēc arī pilnvērtīgā humānisma iekšējās pašapzināšanas dimensija liek meklēt un atrast mūsu garīgajā dvē-

selē tās dabiskās dziņas, kas mūs saista ar Dievu. Filozofiski apgaismotas, tās mūs ievada reliģiskajā dzīvē. Tā nu minētā humānisma dimensija mūs vieno sevišķā veidā ar reliģiju. Turpinot loģiski filozofiski reliģiozos meklējumus, šī sakarība tiks sīki apgaismota turpmāk organiskā gājiena lokos.

/ Turpinājums sekos. /

Prof. Dr. STANISLAVS LADUSĀNS.

PAR VIDES TĪRĪBU.

Pāvests Jānis Pauls II Miera dienas vēstījumā aicina cilvēkus glābt zemi no piesārpošanas. Šodien cilvēki paši apzinās, ka pasaules mieru apdraud ne tikai bruņošanās, bet arī dabas nerespēšana. Tas izsauc cilvēkus nedrošības sajūtu. Ir skaidrs, ka nevar turpināt izmantot zemes bagātības kā līdz šim, nerūpējoties par vides tīrību. Ekoloģija ir saistīta ar ētiskām vērtībām. Vides piesārpošana ir pārkāpums no tikumiskā viedokļa. To atgādina Dieva atklāsme. Jau l. Mozus grāmatā ir pasvītots, ka viss, ko Dievs ir radījis, ir labs. Radītājs bija veidojis cilvēku pēc savas līdzības, un vīrietim un sievietei Viņš bija uzticējis pārējo radību pārvaldi. Tas būtu bijis jādara ar gudrību un mīlestību, bet pirmie cilvēki brīnīšķīgo saskaņu izjauca grēkojot. Līdz ar to radība tika pakļauta iznīcībai. Vienīgi Kristus to izlaboja ar savu nāvi un augšāmcelšanos, tādā veidā izlīdzinot cilvēkus ar Dievu un visu radību atjaunojot, tai dodot jaunu dzīvību.

Ņemot vērā cilvēka lielo lomu radīšanā, pasaule var gūt mieru tikai tad, ja miers valda starp cilvēku un Dievu. Ekoloģiskā krīze ir morāles problēma. Ja daudzie zinātniskie un tehnoloģiskie atklājumi ir cilvēci bagātinājuši, pierādīt cik cēla ir cilvēka apzinīgā dalīšanās Dieva radīšanas darbā, tad dažiem atklājumiem ir bijušas arī negatīvas sekas. Ar rūpniecības attīstību, lielpilsētu rašanos un lielo enerģijas patēriņu ir mazinājies stratosfērā ozons ar ļaunajām sekām, kas ar to saistās. Rūpniecības atkritumi, gāzes, kas rodas no degvielu pielietošanas, mežu izciršana un līdzīgas lietas sagandē vidi.

Jācenšas novērst šis ļaunums, respektējot saskaņu, kas valda dabā. Zemes augļi ir visiem cilvēkiem, un tie ir jāizmanto taisnīgi, tāpēc pāvests ieteic ievest kādu izdales kārtību, kas saskaņotu izdali starptautiskā mērogā. Šodien aizvien vairāk runā par tiesībām par veselīgu vidi, un tas būtu jāieved Cilvēka tiesību čartā. Ekoloģiskā krīze pieprasa jaunu solidaritātes izpausmi, īpaši trūcīgāko un bagātāko valšķu starpā. Jādalās pieredzē un jācenšas īstenot, kas katrā valstī ir iespējams. Jācenšas arī novērst nabadzība laukos, lai cilvēks nebēgtu uz pilsētām un tur neizsauktu jaunas ekoloģiskas grūtības. Vēl kaitīgāk ir ražot ķīmiskos, bakterioloģiskos un bioloģiskos ieročus, neskatoties uz to, ka jau katrs kaņš saindē vidi.

Tas atgādina visu cilvēku atbildību vides tīrības saglabāšanā. Vispirms ir jāaudzina cilvēki, lai viņi respektētu vidi. Ekoloģijas jautājums ir kļuvis ļoti sāpīgs, un tas skaņ ar nākošo paaudžu labklājību.

Tā nav pirmā reize, kad pāvests Jānis Pauls II runā par dabas un vides aizsardzību. Šoreiz viņš to dara pasaules miera gaisotnē. Latvijā ekoloģiskie jautājumi ir degpunktā, tāpēc arī pāvesta vēstījums gūst īpašu interesi un aktualitāti.

Mons. A. BRUMANIS.

SEKMĪGU UN LAIMĪGU JAUNGADU visiem MLB Zīpotāja lasītājiem, līdzstrādniekiem un darbiniekiem
vēl redaktors un redakcija.

AIZLŪGUMS PAR LATVIEŠU VALODU.

Turpinājums.

Te nu vecākiem nāktos reizi par visām reizēm aptvert ļoti svarīgu patiesību - ka "valodu nevar iemācīt, to var vienīgi iemācīt tieši!" kas nozīmē, ka skolēnā jābūt gribai un pretimnākšanai, kas, svaukārt, stipri atkarīga no vecāku atbalsta un nostājas! Neviens skolotājs - pat labākais - valodu bērnam ar piltuvi galvā neielies! - Otrs - "apgaismot var tikai to, kas iedegts". Ar citiem vārdiem - ārkārtīgi svarīga ir nacionālās apziņas liesmas aizdegšana bērnam. Šī liesma var būt izšķirošais moments bērna piederības sajūtas izvēlē. Patī esmu to darījusi ikkatrā skolā vai nometnē, kurā vien esmu strādājusi - pie tam visu vecumu grupās! Varu teikt, ka bērni no stundām aizgājuši spožam acīm. Bērni un jaunieši ir kā māls, kuŗu varam veidot. Šī ir vara, ar kuŗu jārīkojas ar milzīgu atbildības sajūtu! Neaizmirsīsim, ka okupācijas režīms tieši šo pašu apstākli izmantojis, lai bezkrišķo, trauslo bērna domāšanu indot un dēstītu tajā komūnisma ideoloģijas dīgli! Mums nav jāindoktrinē - mums tikai jāapgaismo bērnam latviešu tiesības un patiesības!

Ko varam teikt par vasaras nometnēm? Principā uz bērnu nometnēm attiecas tas pats, kas uz svētdienas skolām - tikai pastiprinātā mērā! Nometnē bērns uzturas maksimāli sešas nedēļas, tāpēc tur no sākta gala jāievieš stingra un konsekventa valodas disciplīna. Pēdējā laikā bērnus nereti sadala divi grupās - 'runātājos' un 'nerunātājos' vai 'pratējos' un 'nepratējos'. Tāpat ir bijuši mēģinājumi nometnes 6 nedēļās 2 atvēlēt tikai latviski runājošiem vai latviski nerunājošiem, lai aizkavētu latviešu un angļu valodu jaukšanu. Teorijā šāds atrisinājums šķiet ļoti derīgs. Bet kā tas izdīvināms praksē? Nekur šeit nepieņemam pašu lielāko bērnu grupu - 'negribošos' - respektīvi, tos bērnus, kas 'oficiāli' it kā daudz maz latviski prot, bet 'neoficiāli' nometnes teritorijā latviski nerunā, atskaitot tajos brīžos, kad kāds audzinātājs tos apsauc: "Runā latviski!" Ko darīt ar tiem?

Vispirms, mums nāktos skaidri definēt, kādiem nolūkiem latviešu bērnu nometnes vispār organizējam. Domāju, ka vārds "latviešu" norāda, ka sarunu valoda nometnē ir latviešu valoda. Nereti nometnes organizē kāda mūsu draudze - tā tad nometnes ievirze balstās kristīgā ticībā. Šie principi jānoskaidro arī vecākiem, kas savus bērnus nometnē grib pierakstīt.

Kad bērnu pieņem nometnē, vecākiem jāatsūta ārsta izrakstīta veselības apliecība, kuŗā apliecināts, ka bērnam nav akūtu vai lipīgu slimību. To dara, jo nometnes vadībai ir atbildība pret visiem nometņpotājiem. Ja kāds bērns nometnē ievazātu lipīgu kaiti un aplaistu ar to visus pārējos bērnus, vecāku satraukums un pārmetumi nometnes vadībai būtu saprotami un pamatoti.

Gluži to pašu varam attiecināt uz valodu. Vecāki, kas mājās ar mīlestību un izdomu izkupuši sava bērna latviešu valodu, nedrīkstētu bažīties, kāda būs bērna valoda pēc 6 'latviešu' nometnes nedēļām, ja tas nemitīgi tikai runājis angļiski...

Šī daudzu bērnu ievazātā lipīgā kaite - šī chroniskā angļu valodas lietošana - jādiagnostice pirms nometnes sākuma! Varētu rīkoties tāpat kā ar ārsta apliecību - arī veselības jautājumos mēs nepieņemam vecāku atsauksmi: "Mans bērns ir vesels!" - Dienu pirms nometnes atklāšanas objektīva, bezpartejiska valodas komisija novērtētu bērna latviešu valodas prasmi - un bērnu pierakstītu savu zināšanu līmeņa grupā. Šogad līdzīgi rīkojās vasaras vidusskola KURSA, un latviešu valodas skolotāja man stāstīja, ka skolēnu sadalījums pēc zināšanu līmeņa, ne pēc vecuma - esot ārkārtīgi atvieglinājis darbu. Jāpasvīturo, ka ieguvēji būtu visi! Diemžēl, nav tā, kā viens otrs cilvēks vēlmju domāšanā iztēlojas - ka saliekot vienā grupā latviski runājošus un latviski nerunājošus bērnus, latviešu valoda kā ar burvja mājienu 'pielips' tiem, kas latviski runāt ne-

cionāli un angažēti, ka Latvijā latviešu valoda esot uz iznīcības sliekšņa. Paturēsim prātā, ka latviešu valoda no pirmām okupācijas dienām bijusi pakļauta mērķtiecīgai rusifikācijas politikai, kas tai uzspiedusi markantu zīmogu. Seit runājam par oficiālo valodu, kādu sastopam avīzēs, televīzijā, iestādēs un citur. Kāda latviešu lasītāju balsis "Valodas stūrītī" (Padomju Jaunatne 1989. g. 20. 9.) raksta: "Vismaz Latvijas radio un televīzijas raidījumos ļoti gribētos klausīties normālu, nesakropļotu latviešu valodu, sadzīvē jau tā pārlietu dzirdam to neganti piesārņotu."

Kāda ir atsevišķā latvieša valoda, atkarīgs no tā valodas kultūras un valodas disciplīnas. Tāpēc šajā jomā gribētu principā pievienoties kāda iebraucēja no Latvijas teiktajam, ka Latvijā latviešu valoda neizmirs, kamēr Latvijā būs latvieši, kas šo valodu runās. Mums daudz kas nav un nevar būt pieņemams, kas okupācijas gados ar mūsu valodu noticis, bet varam priecāties par Latvijas latviešu nīknajām un dedzīgajām vēstulēm un rakstiem, kas aizstāv valodas tiesības Latvijā un kas iestājas par valodas tīrību. Vienlaikus tomēr nevaru pievienoties kāda trimdas latviešu ārsta teiktajam, kas Latviešu Vispasaules Ārstu Kongresā kādā intervijā pauda šādas domas: "Ļoti gribu, lai mans jaunākais dēls atbrauc uz Latviju. Lai viņš pamācās šeit īstu latviešu valodu. /.../ Bērniem ir grūti apgūt latviešu valodu, ja viņi mācās angļu skolā. Tik vien, cik mēs vakaros esam kopā ģimenē, ar to jau ir par maz." (Dzimtenes Balss, Nr. 26, 1989) - Gribētos viņam vaicāt: vai tad latviešu valoda šodien kļuvusi grūtāka nekā agrāk? Arī agrāk, trimdas sākuma gados, vecāki strādāja un ar bērniem varēja būt kopā tikai vakaros! Kāpēc toreiz bērni un jaunieši lieliski runāja latviski un piedevām ļoti ātri iemācījās arī angļiski? Vai mūsu bērni trimdas gadu gaitā būtu kļuvuši mazāk apdāvināti? Vai nav drīzāk tā, ka arī pašiem vecākiem sarunas ar bērniem daudz vieglāk vedas angļu valodā? Tāpēc arī īss apciemojums Latvijā bērnam neiemācīs "īstu latviešu valodu" kā ar burvja ziļļa mājienu! Turpretim bērnam pozitīvs pārdzīvojums varētu būt apstākļi, ja Latvijā redzētu ielas nosaukumus, veikalu uzrakstus, preču apzīmējumus latviešu valodā. Mēs zinām, ka šī "latviešu valodas dzīvošana" Latvijā ikdienā ir spēcīgi apspiesta un nomākta, bērns, turpretim, redzētu tikai tos gadījumus, kas ir, nevis tos, kam vajadzētu būt! Tāpēc šī valoda no "sestdienas skolas, Ziemsvētku eglītes, vecmāmiņas valodas" pēkšņi pārtaptu ikdienas valodā - tā no "muzeja eksponāta" kļūtu par "dzīvu būtni"! Šāds piedzīvojums trimdas latviešu bērnam varētu būt veselīgs šoks, kas valodu sasaista ar zemi, kur to patiešām runā! -

3X3 pasākums, kas arvien centies latvietībai piesaistīt visu ģimeni, 1990. gadā paredzējis nometni noorganizēt Latvijā. Tajā piedalīsies 100 dalībnieki no Latvijas un 100 no visām trimdas zemēm. Šis ir pirmais šāds mēģinājums, un būs interesanti saņemt atsauksmes no nometnes vadības, kā šāds izkārtojums ietekmējis trimdas kursantu latviešu valodu.

Dzirdēts ir arī ierosinājums bērnu nometnēs un vasaras skolās pieaicināt bērnus no Latvijas. Kad par šādu iespēju padzirdēju, domāju, ka šis nebūtu slikts veids, kā - maigi sakot - "piespiest" šejienes bērnus izteikties latviski, jo Latvijas bērni nemācēs tik labi runāt angļiski. Lai Latvijas bērnus neizolētu un lai tie justos pieņemti, būtu jācenšas lietot latviešu valodu. Ja mērķis ir šejienes bērnu valodas uzlabošana, tad šādu iespēju nāktos apsvērt. Turpretim kategoriski noraidāms man šķiet KURSAS direktres Austras Slaidiņas nodoms Latvijas skolēniem latviešu vasaras vidusskolas ietvaros mācīt angļu valodu. Viņa šā gada oktobrī raksta Ziemeļkalifornijas Apskatā: "Meklējam sponsoru Amerikā,

kuŗi būtu ar mieru samaksāt (Latvijas bērniem) Kursas mācību naudu 6 nedēļām (\$ 900, ieskaitot grāmatas un ekskursiju)... Latvijas Tautas Fronte ir apsoliļusies izmeklēt kandidātus šim projektam. ... Latvijas jauniešiem ir plānotas speciālas mācību stundas ticības mācībā, angļu valodā un neatkarīgās Latvijas vēsturē." Pievienojos, ka Latvijas vēsturē un ticības mācībā noteikti jauniešiem vajadzētu izkārtot īpašas mācību stundas, bet neatbilstu domu, ka angļu valoda būtu jā māca latviešu vasaras vidusskolā. Šādi būtu radīts attaisnojošs iemesls angļu valodas lietošanai latviešu skolā - ar iegānu "palīdzēt" jaunajiem draugiem vingrināties svešajā mēlē. Lai sistematiski atbalstītu Latvijas jauniešu centienus mācīties angļu valodu, derētu uzņemt sakarus ar ALJA, kas sakopojusi informāciju par ASV skolu apmaiņas programmām.

Esam tagad skaidri un nepārprotami iezīmējuši latviešu valodas situāciju trimdā. Tik ļoti gribētos dot konkrētus padomus, kā šī nelaime apturama. Diemžēl, gatavu piemēru ar garantijām nav! Katrā ziņā ar jauna "Latviešu valodas gada" izsludināšanu nepietiek, jo latviešu valodas misija jau nav akcija vai kampaņa - tai nevar nospraust sākumu vai beigas - tai jāpārtop par dzīves veidu, par pārliecību!

Pirmām kārtām, katram būtu jā sāk ar sevi - ieklausīties savā valodā, izkopt savu valodas kultūru, iztikt bez angļu vārdu piejaukuma. Kaut arī domājam, ka latviešu teikumā iestarpināts "sinks" un "gārbiņš" tāds jociņš vien ir, tad tas tomēr ir sākums valodu sajukumam. To dzird bērni. Bērni atkārtoti, un sācies ļaunais aplis... Ļoti spēcīgi nāktos klauvēt pie sabiedrības sirdsapziņas, celt plašu trauksmi un visās trimdas zemēs izsludināt latviešu valodas krīzes stāvokli! Esam pasākuši dibināt atbalsta grupas dažādām kustībām Latvijā - Latvijas Tautas Frontei, Vides Aizsardzības Klubam, Helsinki '86. Tas viss ir labi un teicami, bet nedrīkstam vienīgi just un raudāt līdz notikumiem Latvijā! Mūsu trimda vēl nav beigusies, trimda vēl joprojām ir mūsu mazā Latvija, mums ir jā saredz arī pašiem savas oriģināltraģēdijas, jāizjūt savas oriģinālsāpes un jāraud savas oriģinālasaras pašiem par sevi! Bez tam nedrīkstam aizmirst, ka mums brīvajā pasaulē jābūt atbalsta grupai Latvijas valodas aizstāvjiem, kas apsūdz nonšalanto veidu, ar kuŗu valodu likumu Latvijā neievēro. Jaunajā PS KP platformas projektā "Partijas nacionālā politika mūsdienu apstākļos" redzamu vietu ieņem priekšlikums, ko atbalsta M. Gorbačevs: "ka par PSRS suverēnās valsts valodu jāpārvērš krievu valoda, kuŗai jābūt vienlīdzīgām tiesībām ar nacionālajām valsts valodām" (Cīņa, 1989. 16. 9.). Mēs labi zinām, ko šāda "vienlīdzība" nozīmē - šī būtu beidzot pilnīgi legāla bāze, balstīta likumā, krievu valodai piešķirt neierobežotas tiesības - un ne jau blakus, bet p ā r i latviešu valodai!

Apzināsimies ar prātu, sirdi, dvēseli un pilnu apziņu, ka šī ārkārtas sesija, kuŗā šodien pārrunāsim latviešu valodas krīzi, varētu būt sākums labvēlīgam atrisinājumam. Patiešām, esam šeit pulcējušies, lai kopīgi aizlūgtu par savu valodu. Šodien sakām aizlūgumu, bet, ja lietas turpinās slīdēt lejup pašplūsmē kā līdz šim, nākošreiz jau teiksim nekrologu. Nekad negribu teikt latviešu valodai nekrologu, jo tā būtu jaunas latviešu sēru dienas iezvanīšana - bez tam man nepiestāv melnā krāsa...

Neviens, kas šodien piedalījies šajā sesijā, nevarēs aizziet mājās un vēlāk kādreiz teikt - es nezinaļu... Jūs zināt, es zinu - mēs zinām! -

Es jūs lūdzu - no visas sirds lūdzu - uzņemt aizstāvja lomu latviešu valodai! Celiet trauksmi, satriciniet tos, kas vēl nezina, kas vēl dzīvo mēnīgā mierā, notrulinātā vienaldzībā...

Laika vairs nav!

Es jūs lūdzu!

Latvijā mirst Baltijas jūra - trimdā mirst latviešu valoda. Kā māsas - abas vairs neplūst tik dzidri kā agrāk, abas vietumis kļuvušas daudz

seklākas nekā agrāk - un abas ir piesāpētas līdz nepazīšanai...

Es jūš lūdzu - neesiet vienaldzīgi! Nesakiet, ka valoda nevar mirt, jo tā var, jo - - -

"Ir noticis kaut kas neaptverams - MIRST MŪSU VALODA. Mirst mūsu savtības, nežēlības un garīgā akluma ievainota/.../ Beidzot ir pienācis brīdis apzināties - ja neizdzīvos valoda, arī mēs visi aiziesim bojā. /.../ Mūsu ikdienas pārkāpumi, kuri mums šķiet kā 'piliens jūrā' ir sakusuši lielā noziegumā /.../ Un mums nav ar ko aizbildināties. Šā nozieguma līdzdalībnieki esam mēs visi. /.../ Lai Dievs mūs uzklausa un svētī!"

MĀRA SOIKĀNE - TRAPĀNE.

- Referāts 15. LNAK padomes otrā sesijā, kas notika 1989. gada 4. novembrī, Latviešu Namā, Toronto. Šī referāta rezultātā notika plašas pārrunas un tika pieņemtas vairākas rezolūcijas. Red.

MŪSU NOSTĀJA UN REAKCIJA UZ NOTIKUMIEM LATVIJĀ.

Stāvoklis okupētajā Latvijā.

Ir jāsāk ar patiesību, ka vēsture neatkārtojas. Latvieši visā pasaulē domā un cer atjaunot Latvijas neatkarību, zemapziņā ņemot par paraugu mūsu vēstures spožāko lapas pusi, Latvijas patstāvības laikus. Vai apzināties, ka šodien esam pasaules vēstures izcilus momenta līdzdalībnieki? Vai apzināties to, ka 1989. gadā Eiropa, kāda tā ir bijusi kopš 1945. gada, ir beigusī pastāvēt? Kā novērtējam visas tās apbrīnojamās un vēl nesen neiedomājamās pārmaiņas, ar kādām šodien pārziņē Eiropas karti? Un ne tikai Eiropas vien. Ir sākustējusies puse pasaules. Kas vēl notiks ar Ķīnu? Atrodamiem lielu pasaules notikumu pārmaiņu laikā. Vēsturē apmēru ziņā varbūt vienīgi vēl franču revolūcija var līdzināties šodienas notikumiem. Kur šajā drūzmā atrodamiem mēs?

Vai īsti esam novērtējuši, cik lielu lomu spēlējam šo notikumu ierosināšanā? Ja Padomju Savienībā radās M. Gorbačevs, kas ierosināja pārmaiņas, tad degli, līdzīgi, kā tas notika pirms I pasaules kara, kad viens vienīgs šāviens, vērstis pret Austro-Ungārijas kroņprinci, pārmainīja Eiropu uz visiem laikiem, līdzīgi tam, Latvijas, Baltijas un pēc tam Eiropas ugunsgrūdu aizdedzināja divi latvieši. Pirmie, kas izaicinoši iznāca atklātībā, mierīgi, pilnīgā neziņā, kādas būs šī soļa sekas, bija divi jauni, bet klusēt nespējīgi latvieši - Eva Biteniece un Rolands Silaraups. Viņu rīcības iznākums bija, ka 1987. gads piederēja mums, latviešiem. Tā nebija tikai politiska pārmaiņa mums, latviešiem. Ar to sākās jauna pārmaiņa pasaulē. Tikai pēc šī notikuma atbalsis radās Igaunijā un Lietuvā. Kā vilnis šī kustība aizrāva citas apspiestās tautas Padomju Savienībā un atjaunoja cerības Polijas Solidaritātei.

Biteniecei un Silaraupam jāieiet Latvijā vēsturē kā mūsu atbrīvotās apziņas simboliem. Kas pēc tam ir sekojis un seko, mēs zinām. Nezinām, kas vēl sekos. Vēsture neatkārtojas - ir radies jauns stāvoklis pasaules vēsturē. Komūnisms, uzvarējis puspasaulē, plok kā lietuvēns pasakā, kad nosista divpadsmitā stunda. Komūnisms gan vēl meklē zāles pret šo agoniju demokrātijā. Kur paliks mēs, latvieši, mēs, baltieši? Vai mūsu pārdzīvošanai vajadzīga citāda forma, kā neatkarīga, savrup stāvoša Latvija?

Vērojot Latvijas organizāciju - TF, LNNK, VAK, H-86, Atdzimšanas partijas, Sociāldemokrātu, Latvijas Strādnieku Savienības un c. partijas - rodas iespaids, ka tā īsti nezinām, ko iesākt ar jauniegūto brīvību, kas pagaidām pastāv vismaz domu izteikšanā. Latvieši grib būt demokrātiski, bet nezin, kā to izdarīt. Netiesāsim sevi pārāk bargi. Neesam jau mēs vieni, kas nezin, kā rīkoties šajā jaunajā vēsturisko notikumu posmā. Tāds pats pieredzes trūkums valda šodien Polijā. Apju-

kums valda pašā Padomju Savienībā, un sakarā ar jaunradušos stāvokli pieredzes trūkums parādas arī Amerikas, Rietumvācijas un Eiropas parlamenta rīcībā. Gorbačevs līdz šim nezin, kāda īsti ir viņa nākotnes vizija, viņš nav nācis klajā ar nekādu noteiktu nākotnes plānu. Viņš nezin, ko likt vecās sistēmas vietā. KP līdz šim ir devusi apspiestajām tautām tikai bālus solījumus atjaunot vai atvieglot viņu kultūrālo un ekonomisko stāvokli. Ševernadze, apciemojot Ameriku, lūdzās pēc svaigām idejām. Amerikai bija gaužām maz ko dot. Apjumu rada tas, ka nav zināms, cik tālu Gorbačevs grib iet savās pārmaiņās. Ja maina visu sistēmu, iespējams, ka Amerika uz laiku palīdzētu Padomju Savienībai izkļūt no katastrofālā saimnieciskā stāvokļa, bet ne ilgstoši, ja sistēma paliek vecā. Ņemot vērā notikumus Austrumvācijā, jautājums vācu tautā nav vairs par to, vai Vācija apvienosies, bet gan, kad tas notiks. Kā uz to skatīsies Polija? Kas tad notiks ar Eiropas valstu kopdarbību, ja Vācija apvienosies? Austrumeiropas atdalīšanās no Padomju Savienības ir krasā pretstatā līdz šim praktizētai ekonomisko bloku veidošanai Eiropā, Āzijā un arī tepat - Kanadā.

Latviešiem, baltiešiem un citām apspiestām tautām Padomju Savienībā jāreķinās ar rietumvalstu nevēlēšanos redzēt sadalītu Padomju Savienību. Liekas, ka vienīgi satelītvalstīm un apspiestajām tautām ir interese vājināt Krievijas hegemoniju (varbūt arī Ķīnai). Tas latviešiem būtu jāņem vērā, uzņemot attiecības ar citām tautām un valstīm. Jāņem vērā, ka Padomju Savienībā lietas ekonomiski kļūst arvien ļaunākas, nav izslēgts pilnīgs ekonomisks sabrukums. Kā mēs iekļaujamies šajā skarbajā un reālajā pasaules ainā? Vai mums nav jāsāk veidot bloki?

Kāds pašlaik ir stāvoklis Latvijā? Kas ir iegūts? Kāds ceļš ejams? Vispirms, latvieši ir atguvuši pašapziņu, drosmi. Apziņa, ka mums vairs nav ko zaudēt, ka tikai ķēdes liek mums izsliekties un skatīties izaicinoši pasaulei acīs. Tagad latvieši ir mobilizēti cīņai. Un tas nav maz. Tas ir ļoti daudz. Šādas rīcības rezultātā esam kopā ar igauņiem un lietuviešiem iekļuvuši pasaules domu degpunktā. Mēs nevaram izteikt pietiekošu pateicību tiem vīriem un sievietēm Latvijā, kas to panāca. Zudusi bezcerība, kas veicināja tautas iziršanu, izjauktas ģimenes, alkoholismu, pašnāvības. Iespēja atkal stāvēt taisni mazina tautas sairšanu. Latvieši Latvijā šodien mācās no jauna par sevi, savu pagātņi, savu valodu un dzīves ziņu. Cik daudz, tas lielā mērā atkarājas no mācēm, tēviem un skolotājiem, jo katrs atsevišķais cilvēks var darīt bez sevišķiem ierobežojumiem šodien ļoti daudz. Kas varbūt reizēm attur ir nepierastā situācija, ka tu tiešām to drīkst. Pēc 50 gadiem var saprast, ka rīkojumus viens otrs vēl varbūt gaida no augšas.

Tiesiskajā laukā trimdas latviešu pienesums ir bijis tas, ka esam noturējuši savu de jure stāvokli pasaulē visus šos 50 gadus. Arī tas ir vēsturē nepiedzīvots gadījums. Pasaules politikā šim apstāklim ir liela nozīme. Šis fakts ārzemju latviešiem ir devis iespēju politiskai darbībai, kurā citādi nebūtu bijusi iespējama. Arī Latvijā latvieši atzīst Latvijas tiesiskā stāvokļa nozīmi. Apzināties, cik bīstams mums ir Latvijas Augstākās Padomes mēģinājums pieņemt Latvijas PSR suverēnitāti. Šeit parādās sekas, kādas uz Latvijas iedzīvotāju psihi atstājusi gadiem lietotā dubultvaloda. Ja agrāk visiem bija skaidrs, ka neatkarība, suverēnitāte, pašnoteikšanās ir viens un tas pats, tagad okupētajā Latvijā par to valda nesaprašana. Nav arī it kā noskaidrots, kas var runāt latviešu tautas vārdā. Vai tās būtu neatkarīgās Latvijas sūtniecības, LTF, Latvijas tagadējā valdība. Šis jautājums būtu noskaidrojams pēc iespējas ātrāk.

Kā zinām, Latvijā pieņemtam valsts valodas statusam vēl arvien neseko darbi, vismaz ne no valdības puses. Migrācijas likums līdz šim nav

ienesis nekādas pārmaiņas. Politiskā dzīvē un saimniecībā vēl arvien lielu panākumu nav. Latvijas saimniecībā kara laika gaisotne turpinājusies visus šos 50 gadus. Pastāv maiņas tirdzniecība. Par rubļiem neko nopirkt nevar. Par cigaretiem vai naglām var dabūt visu. Spekulācija plaukst. Šis ir iemesls, kāpēc grūti pasākt privātus uzņēmumus. Tautā pastāv uzskats, ka tie visi, kas nodarbojas ar privāto uzņēmību, ir spekulanti, un pa daļai tas tā arī ir. Kā var rasties privāti uzņēmumi, ja tauta tos neatbalsta. Trūkst vispār izglītotu cilvēku, kas spētu vadīt valsti vai tās administrāciju. Kā jau teicu, šī nelaime pastāv arī citās no valdīšanas atradušās valstīs, kā, piemēram, Polijā. Vēl viena jauna pārmaiņa. Černobila izvērtusies par jauno Sibīriju. Katram, kas vietējām iestādēm nav pieņemams, draud ar Černobilu. Šie draudi reizēm tiek izpildīti.

Bet vai tad stāvoklis bezcerīgs? Kā vērtējama pati komunistu partija, kas šobrīd sašķēlusies? Ne visi, kas šajā partijā sastāv, dogmātiski seko tās idejai. Izmantojot apjukumu, daudzas vietējās rajonu komitejas Latvijā darbojas neatkarīgi. Tā 13 rajonu komiteju pirmie sekretāri pieprasa Augstākai Padomei pašnoteikšanās tiesību atzīšanu, prasa no Maskavas neatkarīgu komunistu partiju, pieprasa atzīt Latvijas - Padomju Savienības miera līgumu kā spēkā esošu. Pozitīvi vērtējams tas, ka visas politiskās lietas latvieši Latvijā grib kārtot un kārtoti demokrātiskā ceļā, pretēji, kā tas notiek citās Padomju pakundzētās zemēs. Par to baltieši saņēmuši Rietumu pasaules atzinību. Atzīmē, ka baltieši sekojot Gandhi mierā ceļam. Notiek Latvijas pilsoņu reģistrācija. Šajā reģistrācijā pieņem citas tautības, kas piekrīt latviešu tautas centieniem. Latviešu organizācijas vienmēr uzsvērušas, ka vēlas draudzīgi sadzīvot ar visām tautībām. Ja ir latvieši, kas ir krieviskāki par pašiem krieviem, ir arī krievi, kas ir latviskāki par pašiem latviešiem. Ir izteikta doma, ka, ja Latvijā sarīkodu vēlēšanas par atdalīšanos no Padomju Savienības, par to nobalsotu 75 % tagadējo Latvijas iedzīvotāju.

Latvieši Latvijā šodien tic, ka reāla varas pārņemšana varētu notikt 3 - 6 gadu laikā, līdzīgi tam, kā tas ir noticis Polijā. Pašlaik TF gatavojas nākošām Augstākās Padomes vēlēšanām. Tā tic, ka šajās vēlēšanās tā iegūs pārliecinošu uzvaru. TF cer, ka nākošajās vēlēšanās lielu vairākumu deputātu ievēlēs no tās vidus. Tad panāktu to, ka Latvijas AP noliek savas pilnvaras un varu, kā teica TF pārstāvis šeit, Toronto, pirms pāris nedēļām, valsts varu nodotu neatkarīgai Latvijas valdībai.

Kā ieguvums uzskatāma tagad plaši sastopamā pašdarbība. Katrā Latvijas nostūrī nodibinātas TF, LNNK, VAK, pat DV grupas, kas, negaidot nekādus rīkojumus no augšas, ņemas apkopt, sakopt, izveidot vietas, mājas, pieminekļus. Nodibinātas profesionālas organizācijas, kas mēģina risināt problēmas, kas saistītas ar savu profesiju. Šīs organizācijas uzņēmušas sakarus ar attiecīgām organizācijām Rietumos un cer, ka mēs sniegsim savu palīdzību. Tas ir mūsu pienākums, sevišķi, ja esam vienmēr turējušies pie ieskata, ka palīdzēsim savai tautai. Vismaz tā vienmēr esam teikuši. Protams, jāņem vērā, ka šeit, Rietumos, esam 15 reizes mazāka grupa, un tāpēc mums ir 15 reizes mazāk darbinieku.

Kas darāms nākotnē?

Bija nepieciešams apskatīt tagadni, lai būtu vieglāk spriest par nākotni. Kur mēs varam meklēt sadarbību un palīdzību? Ko varam mācīties no citiem? Cik daudz varam izdarīt paši? Kādi ir mēģinājumi ekonomisko stāvokli atrisināt daļējo brīvību atguvušām satelītvalstīm? Polijas pirmais solis bija atzīt privātīpašumu. Tas dos iegānu privātai saimniecībai. Polija saviem pilsoņiem pārdos mājas un zemi. Tas ir pirmais solis uz brīvo tirdzniecību. Pēc tam jādomā par soļiem inflācijas ierobežošanai. Arī Padomju Savienībai

ieteikts tāds pats atrisinājums pārdot dzīvokļus un zemi, pārvērst rubli par lietojamu pasaules tirgos. Vai Baltijas valstīm nevajadzētu vairāk raudzīties uz sadarbību ar brīvību atguvušām Austrumeiropas valstīm? Sadarboties ar tām politiski un saimnieciski. Prof. Ķeniņš - Kings domā, ka latvieši varētu pasaules tirgū iespiesties ar lētām cenām, zemu kvalitāti un neizkoptu tirgus kultūru. Tā savu augšupeju uzsāka japāņi pēc II pasaules kara. Ir jau pasākta akcija pieprasīt Padomju Savienībai atļaušanu par Latvijas ostu lietošanu. Šis būtu viens no pirmajiem soļiem, kas sperami, lai savestu kārtībā iekšējo tirdzniecību. Vispirms ražotu pašu tirgum. Arī Latvijas sākuma gados bija līdzīgs stāvoklis. Tas būtu ņemams par paraugu.

Varbūt vairāk kā saimniecībā, lielākas iespējas kaut ko darīt latviešiem Latvijā, mums piepalīdzot, ir taisni tautas saglabāšanas un kultūras laukos.

Ģimenei jāatdod goda vieta tautas dzīvē. Jāgādā par lielākām, apzinīgām ģimenēm, kas saprot audzināšanas nozīmi. Mums jāgādā šīm ģimenēm palīdzība.

Katra māte, tēvs un skolotājs var šodien Latvijā mācīt saviem bērniem valodu, savas tautas vēsturi un latvisko dzīves ziņu. Mums jāgādā par mācību līdzekļiem.

Jāiespiežas vadošās vietās un Maskavas vadītos uzņēmumos, lai panāktu maiņas migrācijā. Katrs viens atbraucējs, kas netiktu pāri Latvijas robežai, jau ir panākums. Ja arī okupācijas vara nedomā neko šeit grozīt, katrs atsevišķs latvietis var likt iebrāucējam pārdomāt, vai viņš tiešām vēlas šajā zemē dzīvot, kur viņam grūtības ar valodu vai kā citādi.

Šajā laikā mums atkal dota iespēja palīdzēt sev pašiem. Ja aprēķinām darba daudzumu, varam teikt, ka katram trimdas latvietim ir pienākums rūpēties par 15 Latvijas latviešu dzīvi un vajadzībām, un ne vienmēr materiālā veidā. Iespēju netrūkst.

Mums jābūt tai saitei, kas piesaista mūsu tautu pārējai pasaulei. Tā diena nenāks, ja tauta to nenesīs. Darbs neatkarības atgūšanai jāpadara latviešiem dzimtenē. Mums tikai jāpalīdz. Šai palīdzībai vajadzīga stratēģija. Tāpēc būtu nepieciešams tādu izstrādāt praktiskam darbam. Daudz kas jau tiek darīts, bet trūkst saskaņotības. Tas nenozīmē, ka katram no mums atsevišķi ir jādara mazāk, bet gan vairāk.

Sekosim Gorbačeva teiktajam, ka visas tautas nolemj savas zemes nākotni un izvēlas savu sabiedrības formu.

Kā mēs izmantosim šo pasaules politisko zemes-trīci?

ELMA MINIATE.

- Referātu autore nolasīja 15. LNAK padomes II sesijā, 1989. gada 4. novembrī, Latviešu namā, Toronto. Red.

LATVIJAS AUGSTĀKĀS PADOMES VĒLĒŠANAS.

1989. gads pasaules vēsturē iegājis kā komūnisma ideoloģijas un varas sabrukuma gads.

Kā rindā salikti domino kauliņi, pirmam gāzoties, apgāž citus, tā poļu Solidaritātes nēvardarbīgā parlamentārā procesā panāktais politiskais apvērsums ir radījis ķēdes reakciju Ungārijā, Austrumvācijā, Čekoslovākijā un Rumānijā. Ar gandrīz zibenīgu ātrumu komunistu vara un marionešu valdības brūk zem tautu spiediena pēc brīvības, neatkarības un demokrātijas. Šis process nav apstājies un tas nav arī apturāms. Bulgārijas kārtā nāks tuvākā nākotnē. Tāpat pienāks mūsu, Baltijas valsts, kārtā nomest padomju jūgu un atbrīvoties no komūnisma varas.

Viens no svarīgākajiem faktoriem šajā politiskajā procesā ir tautas vienotības un disciplīnas izpausme kā masu demonstrācijās, tā vēlēšanās. Vēlētāju gribas izpausme un spēks ir izpaukušies gan Polijā, kur komunisti cieta kauna pilnu sakāvi, gan arī Padomju Savienībā, kur tautai nepieņemami kandidāti tika vienkārši izsvītroti no balsošanas zīmēm un vēlāk "atbrīvoti" no saviem amatiem.

Bēdīga pieredze, turpretim, bijusi afgāņu brīvības cīņtājiem, kas pēc padomju kaŗaspēka izvāŗšanās no Afganistānas cerēja uz ātru un pārliecinoŗu uzvaru. Diemŗēl, vienprātības trūkums un saŗķelŗšanās stāķās frakcijās un grupējumos ir panāķusi pretējo - afgāņu tauta ŗobrīd noasīpo iekŗējā cīņā.

LTF, apvienojot vairāķ kā 200.000 biedru, ŗodien ir lielāķā un spēcīgāķā organizāķija Latvijā. Par vienu no saviem darbības pamatvirzieniem LTF uzskata parlamentāro ceļu, cīņās par demokrātiskām valsts varas orgāņu vēlēŗšanās, par demokrātisko, progresīvo, patriotisko spēķu saliedēŗanos un uzvaru. LTF mērķis ir, lai Latvijas augstāķajā un vietējos varas orgānos tiktu ievēlēti tādi Latvijas tautas pārstāvjī, kas nepāŗprotami pauŗ gribu atjaunot Latvijas valstisko neatkarību. Treŗā atmoda ir cīņā par Latvijas atdzimŗanu un valstiskās neatkarības atjaunoŗanu.

LTF programma ir ietverta 15 lappuŗu dokumentā. Ar to derētu iepazīties katram, kam rūp nacionālpolītisko notikumu attīstība Latvijā. Par tautas atbalstu LTF programmai un prasībām liecina arvien pieaugoŗāķās disciplinētās demonstrācijas, kas 18. novembrī pārsniedza pusmiljonu un pulcīņāja cilvķkus no visas Latvijas.

Nāķoŗās Latvijas Augstāķās Padomes vēlēŗšanas paredzētas 1990. gada agrā pavasarī. ŗo vēlēŗšanu rezultāts ir kritisks Latvijas nāķotnei. Latvijas Augstāķai Padomei pāŗejas periodā uz neatkarību ir jābūt vismaz tikpat nacionāli nosķapotai, kādas tās ir Igaunijā un Lietuvā. Lai to panāķtu, mums visiem ir jāiet LTF talkā - vienoti, nesaŗdalīti, nesaŗķeltī. Tā ķā latvieŗi ir tikai puse no Latvijas iedzīvotājiem, mums ir svarīģis arī Latvijas krievu un citu tautību atbalsts. Tāds LTF līdz ŗim ir bijis no 64% krievu un 57% no citām tautībām. ŗis atbalsts panāķts tālredzīgā darbā un neatstumjot nevienu, kam rūp Latvijas nāķotne.

Latvijas nāķotne, protams, rūp trimdas latvieŗu sabiedrībai. Ar savu Rietumos iegūto demokrātisko pieredzi mēs visi varam atbalstīt gan tieŗi, gan netieŗi vēlēŗšanu procesu un gala rezultātus. To dara jau vairāķi trimdas jaunieŗi, kas, atgriezuŗies Latvijā, ir aktīvi iesaistījuŗies LTF darbā. Tuvāķā nāķotnē viņiem būs vairāķi seķotāji. To paŗu varam darīt mēs, ŗeit tiekoties ar ieŗbraucējiem no Latvijas.

Ne visi plāno vēlēŗšanās piedalīties, jo ŗaubās un ir neskaidrībā, vai ir pareizi un patriotiski to darīt. Rietumos ir teiciens, ka sliķtu valdību ievēl nebalsotāji. Tas pats attieķas uz vēlēŗšanās Latvijā.

LTF ir iespējams izvīrēt savus kandidātus. Lai viņus ievēlētu, ir jāpiedalās vēlēŗšanās. Katra apzinīga trimdinieķa pienāķums ir ŗaubīģos pārliecīņāt par vēlēŗšanu nozīmi. ŗobrīd Augstāķās Padomes deputātu vēlēŗšanu kampaņa ir mūsu efektīgāķais cīņas lauks. Tikai aktīva LTF kandidātu atbalstīŗšana un ievēlēŗšana panāķs pozitīvus rezultātus.

Ja ķādam ir labāķa ideja vai stratēģija, neŗurēsim sveķi zem pūra.

Uz Rietumu valŗķu atbalstu mūsu cīņā par brīvību un neatkarību nevaram paŗauties un cerēt. Tās stāvēs malā, līdz kamēr uzvaras kauss būs pārliecīņoŗi nosvēries mūsu pusē un Padomju Savienība vairs neizrādīs pretestību mūsu centīņiem. Tātad grūtā cīņā ir jāizcīņā mums vieniem.

Mūsu iesķati, ne reti, ir daŗādi. ŗajā Latvījai tik kritiskajā brīdī meķlēsim to, kas mūs vieno, nevis to, kas mūs ŗķel. Pārfrazējot māķī-tāja Juŗa Rubēŗa Latvijas Tautas Frontes otrajā kongresā teiktos vārdus: būsīm vienoti un pārdīsim pasaulei, ka mēs esam gatavi brīvai Latvijai.

ULDIS KLAUSS.

OFICIĀLO PADOMJU ARODBIEDRĪBU GRŪTAS DIENAS.

Neviena oficiālā organizāķija (un neoficiālā

arī) nevar saķensties ar padomju arodbiedrībām biedru skaita ziņā. Pēc oficiāļajiem datiem, padomju arodbiedrībās sastāv 145 miljoni cilvķku - katrs otrais padomju pilsonis. Lai ķļūtu par arodbiedrību biedru nevajaga nekādas iesnieģumus: pietiek tikai sāķt strādāt ķādā padomju iestādē vai uzģemumā. Vairums cilvķku izturas pret arodbiedrībām ar pilnīģu vienaldzību. Tas ir saprotams, jo oficiālās arodbiedrības ir viens no padomju saŗrotās biroķrātīģas iestādīģumiem.

Padomju pilsoņī, strādnieķī vispirms, savā vairumā saprot oficiāļo arodbiedrību nevajadzību viņiem, pat to ķaitīģo lomu. Reti ķādam līdz galam ir saprotams to perversīvais raksturs. Arodbiedrībās sastāv visi, gan streikoģoŗie ogļraķi, gan to paŗu apģabalu un rajonu vadītāji. Padomju Savienībā komūnistiskie valdnieķi ir darba devēģi, jo ar nelieliem pēdēģo pāŗis gadu izģemumiem visas darba vietas, iestādes, raŗotnes pieder valstij, totalitārai komūnistiskās diktatūras valstij. Tātad darba devēģi, ķādi īstenībā Padomju Savienībā ir komūnistiskie vadītāģi, un algotais darba spēķs sastāv vienā un tajā paŗā arodbiedrību apvienībā un bieŗi vien vienā arodorganizāķijā.

Sakarā ar sabiedrības aktivizēŗanos, cīņā par demokrātizāķiju, nereti pēdēģā gada laikā streiķiem, oficiāļo arodbiedrību loma stipri saŗķobīģās. Bet arodbiedrību biroķrāti visiem spēķiem cenŗas saglabāt ŗavas privilēģīģas, savu nomenklatūras stāvokļī. ŗajā ziņā viņi ne ar ķo neatŗķīģas no partijas un padomju administratīvās biroķrātīģas.

Padomju oficiāļajā hierarchijā arodbiedrību biroķrātīģa gan neatrodas pirmajā vietā, bet arī ne pēdēģajā, vismaz privilēģīģu un materiāļo labumu ziņā. Varētu teikt, ka tā ir treŗajā vietā pēc partijas un padomju aparāta biroķrātīģas. Ja pirmās divi sistēmas ir līdzīģas savienotām tilpnēm, jo nomenklatūristi bieŗi pāŗiet no vienas sistēmas otrā, piemēram, taisot karģeru, ķādu no pilsētas vai rajona partijas sekretāriem bieŗi vien nozīmē par izpildkomitejas priekŗsēdētāģu, lai pēc tam to no jauna virzītu pa nomenklatūras ķāpnēm uz augŗu, teiksim, jau ķā pilsētas vai rajona partijas komitejas pirmo sekretāru, tad arodbiedrību aparāts tomēr ir līdzīģs nostādīņātajam rezervuāram, jo ŗo aparātu formē pēc pāŗpalīķuma principa. Ķā likums, to nomenklatūristu, kas pēc ķādiem rādītāģiem neder partijas vai padomju administrāķijas darbam, rekomendē arodbiedrību darbam. Rekomendāķija pēc padomju tradīķijas līdz paŗam pēdēģam laikam bija vienlīdzīģa nozīmēŗšanai. ŗemot vērā oficiāļo arodbiedrību necīļo un mazaktīvo lomu paŗreizēģās sabiedrīķi polītiskajā situāķijā, ķā arī neoficiāļo arodbiedrību pārdīŗanos, domāģjams, situāķija ar rekomandēŗšanu - nozīmēŗšanu nav daudz mainīģusies arī ŗodien. Arodbiedrību biroķrātiem nav gandrīz nekādu iespēģu taisīt karģeru partijas vai padomju aparātā. Pat augstāķajā līmenī. Ilģus gadus Latvijas arodbiedrības vadīģa Viktors Blūms, tad - Augusts Zītmānis. Ķaut pēc iepemamā amata tie bija LKP centrāļķomitejas biroģa locekļī, tāļāķ par partijas jeb valsts pāŗvaldīŗšanas ķāpnēm viņi netīķa, un, iespējams, cerības neloloģa. Vismaz par Blūmu to var teikt noteikti. Saprotams, ka stāķāķie gariģi arī izprot situāķiju un seviŗķas cerības uz sava statusa maiģu nelīķ, ja nu vienīģi jaunie. Tādēļ, izprasdami savu ķaut ķādā veidā nepilnvērtību, tie cenŗas kompensēt savaŗ strupās ielas stāvokļī ar materiāļo labumu maksīmu. Jāsaķa, ka pēdēģjais viņiem izdodās pilnībā. Neaizmīrsīsim, ka padomju oficiāļo arodbiedrību rokās atrodas tādu labumu sadalīŗšana, ķā, piemēram, ķūrvietu, sanatoriju un atpūtas namu ceļā zīmjū sadale, āŗzemju tūristu grupu formēŗšana. Piemēram, arodbiedrību bosī pāŗasti atpūŗas āŗzemēs. Nemaz nerunāģot par ceļā zīmēm uz Austrumeiropas ķūrvietām, tādām ķā Karlovivari Ķeķoslovāķijā vai Zlatīpesķi un Varna Bulgārijā. Pastāvē vēl, t. s., ģīmeģu apmaiģa starp daŗādu valstu arodbiedrībām, ķuŗas no padomju puses var izmantot tikai atbildīģie darbinieķi. Vienķāŗŗie arodbiedrību locekļī par tādu izmaiģas formu nav pat dzirdēģuŗi. Tūristu grupās uz āŗzemēm at-

1989. gada KOPEJĀ ZIEMSVĒTKU UN JAUNGADA A P S V E I K U M Ā, ko publicējam iepriekšējā MLB Ziņotāja numurā (Nr. 12./489.) spēlējies drukas velniņš. Apsveikumā izlaisti vairāki apsveicēju vārdi, kurus iespējam ar novēlošanos. Viņi visi sveicinājuši arī aizvadītos Ziemsvētkos, bet šobrīd sveiciens vairs var būt JAUNGADĀ. Lūdzam atvainot un piedot, ka šāda kļūme notikusi un ka to nebijām pamanījuši ātrāk.

JAUNGADĀ tuviniekus, draugus un paziņas s v e i c i n ā:

CASNO,	Helēna un Pēteris
DREIMAŅI,	Betija un Sergejs, Grīnvalejā, Ontario
DREIFELDE,	Gunta, Lienīte un Joe, Toronto, Ontario
WIESNIEWSKI,	Zenta

bildīgie darbinieki dodas nevis atvaļinājumā, bet darbā kā šo grupu atbildīgie. Sprotams, ka, t. s., Vispasaules arodbiedrību federācijā - komūnistisko arodbiedrību apvienībā, kas darbojas par Maskavas naudu, ārzemēs strādā nospiedošā vairākumā arodbiedrību birokrāti tieši no Maskavas, no VCSPS, kā pēc krievu saīsinājuma sauc Vissavienības arodbiedrību centrālo padomi, kas atrodas Ķeņina prospektā.

Tātad, ņemot vērā, ka arodbiedrību birokrātijas rokās atrodas strādājošo sociālā apdrošināšana - ārstēšana, ēdināšana, atpūta un citi pasākumi, tā bez jau ierastām nomenklatūras privilēģijām prata radīt sev papildus privilēģijas. Pašreizējā situācijā šī birokrātija būtu ieskaitāma jebkādu pārmaiņu niknāko ienaidnieku rindās. Liekas, ka Kremļa vadītājiem būtu laiks iedomāties par arodbiedrību krīzi, izprast cēlošus, kādēļ strādnieki un kalpotāji novērsās no padomju arodbiedrībām. Tajā vietā partijas aparāts, pat spītējot loģikai, pameta arodbiedrību birokrātijai glābšanas rīķi. Runa ir par, t. s., "darba ļaunū kolektīvu padomēm". To radīšana ir kārtējā sociālās aktivitātes simulēšana. Šīm padomēm it kā jāpārņem arodbiedrību pienākumu daļa. Bet funkciju nenoteiktība, neskaidrība, ar ko tad uzņemumos nodarbojas vietējās arodkomitejas, radīja birokrātisku papīra lietu. Kā jau parasti tādā gadījumā, kur daudz pavāru, tur putra piedeg. Oficiālo arodbiedrību pilnīgā bezspēcība un nevajadzība kļuva it īpaši labi saredzama, kad bezdarbs, nabadzība un streiki pat oficiālajā padomju presē bija atzīti par padomju dzīves veida reālu sastāvdaļu.

VIKTORS KALNIŅŠ.

MEKLĒJOT JAUNU IZGLĪTĪBAS SISTĒMU LATVIJAI.

Runāt par Atmosdas laikmetu būtu neiedomājami, nepieminot latviešu skolotāju darbību, skolotāju semināru un to vadītāju ietekmi uz tautas izglītošanu un pašapziņas celšanu. Tagadējo posmu nereti salīdzina ar pagājušā gadsimta atmosfēras laikmetu. Līdzību netrūkst - arī to, kas attiecas uz latviešu tautas izmantošanu, iznīcināšanu, noslīcināšanu mākelīgās paradīzēs vai reālās ellēs. Tādēļ nav brīnums, ka arī šodienas atmoda jo tieši uzrunā arī izglītības darbiniekus. Šajā sakarībā LTF un PBLA pārstāvji maija sanāsmē Abrenē nolēma 1990. g. Lieldienu laikā rīkot Minsterē kopēju trimdas un Latvijas izglītības darbinieku konferenci. Pēc pašu Latvijas pārstāvju vēlēšanās tematikai bija jābūt mērķētai uz Latviju.

Pirmais programmas mēts ir izstrādāts. Vienā programmas posmā Latvijas viesi konferences dalībniekus sīki iepazīstinās ar Latvijas izglītības sistēmu, tai pieejot kā no pozitīvās, tā no negatīvās puses. Balstoties uz aksiomas, ka cilvēki piedzimst vienlīdzīgi pēc savas dabas, komūnisma sistēma uzskatījusi, ka ir jāizlīdzina visiem sabiedriskie apstākļi un audzināšana. Līdz ar to sagaidīja, ka veidosies cilvēki ar vienlīdzīgām tiesībām un spējām. Katru gadu, pirmajā septembrī, vienlaikus visā Padomju Savienībā iedarbojas izglītojošās sistēmas mašīnērija un izmisīgi viengabalaini turpina darboties visu gadu caur, līdz brīvdienām, līdz nākamajam posmam. Šī izglītības sistēma ir tā nonīvēlējusi vairāku paaudžu spējas

Ievērojot to, cik lielā mērā Padomju Savienības izglītība pamatojusies uz valdošo ideoloģiju un cik stipra ir vēlēšanās no tās atrauties, veselu programmas posmu veltīs iepazīstināšanai ar dažādu rietumu valstu izglītību sistēmām, to vēsturi, problēmām un atrisinājumiem. Ir cerams, ka salīdzinot, piemēram, ASV, Kanadas, Anglijas, Francijas, Vācijas un Zviedrijas sistēmas, radīsies jauni domāšanas virzieni, ar kuriem palīdzību izglītība Latvijā ietu savu pašas izvēlēto ceļu.

Konferences darbs norisināsies referātos un darba grupās. Tās mērķis ir vismaz rast sākumu jaunai, Latvijas tagadējiem apstākļiem piemērotai, izglītības sistēmai. Konference, kuŗa sāksies sestdienas vakarā, 1. aprīlī, beigsies ceturtdien, 5. aprīlī ar kopsavilkumu par šo vēl hipotētisko Latvijas nākotnes skolu sistēmu.

Latvijas izglītības sistēmas atjaunošanas darbu kavē iesakņojušais pieņēmums, ka direktīvām jānāk no augšas. Paši skolotāji gadu desmitiem ir bijuši autoritārās ideoloģijas un birokrātijas nesēji un pamatbalsti neatkarīgi no viņu gribas vai pārliecības. Šajā pārorientēšanās posmā nepieciešams atrauties no ierastās atkarības. Neatkarību nevar panākt ar verdzinātu garu. Tādēļ ar interesi var vērot jauno skolu projektus Latvijā. Ir jau dibinājusies neatkarīga latviešu skola Kuldīgā, un pastāv pāris citu projektu, kā Aglonas ģimnazija un Spīdolu skola Rīgā, kur ir arī viena neatkarīga ebrēju skola un trīs krievu skolas. Par spīti šķēršļiem šīs skolas meklē un atrod jaunus ceļus. Tāpēc konferencē apskatīs no valsts izglītības neatkarīgās jeb alternatīvās skolas, kā Valdorfa un Montesorī skolas, proti, izglītības iestādes, kuŗas radušās atsevišķu indivīdu ierosmē.

Lai Latvijas izglītība atrastu jaunu, sev piemēramu ceļu, tai daļēji ir jāatjauno savs semantiskais lauks. Daudzi jēdzieni ir zaudējuši nozīmi cilvēku prātā un jaunajos laikos daži no tiem iepem neskaidru un stiepjamu jēgu. Tādēļ šķiet nepieciešams atkal definēt un no jauna veidot latvisku vai nacionālu audzināšanu. Šim jautājumam pieskarsies vispārējā sesijā kā arī darba grupās. Latvijā izjūtot pilnīgu pieredzes trūkumu tajā jomā, tādēļ iecerēts apskatīt latviešu trimdas ilggadējo pieredzi "nacionālā" audzināšanā, kuŗā ietilpst dažādi priekšmeti, kā vēsture, folklorā vai arī institūciju, kā baznīcu, skautu organizācijas, sestdienas skolu un vasaras skolu pieredzes.

Ne bez pamata īpašu posmu veltīs bērnu psiholoģiskajai attīstībai. Teorijas par bērnu attīstības posmiem, tāpat kā paši bērni, nestāv uz vietas. Kamēr Padomju Savienības sistēma nofiksēja savu psiholoģijas mācību ideoloģijas rāmjos, bieži rietumu teorētiķiem ir tieksme atrāisties no tādēim ideoloģiskiem rāmjiem, pieņemot katru bērnu kā īpašu indivīdu ar psiholoģiskām un bioloģiskām prasībām un robežām. Nebūs tad runa, vai bērns piedzimst kā Žanžaka Ruso "bon sauvage" un vai sabiedrība var viņu nekļūdīgi audzināt. Būs runa drīzāk par Piažē attīstības stādijām vai par bērna un viņa spēju neirobioloģiskā pamata veidošanos.

Konkrētas pārrunas risināsies darba grupās. Parredzētas: svešvalodu pedagoģija, vēsture un ģeogrāfija, latviešu valoda un literatūra, folklorā,

mācību baze, skolu pārvalde un modeļi, pirmskola, palīgskola (atpalikušajiem bērniem) un skaitļotāju zinības.

Latvijas pārstāvju sarakstu pieņems abas, Latvijā un trimdā dzīvojošās rīcības komitejas daļas. Pagaidu saraksts jau veidojas, ņemot vērā, galvenokārt, 2. faktoros: pirmkārt, sarakstam jāatspoguļo viss Latvijas izglītības apvārsnis no Kultūras ministrijas līdz alternatīvām skolām, no amatpersonām šobrīd noteicīgos postēgos līdz nākotnes skolu sistēmas veidotājiem, ieskaitot arī studentus; otrkārt, sarakstam jānorobežojas ar 50 Latvijas dalībniekiem, telpas un finanču dēļ.

Kas ir sagaidāms no trimdas puses? Vēlamies uzaiicināt vairāk vai mazāk aktīvi konferencē piedalīties trimdas galvenos izglītības darbiniekus. Par tiem PBLA archīvā ir diezgan precīzs saraksts. Toties ir mazāk zināms par latviešiem, kas iesaistījušies mītuņu zemju izglītības sistēmās vai strādā pedagoģijas laukā universitātes līmenī. ņemot vērā tagadējās Latvijas izglītības sistēmas trūkumus, pieredzes dažādība un apmaiņa šobrīd ir nepieciešama - tādēļ lūdzam visus interesentus pieteikties pie rīcības komitejas, aprādot par kādu pieredzi vēlētos sniegt informāciju, vai nu mutiski, vai ar materiāliem (ir paredzēta, piemēram, dažādu zemju mācību grāmatu vai citu pedagoģisku materiālu izstāde. Vēlami arī mācību materiālu ziedojumi Latvijas skolām - tas ir draudzīgs aicinājums).

Pieteikšanās: Inga Grīnberga,
Minsteres Latviešu Ģimnazija,
Salzmannstrasse 152,
4400 Münster, West Germany.

Dr. ROLANDS LAPPUKE,
Konferences rīcības komitejas loceklis.

PIEŠKIRS VISMĀZ \$ 50.000.-!

Latviešu Fonda padome ziņo, ka 1990. darbības gadā latviešu kultūras un audzināšanas pasākumiem fonds ir paredzējis piešķirt pabalstus vismaz 50 tūkstošu dolāru apmērā.

Līdzekļus piešķir Latviešu Fonda dalībnieki, rakstveidā nobalsojot par iesniegtajiem projektiem. Nelielu daļu jeb tā saucamo sēklas naudu piešķir padome.

Latviešu Fonds pieņem izvērtēšanai un atbalsta pasākumus, kas kalpo latviešu tautas vajadzībām: latviskā izglītībā un audzināšanā; mākslā un daiļamatniecībā; zinātnes disciplīnās, kas saistītas ar latviešu zemi un tautu; un citādos kultūrālos pasākumos, kam nozīme un vērtība latviskajā dzīvē.

Fonds nepiešķir līdzekļus latviešu politiskā darba atbalstam, latviešu saimniecisko pasākumu pabalstam vai zinātniskam darbam, kam nav tiešu saistību ar latviešu tautu un zemi. Tāpat fonda līdzekļi nav piešķirami stipendijām un ceļa naudām uz konferencēm un sanāksmēm.

Piešķirumi pieprasāmi līdz 1990. gada 15. martam. Tuvojā informācija un projektu pieteikuma veidlapas pieprasāmas Astrīdai Jansonei, 21941 Marina Circle, Fairview Park, OH 44126, U. S. A. Telefons darba laikā 216-845-9090, citos laikos - 216-734-3738.

Eiropā tās var arī pieprasīt Fonda Eiropas pārstāvei Austrai Kārklīpai, Kevingeringen 23, S-182 33 Danderyd, Sverige. Tel. 753 1957.

Austrālijā - A. Zariņam, 16 Ferntree Rd., Engadine N. S. W. 2233 Australia.

LF.

ES DZIEDĀJU, GAVILĒJU, LAI DZIRD MANA TĒVU ZEMI!

Nākamgad apritēs 50 gadi kopš pēdējiem dziesmu svētkiem neatkarīgajā Latvijā. II pasaules kara vētras lielu mūsu tautas daļu noveda svešumā. Dzimentē atklātas un brīvas dziesmas skandēšanai uz ilgiem gadiem aizdarīja mutes, bet bēgļu ceļu

staigātājiem šī dziesma deva mierinājumu un garīgu veldzi. Dziesmas bija kā dimanta lāses, kuņas salasīja, kopā nesa. Radās koņi, trimdas dziesmu svētki.

Daiņotājiem nonākot citos krastos, dziesma neapklusā, bet īpaši kļuva par nozīmīgu latvju kultūras dzīves spēkavotu. Cetrdesmit un vairāk gadus esam kāpuši dziesmu kalnos - pulcējušies dziesmu svētkos, lai zem sarkanbaltsarkanā karoga, brīvu dziesmu dziedot, sevi nacionāli stiprinātu un apliecinātu piederību tautai dzintarjūras krastos.

Nenogurstošie dziesmu pulki un pulciņi ASV un Kanadā parādījuši īpaši labu sadarbību, lai pārmaiņus rīkotos svētkos kopīgi mestais skaņu vilnis celtos jo augstu un tālu. Kanadā dziesmu svētki notiks jau deviņto reizi, un šoreiz rīkotājus vairāk kā jebkad rosina dainas vārdi: "Es dziedāju, gaviļēju, lai dzird mana tēvu zeme!"

Laiks un vieta: 1991. gadā, no 29. jūnija līdz 7. jūlijam, Toronto, Ontario, Kanadā.

9. Latviešu dziesmu svētku Kanadā rīcības komiteja aicina koņus un dziesmu ansambļus, kā arī atsevišķus dziedātājus piedalīties šo svētku kopkoņa koncertā. Tāpat rīcības komiteja aicina tautas deju kopas piedalīties tautas deju lieluzvedumā.

Kopkoņa koncerta programma ir sastādīta un notis nodotas pavairošanai. Dziesmu krājumu izsūtīsim visiem, kas būs pieteikušies. Savukārt, tautas deju kopām piesūtīsim lieluzvedumā paredzēto deju sarakstu un citus norādījumus. Pieteikšanās izdarāma izpildot īpašas pieteikuma lapas, kas saņemamas rīcības komitejā -
34 Ellis Park Rd.,
Toronto, Ont. M6S 2N3

Rīcības komitejas priekšsēdis ir Zigurds Miezītis (augšējā adrese), Mūzikas nozares vadītājs - Arvīds Purvs, tautas deju nozares vadītājs - Edvīns Kalviņš.

RĪCĪBAS KOMITEJA.

Pārmaiņas Latviešu Filatēlistu Apvienībā.

8. latviešu dziesmu svētkos Kanadā bija dziesmas, tautas dejas un dažādas izstādes, arī Latvijas pastmarku un naudas zīmju. Skatītāju nebija trūkums. Citā reizē - Toronto Internacionālā Karavana. Rīgas paviljons ir Latviešu Centrā. Atkal Latvijas pastmarku, naudas zīmju un ordeņu izstāde. Apmeklētāju vēl vairāk kā dziesmu svētkos. Filatēlijas novietnē lielāko uzmanību saista Latvijas ordeņu klāsti. Cik gan daudz un dažādu to tur ir. Visvairāk par tiem gan priecājas paši latvieši. Atmiņā kāds vecāka gada gājuma tautietis, kam līdzī meitiņa un puika. Laikam, mazbērni. Tautietis: "Šis bija arī man!" Meitene prasa, kur tas esot tagad. Viņa grib to redzēt. Mājās - skapī, parādīšot. Jā, tiešām, šie ordeņu klāsti bija lieliski sagatavoti. Pie katra paskaidrojums - par ko tas piešķirts un t. t. Tie vēstīja daudz. Izstādēs tie arvien tika atzīti par labākiem un saņēma augstākos apbalvojumus. Kas bija šo klāstu sagatavotājs un īpašnieks? - Neviens cits, kā Latviešu Filatēlistu Apvienības (LFA) valdes priekšsēdis Ž a n i s G r u n d m a n i s.

Pēkšpi viņa vairs nav. Telefona zvans kādā vēlā vakara stundā atnes sēru vēsti - Žanis miris. Skumji, vēl jau bija tik daudz gadu ko dzīvot, bija tikai 63, kad Žanis slēdza savas acis uz mūžību 1989. gada 16. novembrī. Viņš bija vīrs, kādu starp mums grūti atrast, vienmēr nosvērts un apzinīgs sava darba veicējs. Vieglu gaitu, mūžības ceļus staigājot.

Dzīvē jau tā ir iekārtots, ka katrs zaudējums, sāpīgs vai nesāpīgs, ir jāatvieto. Tā arī šoreiz. Par jauno LFA valdes priekšsēdi darbosies Egons Michelsons, bet valdē nāk kandidāts Edmunds Ozols, kas pildīs biedrības amatu. Valdes līdzšinējie darbinieki - M. Trums, ASV, priekšsēža

MLB Ziņotājs, 1990. gada janvāris.

vietnieks, R. Zalams, sekretārs un J. Ronis, kasieris un žurnāla KRAJĒJS galvenais redaktors. Valdes un priekšsēža adrese: E. Michelsons, P. O. Box 1192, Station "Q", Toronto, Ontario, Canada M4T 2P4. Pārējās adreses: M. Tūrums, P. O. Box 5475, Albany, N. Y. 12205, U. S. A.; J. Ronis, 7 Lowes Ave, Brampton, Ontario, Canada L6X 1R8; E. Ozols, 18 Shaver Ave. N., Islington, Ontario, Canada M9B 4N4; revidents K. Strazdiņš, P. O. Box 751, Station "P", Toronto, Ontario, Canada, M5S 2Z1.

K. STRAZDIŅŠ.

MŪŽĪBĀ.

Mūža mierā 1989. gada 30. novembrī, Milvokos, Viskonsīnā, ASV, devusies mūsu čaklā līdzstrādniece, rakstniece E l l a A n d e r s o n e, dz. Verlis.

Viņa bija dzimusi Valkas apriņķī, Igaunijā, 1908. gada 17. martā.

Daudz savu rakstu veltījusi mūsu jaunatnei. Aktīvi darbojās Latviešu Preses Biedrībā.

Mums pietrūks viņas rakstu un degsmes.

Viegla smiltis!

MLB ZIŅOTĀJA REDAKTORS un
REDAKCIJA.

FORUMS: PĀRDOMAS, VĒROJUMI, PIEZĪMES:

SVEICINĀTI! SVEICINĀTI JAUNĀ GADĀ. DIVREIZ.

Kāpēc divreiz? - Man it kā priekšā divas neatbildētas vēstules. It kā klīdušas pa neceļiem, pa cenzoru rakstāmgaldiem. Saka, ka cenzūru vairs neesot. Bet laikam jau ir un darbojas, tikai gandrīz bez trokšņa. Troksni taisīt kļuvusi krievu izcelsmes jaunu pasaules amatu kandidāta, neapgāžamu zvejnieklaivu flotiles admirāļa, ģenerālsēkretāru priekšpresidenta svētcēlnieka privilēģija.

No kā man šīs vēstules un kāpēc tomēr pienākūšas - tumša lieta. Varētu būt paša rakstītas, kautkā pāradresētas atpakaļ. Bet tikpat labi varētu būt no kuņa katra, kas vēl raksta vēstules, kaut tikai domās vai kopsaucējā. Nu - tajā latviski ne visai labskanīgajā kompjuiterī. Jo ceļi vēl iezīmēti pa vecam, kā uz kartēm, tā dabā. Arī daudzajos kopjaucējos un atjaucējos, kas zem uzraudzības vai iegādāti un vēl nav pārdoti, ne tikai Latvijā. Un ir spēki, kas liek vēstulēm vēl klīst, gan ar pastmarkām, gan bez. Pat pa vilņiem: elektriskajiem, magnētiskajiem, ūdenīgajiem, dvēlīgajiem, miesīgajiem un ķimoseksīgajiem. Cik pēdējie nekvalificējas kā gaļa.

Nav jāplātās, ka man pienākums uz šīm vēstulēm atbildēt. Esmu vecs, man nav nekādu pienākumu, un, ja būtu - trūktu dūšas ieņemt nostāju. Tā vairs nav modes lieta, par kādu izveidojās pēc kara. Arī ne klašu un šķiru organizētības pazīme. Drīzāk jau tad it kā savā laikā populārā atbrīvošanas kustība. No žņaugiem. Ja tā bija kustība. Un ja - no žņaugiem. Jo tiklīdz ieņemšu nostāju - tūlīt to ieņems arī kāds - nu, žņaudzējs, kam nostāja sašķobījusies trokšņu dēļ. Lai pateiktu, ka tā sašķobījusies man, kam tās nav - ne viņam, kam tā sašķobījusies. Un nelaimīgajam tā sašķobījusies vēl vairāk, jo viņa no žņaugiem atbrīvotajai personībai vairs nebūs moddaru veidoto dažādo turētāju, uzturētāju un saturētāju, bez kā personālpolitiskajās diktatūrās lietas nekust. Jāatzīstas - pērestroika mūs pārsteigusi nesagatavotus pēc noplna: 45 gados bijām iekārtojušies pārāk ērti. Kaut gan skaitlīgās, ka laužam trimdu demokrātiskā patvēruma zemē, uz beigām jau iztikām gandrīz tikai ar krievu parauga vēlēšanām: paaugstinājām ieceramo skaitu, drošs paliek drošs, vai ielikām sevi labos robos uz mūžu. Arī tā varēja. Mazliet tikai piedraudot ar slepeniem masu iznīcināšanas līdzekļiem: domu tankiem.

Atšķirība no agrākajiem starptautiskajā popula-

ritātē lieso gadu saulgriežiem, pēdējā laikā mūs visus lutinājuši ciemiņi. Mīļi ciemiņi, daudz ciemiņu, pat daži vietraudži. Tie uzņēmuši - ne jau kā dīpiņu laikos uz krūti, bet - iespaidus. Tiešus, necenzētus iespaidus. No mums - ne no mūsu uzraugiem, kas agrāk neļāva ne ciemoties, ne sarakstīties, bez kā visnacionālākajā lauru lapā nepārādītos kāda greiza bilde vai kāds spiegu stāsts. Ar skābiem komplimentiem, protams. Svētkiem tuvojoties, lielākā daļa šo ciemiņu gan atkal aizbraukuši. Tagad, varbūt, apmainās. Iespaidiem. Svētkos jau katrs cenšas - ar savējiem.

Arī mēs esam uzņēmuši iespaidus - tiešus, necenzētus. Ne no viņu uzraugiem - no viņiem pašiem, ieskaitot uzraugus. Iespaidus, kas nav aizķērušies pieklājībās un smaidos, dažreiz arī pēdējos. Un esam kļuvuši bagātāki. Arī mums ir, ar ko apmainīties. Kaut vai visi tie žņaugi, bez kuņiem diktatūrās - nekust. Ir temati, kas kopš parlamentārās neatkarības laikiem vairs nav atklātībā - presē - cilāti un ko viņi, nelaimīgie, tur grib atsākt un sāk pilnīgi no jauna. It kā viss, ko viņi tagad sprauž par mērķi, nebūtu jau reiz gadiem ilgi tirzāts, vētīts un - bijis. It kā demokrātija, par ko brīvības cīnītāji atdeva dzīvības, nebūtu jau reiz iestrādāta valsts satversmē, visas pasaules atzīta bijusi spēkā un nebūtu joprojām vēl spēkā. Vismaz tiesiski - de jure. Un demokrātiskie likumi - it kā saeimas 16 gadu darbs būtu bijusi vienkārša rotaļāšanās, it kā valsts tagad būtu atjaunojama tikai uz noziedzīgu diktatūru atliekām.

Sešgadīgā pašmājiņu uzskundzēšanās, daiļrunīgi motivēta un ne bez panākumiem realizēta, bija, kas bija, tomēr balstījās nodevībā, noziegumā un melos un beidzās, kā visas nodevības - jaunus melos. Kurš cilvēks, kamēr dzīvs, tad spēj neuzņemt iespaidus? Visi taču dzīvojam, gribam turpināt dzīvot un sakām, ka vēl ticam un cīnīsimies. Un vēl ticam, ka ticam. Ne vairs brīnumiem, kam ticējām, ka neticējām kara laikā: ka nāks zviedri un angļi vai amerikāņi, vai ka mums dos jaunus ieročus un tad vairs nenokomandēs sept aizmuguri līdz pēdējam vīram, bet nāks palīgā. Brīnumi vienmēr esot notikuši un vēl arvien notiekot. Jo sevišķi ziemsvētkos. Kādi tie agrāk notikušie, par to zinātniekiem būtu izdevīgāk nestrīdīties. Bet lai nu pastrīdās vien, šis tas tur var būt arī patiesība. Kādi varētu notikt nākotnē - grūtāk pateikt: vēl nav gata - vi iznīcināmo bruņošanās brāķu saraksti, nav arī izgāztuves, kur tos aprakt. Bet svētdienas skolu programmām par spīti, latviešu dainu dieviņš vēl dzīvs, sevišķi, kur svētdienas skolu līdz šim nebija, un ir redzēts, satikts. Runājot vēl latviski bez akcenta. Arī lielā trīsvienīgā Dieva latviešu valoda grūtībās esot uzlabojusies, būšot vieglāk arī to saprast. Un vai tas vien jau nav brīnums: apspiestā, pazemotā tauta dzimtenē valsts atjaunošanas labā pēdējos pāris gados spējusi vairāk darīt, nekā brīvā un bagātā trimda visā trimdošanas laikā. Ir cilvēki, kas aģitē par neatkarības atjaunošanu ar varu. Tiem, protams, neticam. Bet varām būtu laiks kļūt kontrolētākām, aprobežotākām, cilvēcīgākām. Bargie kungi diezgan valdījuši.

Nē, tās nav vēstules, kas man priekšā uz galda. Tie vecu avīžu nospiedumi atmiņā no pirmā pasaules kara beigu laikiem, kad visi lasījām avīzes skaļā balsī. Arī es, kaut man bija tikai 10 vai tā.

VECAIS SANTĪMS.

INFORMĀCIJAS VITĀLĀ NOZĪME SABIEDRISKĀ ATTĪSTĪBĀ.

INFORMĀCIJAS MANIPULĀCIJA - aizturēšana, sagrozīšana, aplāpēšana un sadale - arvien bijusi izšķirīga cilvēka dzīves veidošanā. Tas bijis zināms viscauri cilvēces vēsturē. Visas valdības vairāk vai mazāk melojušas vai nu tieši, vai noklusējot svarīgus faktus saimnieciskās un politiskās norisēs.

Var tomēr droši teikt, ka tikai mūsu gadsimtā radusies civilizācija, kuņā visa valsts varas sistēma, valdnieku vara pār tautu dibinās uz in-

formācijas kontroli. Kas noteic, ko tauta drīkst zināt, neapšaubāmi ir tās valdnieks.

INFORMĀCIJAS SADALE: Tikai pēdējos gadu desmitos mums kļuvis skaidrs, katas veids kā informāciju sadala vai izplata sabiedrībā, pamatos nosaka arī, kā šī sabiedrība funkcionē. Izrādās, ka komunistiskais totalitārisms ir pirmā politiskā sistēma, kas apzināti dibināta uz šo faktu.

Ir jāpiegriež vērība dažiem totalitārisma aspektiem, ja gribam to atšķirt no citām despotiskām sistēmām, kādas mums zināmas pagātnē un tagadnē.

Pirmkārt, komūnisms ir definējis pats sevi, runājot Ļeņina un Trocka vārdiem - kā totālu varu, kam, kurai jāaptver visas dzīves un sadzīves sfēras - ražošana, preču maiņa, informācija, zinātne, māksla, tradīcijas, ikdienas dzīve, jūtas un ticēšanas. Komūnisma nolūks ir iegūt neiegūstamo - pilnīgu cilvēku sabiedrības noārdīšanu un cilvēku dabīgo attiecību atvietošanu ar mākslīgiem, valdības šķiras uzspiestiem mehānismiem. Un kam tas nepieciešams? Sauras, parazitiskas kliķes - komunistiskās nomenklatūras - privilēģiju uzturēšanai un varas nodrošināšanai. Tas darbojas uz aksiomas pamata: Jo lielāka informācijas kontrole - jo lielāka vara. Otrā, ar to saistīta aksioma - jo lielāka vara, jo lielāka stabilitāte - ir pareiza tikai līdz zināmai robežai. Daudzi komūnisma vadopi par to šodien pārliecinās.

TOTALITĀRISMA CENZŪRA. Totālā vara, atšķirībā no parastām tirānijām, neapmierinās ar preses un elektroniskās komunikācijas koncentrāciju valsts rokās. Ir vajadzīgs kas vairāk, ne tikai piespiedu cenzūra. Īstenībā, kad viss ziņu dienests pieder valstij, cenzūrai maza nozīme. Kā redaktorus, tā reportierus iecel Partija, un šaubīgi līdz rakstīšanai nemaz netiek. Ir cita lieta, ja varas aparāts sāk šķobīties, ja pašā partijā parādās novirzieni un totalitārisma sistēma ir novājināta. Tad cenzūras nozīme stingri pieaug; bez tās informācijas monopols sabruktu. Šodien tas vērojams Baltijas zemēs.

TERRORA NOZĪME: Komūnisms neiegūst varu tikai ar spaidu līdzekļiem - ar cenzūru, ar katras opozīcijas iznīcināšanu, ar arestiem, izsūtīšanu, nogalināšanu, ar sūdzētāju balsu aplūsināšanu. Tie, kuru mērķis ir totāla vara, lieto terroru un iebaidīšanu, lai padarītu ikvienu par aktīvu līdzdalībnieku. Ļaudis baidās nevien izteikt nepareizu ideju, bet neizteikt "pareizo" - balsot pseido-vēlēšanās, piedalīties maršos, izteikt savu entuziasmu režīmam, izrādīt zīmes, kas dažādos veidos palielina režīma slavu.

Šāda, pozitīvi orientēta piespiešana rada pusgribīgu akceptu Partijas uzspiestai ideoloģijai. Vieniem tas ir pārdzīvošanas jautājums, citiem - sevis noliegšana un psihiska pašnāvība. Tas rada ideoloģiski saskaldītu personību, tipisku sovjetizācijas produktu.

Ļaudis, kas bailu iespaidā uzvedas it kā mīlētu savus apspiedējus, galā nonāk pie tā, ka sāk viņus arī pa pusei mīlēt. Tas, kā visiem zināms, bija Staļina režīma galvenais mērķis. Jaunais padomju cilvēks būtu mentāli tukšs, ignorants manekens, bez gribas, nespējīgs pretoties, nedz kritiski domāt un viegli norītu itin visu, ko diktators liek priekšā.

Visu sedzēja slepenība uzspiesta gluži nenozīmīgai informācijai. Tā ir metode, kā darīt cilvēkus bezpalīdzīgus, bailīgus, izolētus un gatavus atzīt, ka brīvprātīga pievienošanās un identificēšanās ar sistēmu ir vienīgais ceļš kā iegūt kaut minimālu fizisko un mentālo drošību.

VĒSTURES SISTĒMATISKA VILTOŠANA kalpo cilvēku identitātes iznīcināšanai. Tautai jāzin, ka pagātne ir tās valdnieku neapšaubāms īpašums, ko vienā naktī ar dekretu var mainīt pēc patikas. Vēstures uzdevums nav mācīt tautai tās pagātni, bet slavīnāt pašreizējo politiku un mobilizēt to nākotnes sasniegumiem. Vēstures norišu sagrozīšana nenotiek, lai kalpotu patiesībai, bet lai sludinātu "pareizo" politiku. Komūnisma vēstures

viltošanas piemēri ir neskaitāmi.

Nekrievu zemju nacionālās tradīcijas apspieda vai tikko pacieta, ja tās atbilda oficiālai Partijas līnijai. Padomju valsts bieži tiek attēlota kā krieviskās impērijas tiešs turpinājums, un netrūkst argumentu, kas to apstiprina. Informācijas manipulācija un sadale tomēr nešaubīgi kalpo vienam mērķim - varas palielināšanai.

Sociālistiskās inteliģences skološanai ir viens uzdevums: tai jāaprobežojas, cik vien iespējams, ar tiešiem profesionāliem uzdevumiem un prāti jātrenē verdziskai paklausībai. Homo Sovieticus nedrīkst uzskatīt zināšanas kā vērtību pašu par sevi. Arī analfabētisma apkaņošana ir tikai līdzeklis kā reducēt cilvēku materiālu kā bezgribas orgānu nomenklatūras kalpībā.

Absolūta informācijas kontrole kā totalitārās varas ideāls, protams, Padomijā nav sasniegta, nerunājot par okupētām nekrievu zemēm. Cilvēcisķā ziņkāre ir mūsu sugas galvenais dzinējspēks, un komunistiskais totalitārisms nekad nespēs šo svētīgo netikumu izskaust. Mēģinājums iznīcināt civilizēto sabiedrību ar informācijas apspiešanu un kultūras nopostīšanu nav izdevies.

DEZINFORMĀCIJA - totalitārisma gals. Slēgtā sistēma, kur pieejamās informācijas daudzumu noteic varas hierarhija, neļauj pašiem vadītājiem būt pietiekami informētiem, lai viņi netaisītu nepareizus lēmumus. Nesen pat padomju prese sākusī nosodīt globālās statistikas viltošanu.

Dezinformāciju producē tie, kas atbildīgi par sasniegumiem zināmā laukā. Kopš Staļina pastāvēja paradums nošaut sliktu ziņu sniedzējus. Tā dezinformācija jau iebūvēta totalitārisma sistēmā, kas to saēd no iekšpuses. Šis ir viens piemērs, kā ekonomiska efektivitāte tiek kavēta slēgtās informācijas sistēmā.

Padomju ekonomijas nereālo politiku dabīgi koriģē, t. s., melnā ekonomija - masu korupcija un kukuļošana. Padomijā šīs parādības nav kvalificējamaskā sabiedriski pataloģiskas - tās ir vitālas prasības šīs sistēmas pārdzīvošanai. Ja masu korupcija radusies kā ekonomiskās sistēmas pamatprincipu sekas, nekādas apcietināšanas un kāršanas nelīdzēs.

Tas, ka varas nesēji daudz ko zaudē sava dezinformācijas mehānisma dēļ ir neērti, bet akceptējami, ja alternatīve ir neatkarīgas un brīvas informācijas sistēma. Tomēr negatīvo parādību cena, kas jāmaksā totalitārai varai par mākslīgo informācijas barjēru, var sasniegt tādu līmeni, kas apdraud šo varu. Izrādās, tāds līmenis sasniegts šīs dienas padomju režīmā. Kas vēl svarīgāk, paši varas nesēji to apzinās un drudžaini meklē ceļus, kā mainīt informācijas sistēmu, bet darīt to tādā veidā, lai nevājinātu viņu kontroli. Citiem vārdiem, viņi vēlas mainīt tā, lai neko nemainītu. Viņi grib izbēgt nevēlamiem efektiem, neatmetot to cēloņus.

Kādēļ kritiskais punkts sasniegts tieši tagad, mēs nezīnām. Pašiznīcinātāji, informācijas noliedzēji procesi komūnisma iekārtā darbojušies jau gadu desmitiem.

NEGATĪVO FAKTORU KOPIEDARBĪBA: Zināma politiska nozīme ir arī tautas nabadzībai. Pati par sevi, kā izolēts faktors, tā nespēj izraisīt politisku revolūciju vai svarīgas sociālas pārmaiņas. Taču komunistisko valšķu vēsture devusi pietiekami daudz pierādījumu patiesībai, kas bagātīgi dokumentēta jau iepriekšējos laikmetos, proti: sociālās krīzes izraisa neparedzētu notikumu sagādīšanās, kur materiālais trūkums vēl uzkurina sabiedrisko nemieru.

Ir neprātīgi ticēt, ka komunistiska valsts var gadu desmitiem nepārtraukti un nesodīti lauzt savus materiālās pilnības solījumus tautai un tomēr būt droša par savu pilsoņu lojalitāti. Masu korupcija var būt ciešama kā nepatīkama cena politiskai sistēmai, kam tā nepieciešama. Bet masu korupcija atjauno, kaut grozītā veidā, to pašu cilvēku sabiedrību, kuras apspiešana un iznīcināšana bija komunistiskās sistēmas gala mērķis.

Korupcija rada plašu sabiedrisko sakaru un interešu tīklu, neatkarīgu no oficiālās kontroles, bet kas darbojas no valsts struktūras. Aiz fasādes, kas ir tukša čaula bez satura, korupcija atjauno īsto sabiedrību un īstās ekonomiskās attiecības.

Informācijas barjēras ekonomijā padara sistēmu hroniski nespējīgu uzlabot metodes vai ievest jaunas. Produkcijas process ir tāds, ka tehniski uzlabojumi bieži ir pretēji kā vadītāju, tā strādājošo interesēm. Ja civilizācijas process, kā Markss domāja, ir mērojams ar tehnoloģisko attīstību, tad komunistiskais sociālisms pamatā ir reakcionāra parādība. Tās struktūra ir dabīgi pretēja tehnoloģiskām pārmaiņām. Pārmaiņas, protams, notiek, bet tās uzspiež no augšas. Valsts administrācija ir vienīgais likumīgais sākums katrai iniciatīvai, jo katra spontāna izpausme runā pretī komūnisma dzinējspēkam, kas ir neaprobežota Partijas vara un centrāla plānošana. Spontāna radīšana, kas ar savu dažādību bagātina tehnisko un ekonomisko attīstību brīvās informācijas sabiedrībās, komunistiskā sistēmā ir aplāpēta un aizstāta ar plašu Rietumu tehnikas izspiegošanas un zagšanas aparātu.

LIELVALSTS ATPALICĪBA NEIESPĒJAMA: Būtu aplami domāt, ka tehnoloģiskā stagnācija ir akceptējama kā maksa par iespēju paturēt totalitāro varu. Tas iespējams tikai nelielā, slēgtā sabiedrībā, piemēram, Albānijā, kas var pārdzīvot gadu desmitus totālā izolācijā un nekustīgā barbarismā. Tas nav iespējams impērijā, kāda ir Padomju Savienība ar tās ekspansijas mērķiem, ietvertiem ideoloģiskā principā. Šāda impērija nevar atļauties būt izolēta, ja tā grib paturēt savu pozīciju pasaulē. Tai jābūt spējīgai turēties līdz Rietumu tehniskai civilizācijai, bet tieši to komunistiskā Krievija spēj arvien mazāk to paātrināto pārmaiņu dēļ, kas norit Rietumu pasaulē pēdējos divi gadu desmitos.

INFORMĀCIJAS EKSPLOZĪJA. Šīs Padomju Savienībai visbīstamākās pārmaiņas šodien apzīmētas ar globālo un īsti trāpīgo vārdu - Informācijas Revolūcija jeb eksplozija. Bet zinātnes attīstība tiek kropļota zemē, kur zinātnisko datu apmaiņa ir zem policijas kontroles, un kur neviens bez speciālas atļaujas nedrīkst lietot kādu no nedaudzām kopējamām mašīnām, kas vēl eksistē.

Informācijas kontrole palīdz uzturēt režīma stabilitāti, kamēr valdītājiem vajadzīgi tikai pasīvi, paklausīgi ļaudis. Lieta kļūst bezcerīga, ja kāda iemesla dēļ jāiedzīvina pilsoņu personīgā motivācija režīma aizsardzībai, ekonomijas attīstībai vai jebkādam vispārējam mērķim.

Iedomājieties, kas būtu noticis, ja nemieri Armēnijā vai demonstrācijas Rīgā pie Brīvības pieminekļa būtu notikušas Staļina laikā! Dažu simtu apšaušana un tūkstošu izsūtīšana uz Gulaga vergu nometnēm, un pasaule uzzinātu par to tikai pēc mēnešiem. Padomju Savienība bija un vēl lielā mērā ir spējīga īstenot informācijas kontroli, bet ne vairs Eiropas perifērijā un ne ilgi. Elektroniskā komunikācija ir tas kodolierocis, kam pieder centrālā loma informācijas eksplozijā.

Krīzes laikā, kad nepieciešama cilvēka spēku plaša mobilizācija un piespiedu līdzekļi nav pietiekami iedarbīgi, sistēma nonāk lielās briesmās. Ilggadīgā indoktrinācija, kulturālā izolēšanās, audzināšana baiļu atmosfērā ir pa daļai radījušas "jauno sociālisma cilvēku", kas pasīvi akceptē savu identificēšanu ar sistēmu. Bet šī identifikācija ir virspusīga un ātri sabruk zem politiskiem triecieniem.

Blakus priviliģētai nomenklatūras šķirai, Partijai, policijai un militāriem funkcionāriem režīma stabilitāti, bez šaubām, balsta arī, t. s., impērijas slava, kas dod Padomijas krievu pilsoņiem mazu gandarījumu par viņu trūcīgo, beztiesīgo dzīvi. Bet to nevar attiecināt uz nekrievu tautām; gluži otrādi. Padomju impērijas pacildināšana Baltijā vai citās padomju varai pakļautās zemēs automātiski palielina vietējo nacionālismu. Tas ir grūti apspiežams spēks, kas atstāts bez stingras

kontroles apdraud padomju impēriju ar postīgām eksplozijām un bojā eju. Padomju valdnieki to zin.

EKSPLOZĪJAS SEKAS: Ir vērojamas noteiktas pazīmes, ka padomju vadītāji šodien izprot nevien briesmas viņu varai, ko sagādā informācija - par tām viņi allaž bijuši nomodā - bet arī briesmas, ko sagādā informācijas barjeras.

Ir tomēr skaidrs, ka cildinātā "atklātība" (glasnost) ne mazākā mērā nenozīmē lielāku informācijas brīvību. Tā nozīmē tikai tās informācijas daudzuma palielināšanu, kas padomju cilvēkam ļauta iegūt no oficiāliem avotiem un - zināmās robežās atļauja izteikt pretrunīgus uzskatus. Bet Partija nekādā ziņā nedomā atteikties no tālākas komunikācijas sistēmu kontroles vai pieļaut neatkarīgus informācijas avotus vai brīvu informācijas plūsmu.

Izrādās, ka Gorbačeva nolūks, palielinot atļauto ziņu mēru, ir iegūt simpātijas padomju inteliģencē. Tas parādās "Doktora Živāgo" un Orvela "1984" publicēšanā. Bet nopietnākos jautājumos vecā rutīna nemainās. Lai atceramies, kāda bija padomju reakcija Černobilas eksplozijas gadījumā vai Ļeņingradas bibliotēkas katastrofālā degšanā. Pēc žurnāla "Glasnost" ziņām arī Staļina arhīvu iznīcināšana turpinās vēl šodien.

Pārmaiņām, kādās informācijas mehānisms darbojas, nav nekāda legāla pamata. Atkarībā no varas cīņas Kremlī, to var mainīt katrā laikā ar vienkāršu politbiroja dekrētu. Tas nenozīmē, ka nelielās pārmaiņas informācijas mehānismā ir gluži nenozīmīgas. Katra atslābuma fāze atstāj zināmas pēdas, kas padara vienkāršu atgriešanos pie iepriekšējā problēmātisku. Padomju iekārta nekritis dzēsa vai rokconcertu dēļ. Bet desmitiem šādu nevainīgu pārmaiņu liecina par režīma nespēju turēt kultūras dzīvi zem kontroles, un neviens nezina, kad kumulatīvais efekts pāraugs līdz nopietnam draudam sistēmas stabilitātei. Protams, mēģinājumi dibināt neatkarīgas partijas var tikt no policijas iznīcināti. Tomēr, tie atstāj pēdas: Nedaudzi cilvēki izteica nedzirdētu ideju, ka ne Dievs, nedz daba devusi vienai partijai tiesību valdīt pār zemi despotiskā kārtā, nedz tiesību iebrukt citā zemē, deportēt un iznīcināt tautu, kas tur dzīvojuši simtiem gadu. Tas ir izaicinājums režīma likumībai un veicina totalitārisma institūciju noārdīšanu.

TAUTAS REAKCIJA: Latvieši krievu okupētajā Latvijā pārdzīvojuši gadu desmitus melu pārsātinātā atmosfērā, ieradūši idejai, ka viņiem pieejamās informācijas daudzums un raksturs ir komunistisko valdnieku gribas noteikts. Dzīve šādā pasaulē dabīgi rada cilvēkus, kas ir ļoti pasīvi un sagaida rīkojumus pirms sākt ko darīt. Tas atbilst industrializācijas centieniem Staļina laikā, kas dibinājās uz vergu un pusvergu darba. Taču vergu darba zemā produktivitāte bija galvenais šķērslis industrializācijas attīstībai.

Pēc-Staļina laikmetā padomju vadītāji grib redzēt savas strādājošo masas aktīvas un labi motivētas darbam, bet ar divi noteikumiem:

Pirmkārt, motivācijai jāsaņemas ar tiem mērķiem, ko no nosaka Partija. Otrkārt, Partija un valsts aparāts patur pilnu kontroli pār visiem sociāliem procesiem. Citiem vārdiem, komunistu vadogi saņemo par rīķa kvadrāturu.

Tādēļ mums iemesls būt skeptiskiem par Michaila Gorbačeva ekonomiskām reformām, kaut arī mēs atzīstam, ka reformistu sekmes būtu Padomijas tautu un Rietumu civilizācijas interesēs. Bet ja Nomenklatūras sistēma paliek neskarta, kaut arī personāls mainās - nav iemesla sagaidīt, ka reformas būtu kas vairāk nekā kosmētiska niekošanās.

Šai situācijā 25 % reformu nedod 25 % uzlabojumu. Padomju Savienībā ekonomiskas reformas nozīmē "visu vai neko". Tā kā "viss" šais apstākļos nav domājams (tas nozīmētu "Gosplāna" un Nomenklatūras režīma atmešanu un līdz ar to komunistiskās iekārtas sabrukumu), tad "nekas" vai

vai gandrīz nekas, šķiet, Gorbačeva reformu īstais rezultāts.

ANALĪZES SLĒDZIENS. - Tomēr, lai cik iluzorisks Glasnost atklātums arī nebūtu, vismaz tas ir pakliedējis nekustības un bezcerības atmosfēru krievu okupētajā Latvijā. Darboties sākuši spēki, kas iet tālāk par valdītāju nolūkiem un kas stimulē neatkarīgus avotus tautas nacionālai enerģijai.

Šis ir standarta veids kā tirannijas sabruk. Sākumā kautras reformas, darītas zem spiediena un nolūkā pastiprināt režīmu, ierosina ķēdes reakciju, kas iziet ārpus kontroles. Nav svarīgi, cik lēna un padota represijām tautas nacionālā apziņa un kultūras iniciatīve. Tā ir kustība, kuŗas mērķis ir civilizētas sabiedrības atjaunošana Baltijā un Padomju Savienībā.

Kad un kā šī kustība sasniegs punktu, no kuŗa atgriešanās vairs nav un kas galā iznīcinās komunistiskā totalitārisma mašīnu, to šodien atstāsim labi informētu astrologu ziņā.

Šodien komūnisms ir dziļā krīzē. Ja arī Gorbačeva vadonību gāž, viņa pēcnācējiem jāstājas pretī tai pašai īstenībai, tām pašām dilemmām. Varam pieņemt, ka tuvākā nākotnē viņi centīsies ievest mazākus uzlabojumus ar puslīdzekļiem, cerībā novilcināt sistēmas paredzamo galu. Taču ir pazīmes, ka viņi apzinās tās neglābjamo bojā eju labāk nekā Rietumu kreisie liberāļi. Šī apziņa, kopā ar valdošo neskaidrību, kādu ceļu iet, jau sludina šīs īpatnās politiskās formācijas beigu agoniju, kaut arī gaja un sāpīga tā izrādītos.

Domu Talka ALTERNATIVES.

BROADVIEW DELICATESSEN.

Zemes trīce ir štrunts, lieli ūdens plūdi, lai vā sēžot, arī ir štrunts, uguns vēmēju kalns ir gan nāvīgi karsts, bet ja ķipīts ar aukstu ūdeni ir pie sāniem, tad nav tik traki. Bet īsti traki ir gan, kad baumas apstiprinās par patiesību, un Delicatessen klapēs to bodi ciet, tas tad nu vairs nav štrunts.

Ar tiem sīkumiem, kā konfektēm, putrainiem, dažādām maizītēm un kūciņām, tāpat desu ripiņām un sīriņiem varētu iztikt, jo tie visi pa ķērienam šur un tur, bet visa tā jaunuma sakne slēpjas tai pīrāgu mašīnā. Pirms tā brīnuma parādīšanās pie Toronto latviešu debesīm, visas nama mātes katrā mājā pašas cepa pīrāgus, un katra pa savai modei. Cita lielākus, cita mazākus, vēl kāda ar salmiņu uzpūstus vai gluži plakanus, līkus kā jau pīrāgus vai apaļus, līdzīgus ķimeņmaizītei. Visas bija skunstnieces sava pavārda malā un, saprotams, ļoti lepnas uz saviem garšīgiem ražojumiem. Un kāpēc lai nē?!

Tad pie Toronto debesīm uzpeldēja mašīna, kas no sākuma, kā parasts ar jaunumiem, tika uzņemta skeptiski. Tad lēnām, pamazām, bet noteikti visi mājas pavārdi viens pakaļ otram apdzisa. Ja kāds naivais ievaicājās, kāpēc tā, dabūja nievājošu atbildi, kā ar koka pavārnīcu pa pieri: "Tāds kā sadauzījies, kas tagad vairs mājās cep pīrāgus un sutināsies pie karstā plīts?!" Tā ar tās mašīnas palīdzību, pavisam nemanot, saimniecēm aizgāja daudzi, daudzi laimīgi gadi. Te jāpiezīmē, ka ar pīrāgu cepšanu ir akurāt tāpat kā ar piķoles zāģēšanu, ja to katru dienu nečīgā, tad tā spēlīte ātri aizmirstas. Un te, tā kā atomu bumbas sprādziens - pīrāgu mašīnas vairs nebūs! Akurāt tagad, kad viņa tieši arvien vairāk vajadzīga, kad gadu nasta nama mātēm saliekusi muguras un pirksti no šķikts (latviski - artraitis) sarauti čokurā, un jānācās pīrāgu cepšana no jauna. Šausmas! Ja tā mašīna nebūtu privātā uzņēmumā, bet valsts vai pilsētas īpašumā, saprotams, varētu rīkot protesta gājienus ar plakātiem rokās. Šoreiz atliek tikai skumt un pa klusām nobirdināt asaras.

Nobeidzot šo Toronto latviešu tautiskās sadzīves ļoti bēdīgo lapas pusī, vēl kāds vārds sakāms un bildē parādama tā pīrāgu mašīna, lai nākošām paaudzēm paliktu riktīgi vēsturisks un labdabīgs

ieskats, un nevis kā par kādu baigu bubuli.

Pīrāgu ceptuve izskatās kā vidēja lieluma, četrstūrainis bleķa skapis ar ieejas durvīm vienā pusē un piltuvi miltiem no augšas. Visa smalkā un sarežģītā mašīnērija atrodas skapja iekšpusē, slēpta no skaužu un spoguļa acīm. Pēc vecā pantiņa no brīvās dzimtenes laikiem: "Elektrības lielā vara visus darbus darīt dara." Mašīna iedarbināma ar nospiežamām pogām, regulējama ar vairākiem sīkiem kloķīšiem un citiem āķīgiem daikiem sānos. Krāsns durvis ir ar uzejamo rampu, pa kuŗu iekšā šļūc tīri nomazgāti, noskūti, labi caurauguši un žāvēti siventipi. Kad nu abi galvenie izejas materiāli pazuduši ziņkārīgo acīm, jeb mašīna uzlādēta, tad pēc tāda kā nenosakāmas skapas burkšķa un nelielas skapja drebēšanas, pa lūku sānos birst ārā uz slīdošās lentes silti pīrāgi, visi vienā mērā, līdzīgā svarā ar koši spīdīgiem brūniem vaigiem, ciešās rindās uz mata tāpat, kā armijas regiments ejot uz parādi!

Tāda nu viņa izskatās tā brīnišķīgā pīrāgu cepšanas mašīna. Manuprāt, vienīgais trūkums mašīnai ir tas, ka reizē ar cepšanas darbnīcu varēja būt sinhronizēta kāda piemērota tautas dziesmu meldija.

Nopietna statistika, vēsture jeb autentiskas ziņas par Broadview Delicatessen veikala dzimšanu, ilgo, raibo un dažādu pārsteigumu pilno darbību un prozaiskām beigām ir garlaicīga un sausa kā atstāvējies runštiks. Kam šodien var interesēt, ko veikals darīja, kad sāls vietā uzbira cukurs, vai kad kūciņas cukura vietā saņēma sāli? Tie visi ir pārejoši dzīves sīkumi. Beigu vārdā jāsaka, ka Broadview Delicatessen visi ilgie, garie gadi bija viens liels uzvaras gājieni, balstoties uz trīs svarīgām lietām:

- 1) darbu,
- 2) darbu un
- 3) atkal darbu.

Ģirta Tiltiņa ilustrācija.

Ar cienīšanu zīmējas:

EDUARDS TILTIŅŠ.

DĀVANAS.

Ziemassvētki katrā ziņā bija svarīgs notikums mūsu dzīvē. Skolā mums mācīja, ka tad kūtī esot

dzimis Jēzus. Kūti! Vai tad citur vietas nebija? Nē, ļaužu pilnas bijušas visas mājas. Bet vai arī pirtis? Senos laikos pirtis esot dzimuši visi spēka vīri, tā skolotājs stāstīja. Bet varbūt Žīdiem pirtis nemaz nebija, jo viņiem tādas nemaz nav vajadzīgas, kas to lai zin. Vai mums, puikām, par to jālauza galva.

Ziemassvētki bija kautkas vairāk kā citi svētki. Tad varēja cerēt saņemt kādu dāvanu. Un vai tas nav vien vērts, lai tādus svētkus gaidītu? Katru gadu Ziemassvētku vecis kautko atnesa. Sākumā jau arī šādiem gājieniem ticēju, bet tagad, kad skaitījos gandrīz jau astoņus gadus (un tas jau ir kaut kas!) ne mani, ne kādu no mūsu sētas skuķiem ar šādiem jokiem piešmukt nevarēja. Tomēr dāvanas gaidījām.

Zināju, ka māte neko lielu nevarēja, bet kādu bilžu grāmatu taču. Biju jau ielauzījies lielos burtus salikt un lasīt, un ja nu vēl bildes, labāku neko nevajadzēja. Māte apsolījās runāt ar Ziemassvētku veci, lai puikam kādu grāmatu atnes. Nu lai vēl Moška saka, ka tāds Jēzus nemaz nav bijis, kā tad citādi būtu Ziemassvētki? Tam Moškam arī dažreiz sagriežas. Moška ir Žīdu puika, gadu vecāks par mani, vienmēr tas gudrais, jo tēvs iet uz sinagogu. Un kas iet uz sinagogu, tie visi ir gudri, tā stāsta Moška. Esmu jau pieradis un nemaz vairs nestrīdos, lai jau saka. Galu galā, tas arī nav svarīgi, vai tāds Jēzus bijis, vai ne, ka tik Ziemassvētki.

Bez Moškas mūsu sētā bija vēl trīs skuķi un divi puikas. Vilis un Rolfs gan nepiederēja mūsu klasei. Tie bija pāris gadus vecāki un ar mums spēlējās tikai tad, kad pašiem nebija nekas cits ko darīt. Mātes tiem uz papēžiem neskatījās. Tie varēja bez prasišanas iet uz ielas, par ko es vēl nedrīkstēju domāt.

Es, Alma un Alīse bijām, apmēram, vienāda vecuma. Almai, tāpat kā man, tēvs karā izčibējis, bet vai mums par to galvas jālauza? Alīsei bija tēvs, māte un mazā māšele Elvīra. Protams, arī viena otra mantiņa, kas mums likās traki vērtīga.

Tāds bija mūsu sētas sastāvs, kad dzīvoju Rīgas priekšpilsētā, gads 1927. Un tad pienāca un pagāja šī gada Ziemassvētki. Dabūju savu bilžu grāmatu. Varen skaista. Pasaka par Sniegbaltīti un septiņiem rūķiem. Bildes, ne kautkādas maziņas, bet pa visu lapu un smukiem, lieliem burtiem viss parakstīts. Tā noteikti jāparāda Almai un Alīsei. Šķirstījām un lasījām. Nospriedām, ka tā tiešām vērtīga dāvana. Alīse bija dabūjuse jaunu kleitu, ko nāca mums rādīt. Bet kā tu kleitu vari apskatīt, ja tā nav mugurā. To saprata arī Alīse un tūlīt pārģērbās. Kleita kā kādai princesei, mazliet skaudīgi konstatēja Alma. Almai Ziemassvētkos tika tikai jauna matu lenta. Smuka jau bija, bet lenta nespēj atsvērt kleitu, un sākām rotaļas. Paspļēšanās bija mūsu mīļākā rotaļa, jo mūsu sētā kaktu, caurumu un malkas šķūnīšu netrūka. Šī rotaļa likās taisni mums izgudrota. Kad beidzām, Alīse atkal, mums piepalīdzot, uzģērba savu parasto sētas kleitu. Jaunā, Ziemassvētkos iegūtā, gan likās tāda paplukuse, nošmulēta, sniegā savārtīta, bet vai par to galva jālauza? Otrā dienā Elvīra mums pastāstīja, ka māte esot pamatīgi tēsusi Alīsi par sašmulēto kleitu. Alīse gan mums par to ne vārda. Tādus niekus jau arī nepiemin.

Un tagad gribu pastāstīt, kas man sanāca ar bilžu grāmatu. Dažas dienas vēlāk Alma atkal grib redzēt manu skaisto bilžu grāmatu. Vai man žēl? - Abi sēžam un skatāmies.

"Vai tava māte ir laba kristiete?"

Šāds jautājums mani galīgi pārsteidza. Tūlīt noprasu, ko Alma ar to īsti domā.

"Kristieši viens otram palīdz un arī mantiņas sadala savā starpā kristīgi."

Vēl īsti nesapratu, ko Alma domā.

"Ja man būtu tāda grāmata, es pusi atdotu tev. Tā kristieši dara."

Galīgi nesapratu. Vai tad kristiešiem tas tā ir jādara?

"Labiem kristiešiem noteikti. Par to viņiem

Dievs desmitkārt atmaksā."

Tagad sāku saprast. Arī vecā māte kaut ko tādu man bieži mēģina iestāstīt. Bet ka man būtu jādala bilžu grāmata, to gan nevarēju saprast.

"Ja tu man atdotu pusi grāmatas, tad nākošos Ziemassvētkos tev būtu cerības dabūt piecas. Dievs desmitkārt atmaksā, tā tas ir rakstīts Bībelē."

"Kā tu to zini?"

"Māte iet uz baznīcu, un viņa zin."

Redzēju, ka Almai ļoti gribās manu grāmatu, un vai tad es nevaru būt labs kristietis?

Sadalījām, man palika puse un vāki, Almai otra puse. Viņa gan izvēlējās tās skaistākās bildes, bet vai man žēl.

Tā Dieva atmaksa nāca, kad māte atrada grāmatas pārpalikumu. Vispirms, māte apraudājās, un tad sāku es, jo tā Dieva atmaksa šoreiz bija pamatīga.

"Kur man tāds dumjš puika radies?!" to vien vēl spēju sadzirdēt. Labi, ka bikses turēja brūki, citādi āda būtu pajukuse. Nelīdzēja mana skaidrošana, ka es gribēju būt labs kristietis un ka vecā māte mani tā mācīja. Neatceros, cik ilgi tā Dieva atmaksa vilkā, bet kad vēlāk gribēju atsēsties uz ķebliša, tur bija karstas ogles, arī uz krēsla. Vēl otrā dienā lāga nevarēju dibenu kautkur atspiest.

Klasi nu vēl tādiem kristiešu liekuļiem. Māca tev vienu, bet dara otru. Nē, vairāk mani gan nepiekrāps! Svēti apņemtos nekādiem māģiem neticēt. Pie visas tās nelaimes, protams, vainīga Alma. Lai arī viņa kautko iemācītos no savas sludinātās Dieva atmaksas, notēsu, tā pamatīgi, viņai stilbus un muguru ar vicu. Bļaušana bija liela, bet dusmas man arī lielas. Nudien, šoreiz Almu nežēloju. Lai tad arī viņa izbauda to kristiešu vienlīdzību. Ja jau kristīgi jādala manta, kādēļ ne pēriens?

Kā visas lietas aizmirstas, aizmirsās arī šis gadījums, un dzīve ritēja tālāk.

Mūsu sētā, kurā bija divas nenosakāma vecuma mājas, nebija pārāk liela, toties notikumu tur netrūka.

A. MEMENIS.

KAS ATDEVA BALTIJU STAĻINAM?

Pēdējos 30 gados vēsture ir apzināti grozīta un mistificēta (lai neteiktu, viltota). Tas daudzus ir apmulsinājis. Liekas, vairs nezinām, kas kādreiz bija skaids. Vēstures sagrozītājiem tas ir pa prātam. Šodienas pārmaiņu laikā svarīgi atcerēties un saprast, lai mūsu tauta varētu pārvarēt šķēršļus, kas tai likti ceļā uz brīvību. Labai daļai to ir vēsturiska daba, pagātnes ļauna ietekme uz tagadni un nākotni. Labs piemērs ir lielvaru tradicionālais uzskats, ka mazo tautu neatkarība traucē imperiālās norunas un plānus valdīt pasauli.

Vieglāko jau esam paveikuši. Šīs vasaras plašās demonstrācijas un protesti pārvarēja 23. augustu (Molotova-Ribentropa paktu, ko tajā datumā parakstīja 1939. g.). Tas bija tīri viegli, jo minētais pakts jau sen bija miris un aprakts.

Tagad būs jāpārvar daudz grūtāki šķēršļi. Uz tiem norāda New York Times: "Amerika ir ieinteresēta Gorbačeva reformās" un ka "ir jāsaprot, ka var būt neiespējami panākt abas lietas - reformētu, mērenu Padomju Savienību un pilnīgu pašnoteikšanos Baltijas tautām." Vēlāk laikraksts speciālrakstā ziņoja, ka Vašingtona un Maskava esot vienojušās par kopīgu nostāju pret pārmaiņu procesu Austrumeiropā: viena otru nesadusmot, uzturēt tur stabilitāti un padomju Varšavas militārpakta stiprumu. ASV ārlietu viceministrs, savkārt, publiski uzsvēris, ka pēdējie notikumi austrumos apdraudot "stabilitātes attiecības starp lielvalstīm" un ka turienes "pārmaiņas varētu padarīt stāvokli pārāk nestabilu" Bijuši padomi izkārtot "Otro Jaltu" sarunās starp ASV un PSRS. Ārlietu ministrs Vašingtonā brīdināja baltiešus, kas prasa sev lielāku brīvību, ka tas varot notikt tikai pakāpeniski. Lietuvju un ukraiņu profesori Kanadā protestēja pret to, ka rietumos atkārtoti noklusējot ziņas par Staļina masu slepkavībām, par kurām tagad atklāti un plaši rakstot padomju presē.

Tā vien liekas, ka ne visi vēlas, lai mūsu tau-

ta atgūtu brīvību. Vēsturnieki taču zin, ka pēc I pasaules kara ASV atzina Latvijas neatkarību tikai kā vienu no pēdējām lielvalstīm, turpretim enerģiski atbalstīja mēģinājumus atjaunot "vienu, nedalāmu" krievu impēriju.

Ir pēdējais laiks skatīties acīs faktiem, jo tie, Staļina vārdiem runājot, "ir nepielūdzami". Ir atkal jāatrod aizmirstā patiesība par to, kā tad īsti Baltija nonāca padomju impērijas žņaugos. Tikai tā mēs varēsim saprast, ka ar 23. augusta pārvarēšanu vien nepietiks. Būs jāpārvar vismaz vēl arī 26. maijs, 20. februāris un 1. decembris.

Īss atskats vēsturē rāda, ar kāda veida problēmām Latvijai, Lietuvai un Igaunijai var nākt sadurties vēl šobrīd un nākošajos gados. Lai noskaidrotu, kā 3 mazās tautas pie Dzintarjūras nonāca ap pusgadsimtu ilgajā nāves ēnā, svarīgi atrast atbildes divi jautājumiem:

1.) Kā Igaunija, Latvija un Lietuva kļuva par padomju impērijas sastāvdaļām? - Atbilde visai vienkārša: Baltijas valstis 1940. gada jūnijā okupēja Sarkanā armija; kādu pusotru mēnesi vēlāk tās formāli iekļāva (inkorporēja) Padomju Savienībā. Baltijas okupācija un inkorporācija pārkāpa ne tikai atzītas starptautisko tiesību normas un spēkā esošus līgumus starp PSRS un Baltijas valstīm, bet arī vadošu padomju valstevīru atkārtotās svinīgās deklarācijas.

2.) Kuras Rietumvalstis piekrita nelikumīgai Baltijas okupācijai un inkorporācijai? Vai piekrita Vācija, Anglija, Francija? Vai ASV? - Atbilde arī šim jautājumam ir vienkārša (attiecināmie avoti ir viegli pieejami), kaut pa laikam mūs mulsina maldīgi minējumi un fakti sagrozījumi propagandas nolūkos.

Daudzi un dažādi ir apgalvojumi par to, ka vienas vai otras valsts prezidents, kanclers vai ministru prezidents neesot atzinis, ka Staļins sev pakļaujot Baltijas valstis. Tikai reti dzirdam nepārprotamus pierādījumus, ka kāds no tiem tiešām piekrita nodot Latviju, Lietuvu un Igauniju krieviem.

Kāds taču būs tās Maskavai novēlējis. Ir zināms, ka vadošie Sabiedrotie ne II pasaules kara laikā, ne arī pēc tam aktīvi neprotēja un nepretojās 3 mazo zemju okupācijai un iekļaušanai Padomijā. Tādēļ būtu loģiski secināt, ka tēvocis Džo ("Uncle Joe" - mīlīgais apzīmējums, ko Staļinam deva britu un amerikāņu valstevīri) rīkojās ar viņu atbalstu. Ir pieejami daudz un skaidru pierādījumu, ka tas tā tiešām bija.

1939. gada vasarā par Baltijas valstīm diplomātiskās sarunās ar Padomiju lēma Anglija, Francija un Vācija.

TRIJVALSTU ANTANTES VEIDOŠANA. Londonas un Parīzes valdībām bija mēnešiem ilgas (no aprīļa līdz augustam) nopietnas sarunas ar Maskavu. To mērķis bija noslēgt Trijvalstu Savienību (Triple Entente) pret Vāciju.

Sarunu gaitā Anglija un Francija atzina, ka Baltijas valstis ir krievu iespaida sfērā, ka Maskavai ir tiesības tās okupēt gadījumā, ja pret PSRS vērsās tieši draudi caur Baltiju. Jūlija beigās sarunu partneri vienojās, ka Sarkanā armija var iemaršēt Baltijas valstīs pat "netiešas agresijas" gadījumā - skaidri runājot, pat ja caur tām neviens krieviem netaisas uzbrukt. Vienīgā stīvēšanās kādu laiku bija par jautājumu, vai jēdziens "netieša agresija" būtu kaut cik objektīvāk definējams jeb atstājams Staļina ziņā. Galu galā, atzīst petnieks K. Vanags, "angļi piekāpās "netiešas agresijas" jautājumā, lai aizkavētu Maskavas sarunu neveiksmi." 1.

Vēsturnieks J. Zalmanis skaidri un gaiši konstatē:

Trīdas baltiešu starpā valdošais uzskats, ka Rietumvalstu sarunas Maskavā cieta neveiksmi Baltijas valstu nostājas dēļ "garantiju" un "palīdzības" jautājumā, ir kļūdaini. Ja sarunu politikā daļā (no aprīļa līdz jūnijam) panāca vienošanos par formulu, "kas apmierināja Padomju Savienību attiecībā uz Igauniju, Latviju, Lietuvu

un Somiju." 2.

Britu valdība savās instrukcijās sarunu otrai (militārai) daļai vispār vairs nepieminēja šīs valstis starp zemēm, kas būtu sarunu objekts un deklarēja, ka "politisko sarunu gaitā Viņa Majestātes valdība ir piekāpusies (given way to) (Krievijai) ... Baltijas valstu jautājumā..." 2.

Formālā starptautiskā līguma noslēgšanu, kas ietvertu šīs vienošanās, aizkavēja tikai Vācijas - Padomijas līgums.

Molotova-Ribentropa pakts. Par Berlīnes-Maskavas līgumu dzirdēts jau pārāk daudz, salīdzinot ar tā aprobežoto nozīmi. Pietiek atkārtot tikai pāris faktus: Vācija izšķīrās vienoties ar Padomiju tikai 14. augustā, un, t. s., Molotova-Ribentropa pakta parakstīja Maskavā 23. augustā. Staļina aprēķins bija šāds: (a) vienošanās ļaus krieviem palikt ārpus gaidāmā konflikta Eiropā; (b) ilgā kara darbība Vāciju un anglo-franču aliansi viena otru izšķīrīgi novājinās; (c) Tā PSRS kļūs par stiprāko lielvalsti un varēs netraucēti izplēsties uz citu reģiona.

Mums sevišķi interesants ir paktam pievienotais Slepēnais protokols. Tas novilkā līniju starp vācu un krievu "iespaidu sfērām" Eiropā, atstājot (pēc grozījumiem kādu mēnesi vēlāk) Somiju un Baltijas valstis krievu sfērā. Īsajās sarunās Maskavā šīs 4 valstis nepārrunāja un jēdzienu "interesu sfēra" nedefinēja. 3.

1939. gadā sadalīja intereses, ne teritorijas Baltijā. Anglo-franču koncesijām un vācu paktam bija līdzīgs raksturs. Abos gadījumos ir darīšana ar īstu interešu sfēru sadalīšanu Baltijas telpā. Tās ir 2 pušu vienošanās, ka, viņu starpā, viena sarunu partnera politiskām un ekonomiskām interesēm kādā vietā ir priekšroka. Kā angļi un franči, tā vācieši uzskatīja Baltijas valstis par suverēnām, tā tad par starptautisko tiesību objektiem. Ne vieni, ne otri nebūt nebija piekrituši Latvijas, Lietuvas vai Igaunijas inkorporācijai PSRS. Londona un Parīze gan atzina Maskavas tiesības Baltijas valstis okupēt (Berlīne tādas neatzina), bet runa bija tikai par īslaicīgu okupāciju izņēmuma apstākļos.

Visai zīmīga ir toreizējā Kremļa nostāja: Oficiālās deklarācijās arī krievi nepārprotami atsauca tikai uz interešu sfēru sadali, nevis Baltijas okupāciju, nemaz jau nerunājot par inkorporāciju. Visu padomju ļaužu Lielais Tēvs, Draugs un Skolotājs atkārtoti apliecināja Hitleram, ka krievu garnizoni Baltijā nav nekas vairāk kā tikai padomju interešu aizsardzība un ka tā nebūt nepārkāpj savstarpējā pakta noteikumus. Molotovs vairākas reizes svinīgi deklarēja, ka PSRS "stāv par godīgu, precīzu parakstīto nolīgumu pildīšanu" un apliecināja, ka krievi neaizskārs Baltijas valsti "suverēnīti, politisko, ekonomisko un sociālo iekārtu." 4.

Staļins vienošanos pārkāpa un Baltiju okupēja brīdī, kad Rietumeiropas valstis cīnījās sīvas cīņās savā starpā un nespēja aizkavēt padomju agresiju. Kā angļi un franči, tā vācieši uzskatīja, ka Staļina agresija ir iepriekšējo norunu nepieļaujams pārkāpums. Sabiedrotie publiski protestēja, Vācija klusēja un rīkojās:

--- 1940. gada 16. jūnijā, kad padomju spēki iemaršēja Lietuvā, bet pirms tie pārgāja Latvijas un Igaunijas robežas, ārlietu ministrs J. Ribentrops (Ribbentrop) uzdeva saviem padomniekiem "iespējami ātri paziņot, vai Baltijas valstis ir bijuši mēģinājumi izveidot kopēju (aizsardzību) un vai ir tendence lūgt Vācijas palīdzību". 5.

--- Tajā pašā dienā ar Hitlera pavēli (Führerbefehl) patvērumu Vācijas teritorijā deva ne tikai Lietuvas valsts prezidentam A. Smetanam, bet arī lietuviešu armijas vienībām un citiem, kas negribēja padoties okupācijas armijai. 6.

--- 22. jūlijā - tikai 5 nedēļas pēc Lietuvas, Latvijas un Igaunijas okupācijas - Hitlera izdeva slepenu direktīvu armijas vadībai (OKW) sagatavoties cīņai ar Krieviju. Ir interesanti, ka minētajā direktīvā kā viens no nākošās cīņas "politiskiem mērķiem" ir minēta "Baltijas kon-

federācija"... 7.

--- Jau pirms gada jēgu zaudējušais Molotova-Ribentropa pakts pēc starptautisko likumu normām juridiski izbeidzās 1941. gada 22. jūnijā, plkst. 5:30, kad sākās karš starp Vāciju un Krieviju. Proklamācijā, karām sākoties, Hitlers deklarēja: "Krievijas mēģinājumi militāri uzkundzēties ne tikai Somijai, bet arī Baltijas valstīm" ir ne tikai bijusi augšminētā līguma "laušana un nožēlojama nodevība", bet arī viens no iemesliem kara pieteikumam. 8.

Mīdrienu skatījumā ne anglo-franču vienošanās, ne vācu līgums vairs nav svarīgi - tie pieder pagātnei un nekādi nenoteic tagadējo stāvokli. 23. augusta problēma galīgi atrisinājās jau 1941. g. 22. jūnijā.

Baltijas, Somijas, Polijas un citu zemju pēckara likteni savā starpā izšķīra Trīs Lielie Sabiedrotie uzvarētāji - F. Rūzvelts (Roosevelt), J. Staļins un V. Čerčils (Churchill). Ko tad tie īsti noteica?

1939. gadā Anglija un Francija neatzina Padomju Savienības tiesības pārņemt jeb aneksēt Baltijas valstis. Kad Staļins tās okupēja 1940. gadā, Londona pret to skaļi protestēja.

1941. gadā politiskās realitātes bija mainījušās, un lielvalstu nostāja arī. Lielbritānija, Savienoto Valstu atbalstīta, nu bija Staļina Krievijas sabiedrotā karā pret Hitlera Vāciju un pavīsam citādi nostājās Somijas, Lietuvas, Latvijas un Igaunijas (pat Polijas) jautājumā. Par to kāds Austrumeiropas pētnieks raksta:

Visu, ko tie prasīja un nedabūja no Hitlera - jo viņš labāk izvēlējās karu kā piekāpšanos - krievi saņēma no Rūzvelta un Čerčila. Visu, un vēl vairāk. ---

Kopš 1941. gada Staļins pastāvēja uz Krievijas politisko prasību atzīšanu Rumānijā, Balkānos, Baltijas valstīs un Somijā, un kopš tā laika Čerčils bija gatavs tās atzīt, tāpat kā Rūzvelts. 9.

Ir jānoskaidro, vai vēstures fakti atbalsta šos apgalvojumus. Jo sevišķi tāpēc, ka tieši Čerčils un Rūzvelts, kopā ar Staļinu, kā uzvarētāji noteica ne tikai Baltijas valsti, bet arī Eiropas un pasaules likteni. Sakautās Vācijas diktatora uzskatus tajās lietās neviens neievēroja.

26. MAIJS (1942. g.): BALTIJA "MŪŽĪGĀ KRIEVI VIRSKUNDZĪBA". Britu ārlietu ministrs A. Ēdens (Eden) apmeklēja padomju sabiedrotos Maskavā 1941. gada decembrī. Savos memuāros viņš raksta: Krievu idejas bija skaidri izteiktas un nemainījās sekojošos trīs gados... Staļins teica... (ka) Krievija atgūs savas 1941. gada robežas ar Somiju... un pārņems (incorporate) Baltijas valstis. 10.

Ir ļoti svarīgi ievērot, ka te viņš vairs nerunā par iespaidu sfērām, bet par nepārprotamu prasību "inkorporēt" trīs mazās valstis, un ka Anglija, tāpat kā Savienotās Valstis, to ļoti labi sa-prata.

ASV prezidenta Rūzvelta uzticības vīrs A. Herimans (Harriman) piedalījās visaugstākā līmeņa Sabiedroto apspriedēs. Viņš atceras:

Kopš vizītes Maskavā 1941. gada ziemā, ... Ēdens ... argumentēja, ka Staļina pieprasīto robežu atzīšana ir lēta cena, ko samaksā par Padomju sadarbību karā, pat ja tas nozīmē, ka Igaunijas, Latvijas un Lietuvas tautas tiktu uz mūžu (forever) nodotas krievu virskundzībai (overlordship)... Britu kara kabinets ir nolēmis noslēgt līgumu ar Staļinu, atzīstot Padomju Savienības 1940. gada robežas... 11.

Arī Rūzvelta-Čerčila slepenā kara laika korespondence rāda, ka angļi bija gatavi samaksāt katru cenu, lai noslēgtu līgumu ar Padomiju. 1942. gada 7. martā Čerčils rakstīja:

Atlantijas Čartas principus, manuprāt, nevajadzētu iztulkot tā, ka tas liegtu Krievijai robežas, ko tā okupēja, kad tai uzbruka Vācija. Uz tādās bāzes Krievija arī akceptēja Čartu, un es pieņemu, ka krievi pielietoja nežēlīgas metodes (a severe process) Baltijas valstīs naidīgu

elementu likvidācijai (liquidation), pārņemot tās teritorijas kara sākumā. Es tāpēc (sic!) ceru, ka jūs varēsāt mums dot brīvas rokas parakstīt tādu līgumu, kādu Staļins vēlas, un iespējami drīz. 12.

Rūzvelts piekrita, un Britu-Padomju alianses līgumu parakstīja 1942. gada 26. maijā, Londonā. Ka liekas, abi rietumu sabiedrotie bija vienis prātis, ka nebūtu godīgi nepiešķirt Baltiju krieviem, kas bija tā nopūlējušies tur "nežēlīgi likvidējot naidīgus elementus"...

ČERČILS UN STAĻINS SADALA AUSTRUMEIROPU. Savā Maskavas apciemojumā 1944. gada 9. oktobrī slavenais britu demokrātijas un tiesību aizstāvis Čerčils vienojās ar Staļinu sadalīt Austrumeiropu iespaidu sfērās. Par to viņš pats raksta savos memuāros:

Es teicu: "Krievijai būs 90% virsvaras (predominance) Rumānijā, mums 90% Grieķijā; dalīsimies 50-50 Jugoslāvijā."

Čerčils vēl lika priekšā katrai pusei 50% Ungārijā un deva Staļinam 75% varas Bulgārijā. Viņš turpina:

"Tā viss bija nokārtots ne ilgāk, kā paiet to uzrakstīt..." Beidzot es teicu: "Vai to nevarētu uzskatīt par cinisku rīcību, ja izrādītos, ka mēs esam nokārtojuši (disposed of) šādā paviršā veidā (off hand manner) jautājumus, kas tik liktenīgi miljoniem cilvēku? Sadedzināsim šo papīru." - "Nē, paturiet to," teica Staļins. 13.

Čerčils prata atrast trāpīgus vārdus. Tikai 17 mēnešus vēlāk viņš rūgti sūdzējās, ka "komunistu partijas mēģina sagrābt totālu varu visā Vidus un Austrumeiropā." Bet tad jau bija par vēlu vēl kaut ko labot.

Rūzvelta-Staļina darījumi: Nāves spriedums Baltijai.

ASV prezidentu F. D. Rūzveltu atcerās kā ideālu cīnītāju par tautu brīvību un labāku nākotni pasaulei. Pret Padomju Savienību viņš izturējās kā pret tuvāko sabiedroto jau mēnešiem pirms Amerika kļuva karotāja. Tajā laikā atkārtoti Gallupa un citu aptauju organizāciju pētījumi rādīja, ka 85% amerikāņu bija noskaņoti pret piedalīšanos karā. Rūzvelts bija citās domās, un viņa vēlēšanās īstenojās. Staļinā viņš atrada ilgi meklēto partneru pasaules pārvaldīšanai un deva tam visu materiālo palīdzību un politisko atbalstu, kur vien iespējams. Tikai viens piemērs, ko vēl labi atceras viens otrs no mūsu tautiešiem: 1941. g. 1. oktobrī - toreiz vēl formāli neitrāls valsts prezidents - Rūzvelts

bija izvēlējis deklarēt savā preses konferencē, ka Padomju Savienībā ir konstitūcijā garantēta reliģijas brīvība...

Viņš to darīja (atceras prezidenta uzticības vīrs A. Herimans), lai vājinātu pretestību Krievijas atbalstīšanai. 14.

Visai asi tādu rīcību raksturo vēsturnieks N. Baciū:

Rūzvelts apsmēja (mocked) kā savu (ārlietu ministru) Hallu (Hull), tā Atlantijas Čartu un visas Amerikas morālos principus, atdot Staļinam visu, ko tas prasīja no Čerčila - kā teritorijas, tā iespaidu sfēras. 15.

Savienoto Valstu vadošais sovjetologs G. Kenans (Kennan) uzsvē, ka Rūzvelts ar Čerčilu ieslīdēja arvien dziļāk nostājā pieņemt (position of acceptance) Staļina teritoriālās prasības Eiropā. Viņi ne tikai piekrita, bet, sākot ar 1943. gadu, savā ziņā bija šīs attīstības vadošie gari (moving spirits). 16.

Profesors Kenans ir labi informēts pētnieks. Izsakot nupat citēto atziņu, viņš droši vien būs domājis par, t. s., "Zabruska (Zabrowsky) vēstuli", kas ASV vēl tagad nav publicēta.

SLEPENA VĒSTS STAĻINAM: 1943. GADA 20. FEBRUĀRĪ.

Rūzvelts vēstulē Staļinam izskaidroja savus plānus par "četrvalstu virsvaru visā pasaulē" (Jā, tie ir paša Rūzvelta vārdi - "tetrarchy of the universe"). Ļoti slepeno vēstuli uz Maskavu aizveda 2 Jaunās Izraēlas Nacionālā Koncila

(National Council for Young Israel) pārstāvji Zabruskis un Veiss (Weiss), kuŗu misija bija pārliecināt Maskavu atbalstīt Izraēlas valsts radīšanu. Rūzvelta rekomendācijas vēstulē "mūsu kopājam draugam Staļinam" prezidents, starp citu, raksta:

Savienotās Valstis un Lielbritānija ir nolēmušas - bez jebkādam morāliskām rezervācijām - dot PSRS absolūtu balsu vienlīdzību pēckara Pasaules Organizācijā... un arī Eiropas Koncila un Āzijas koncila vadībā. Tādā veidā būs attaisnota (justified) PSRS interkontinentālā ekspansija...

Mēs pieņemam / padomju / prasības attiecībā uz Somiju un Baltijas valstīm... Staļinam paliks plašas ekspansijas iespējas (field of expansion) mazajās Austrumeiropas zemēs...

Lūzdu informējiet Staļinu, dārgais Mr. Zabruski, ka... viss minētais ir tikai vispārējas vadlīnijas, ko var sīkāk izvērtēt... Nododiet arī apliecinājumu, ka es / viņa nostāju / pilnīgi saprotu, manas simpātijas un manu apņēmību atvieglināt šo problēmu atrisināšanu. 17.

Sūtīt tik tālejošus, saistošus solījumus par pasaules sadalīšanu tieši ar šiem ziņnešiem - Zabruski un Veisu no NCYI - saturēja zināmu quid pro quo. Nav šaubu, ka Staļins to labi saprata. Viņš vēlāk apzinīgi pieņēma savu darījuma daļu: Padomju Savienība bija otrā valsts, kas atzina Izraēlu - tikai 3 dienas pēc tās dibināšanas.

Varam tikai minēt, kādu iemeslu dēļ Zabruska - Veisa vēstule ASV vēl arvien nav publicēta. Vai it īpaši par to sabiedrībai nebūtu jāzina? Lai tas būtu kā būdams, taču par tās satura pareizību šaubu nav - tur Staļinam dotos solījumus Rūzvelts izpildīja, un viņš arī citiem uzticēja līdzīgus plānus. Dažus mēnešus vēlāk viņš deva tāda paša satura instrukcijas ASV sūtnim Maskavā attiecībā uz "Baltijas valstu inkorporāciju Padomju Savienībā un Staļina pieprasītajām teritorijām uz Polijas un Rumānijas rēķina". 18.

PASAULES SADALĪŠANAS PROJEKTS (KARDINĀLA SPELMANA MEMORANDS)

Vēlākais Ņujorkas kardināls F. Spellman (Spellman) toreiz bija arķibīskaps, vadošs Amerikas katoļu garīdznieks, kas kara laikā apceļoja pasauli kā prezidenta Rūzvelta personīgais pārstāvis ar politiskiem uzdevumiem. 1943. gada 3. septembrī prezidents viņu pieņēma privātā audiencē Baltajā Namā, Vašingtonā, un izklāstīja izpalīdzīgajam prelātam savus plānus pēckara pasaulei. Tie ir dokumentēti paša Spellmana memorandā:

Ir sagatavoti plāni par vienošanos starp četriem Lielajiem / ASV, PSRS, LIELBRITĀNIJU un ĶĪNU /. Tā pasauli sadalīs iespaidu sfērās... Var pieņemt, ka Krievija valdīs (predominate) Eiropā... Staļins noteikti saņems Somiju, Baltijas valstis, Polijas austrumdaļu, Besarābiju... Atbildot tiešam / Spellman / jautājumam, vai Austrija, Ungārija un Kroātijā kļūs par krievu protektorātiem, atbilde bija skaidra - jā. Bet / Rūzvelts / piemetināja, nevar neievērot Krievijas lieliskos (magnificent) ekonomiskos sasniegumus. Viņu finanses ir labākā kārtībā... Ir dabīgi, ka Eiropas valstīm būs jācieš milzu pārmaiņas, lai tās pielāgotos Krievijai, bet viņš cer, ka pēc 10 vai 20 gadiem Eiropas ietekme varētu krievus padarīt mazāk barbariskus (less barbarian)...

Eiropas tautām vienkārši būs jāpacieš krievu dominācija, cerot, ka 10 vai 20 gadu laikā tās iemācīsies sadzīvot ar krieviem. 19.

Atklāti runājot: Rūzveltam nav gluži nekādu iebildumu pret kādiem gadu desmitiem barbariska Eiropā, ja tas viņam ļauj īstenot savu pasaules sadalīšanas plānu.

1943. gada beigās, protams, vairs nebija runas par kaut kādu tetrarchiju, bet tikai par de facto universa biarchiju - sadalīšanu starp 2 valdniekiem - pašu Rūzveltu un "tēvocī Džo" Staļinu. Britānija tad jau bija ilgajā kara bezcerīgi novājināta, un

Ķīna nebija nekas vairāk kā trešās šķiras valsts (daļu Ķīnas pats Rūzvelts atdeva Staļinam slepenā līgumā, ko parakstīja Jaltā!). / Turpmāk beigas. /

Prof. Vilnis V. Šveics.

AVOTI un PIEZĪMES:

1. Vanag (s), Kārlis, "1939. gada 23. augusta starptautiskais noziegums", Laiks, 1988. g. sept.-okt.
2. Zalcmanis, Jānis, Die Preisgabe der Baltischen Staaten, 1939... (Stockholm: L. N. E., 1979), 9. lpp.
3. Sontag, R. J. & Beddie, J. S. (Sak.) Nazi-Soviet Relations 1939-1941 (Washington: State Department, 1948), 355. lpp.
4. Pravda 1939. g. 1. nov. un 1940. g. 30. martā.
5. Nazi-Soviet Relations... 151. lpp.
6. Turpat, 149., 150., 155. lpp.
7. Halder, Generaloberst, Kriegstagnung (Stuttgart, 1962), II sēj.
8. Völkischer Beobachter, 1941. g. 23. jūnijā.
9. Baciū, Nicolas, Sell-Out to Stalin... (N. Y.: Vantage Press, 1984) 17 & 27 lpp. Grāmatas franču oriģinālnosaukums: L'Europe de l'Est trahie et vendue (1984), vācu tulkojums: Verraten und verkauft (1986).
10. Eden, Anthony, The Reckoning (London: Cassel, 1965), 290. lpp.
11. Harriman, Averell & Elie Abel, Special Envoy to Churchill and Stalin 1941-1946 (N.Y.: Random House, 1975), 135. lpp.
12. Loewenheim, F. L., un c., (Sak.), Roosevelt and Churchill: Secret Wartime Correspondence (N. Y.: Saturday Review Press/ E.P. Dutton & Co., 1975), 185. lpp.
13. Churchill, Winston, The Second World War (6 sējumi) (Boston: Houghton-Mifflin, 1953), VI, 227./8. lpp.
14. Harriman, 103. lpp.
15. Sell-Out to Stalin, 24. lpp.
16. Kennan, George, Russia and the West, under Lenin and Stalin (N. Y.: Mentor Book, 1961), 338. lpp.
17. Le Figaro, 1951. g. 7. februārī.
18. Harriman, 227. lpp.
19. Gannon, Robert I., Cardinal Spellman Story (N. Y.: Doubleday & Co, 1962) 222. un 223. lpp.

VESTULES:

DIVSARUNA, DZĪVSARUNA.

Profesores Karmenas "parcelā" lasīju un pārskirstīju nedaudzos mēnešrakstus, kas sedza iepriekšējā gada literatūras izdevuma noslēgumu Latvijā. Vienā no tiem bija iespiesta tava dzeja, tavs vārds un gaisa spēku palīga apzīmējums īsajā dzīves pārskatā. Lasītais neapšaubāmi pārliecināja, jo līdz šim brīdim skaidri nezināju, kas tāds esi, ko labu esi rakstījis? Tā Karmenas vasarnīcas augšējā stāvā, starp opālās spuldzes izgaismotajām lappusēm un krēslainajām ēnām, pēkšņi veidojās kāda neiedomājama sendienu glezna, kāds laika tecējumā aizmirsts dzīves mirklis - vienreizēji nopietns!

Tovakar tu, Gunār, ierastā sveiciena vietā vienkārši gribēji parunāties ar mani. Atsēdos galda tavējā pusē, un abi klusējām kā seni paziņas. Pārējie zēni ap mums nepārtrauca ierasto vella dzīšanu - mirkļos sadedzināja skanīgus vārdus.

Draugs, tev bija bezgala grūti, jo, meklēdams, neatradī pareizos vārdus, ne tos skanīgos, nedz otru, ko tiešām gribēji teikt. Brīdi vēroju tavu sasarkušo seju un nervozi trīcošās rokas, un pēkšņi mums abiem kļuva neizsakāmi smagi. Sodien mums nebija pašu tagadnes, nedz kopēju nākotnes cerību Lietu kopējā mēraukla bija katra atsevišķais veselības stāvoklis un iespēja - izturēt. Nepārtraukti mūsu domas spieda kopmītnes savādais gaiss, par kādu mums toreiz skaitījās visa Mazā

Nometņu iela. Par nākošo kopmītni mums kļuva Egeras baraku nebeidzamās rindas, dubļu kaudzes starp tām un pamestajiem, rudenīgajiem kolrābu laukiem.

Liekas, ka mentālais foto uzņēmums, ko skatu krāsu dimensijā kopš Lieldienām, ir ļoti līdzīgs, bet daudz, daudz skaidrāks par to 1948. gada uzņēmumu Kolimā, ko MLB Zīpotājs iespieda savā oktobra izdevumā. Žēl, ka šis atmiņu uzņēmums ir bez atbilstošā negatīva!

Gunār Freimani, klusais, izturīgais latvju dzejnieks, pēc 45 gadu atstarpes nepārtraukti lasu tavus darbus un veltījumu visai mūsu tautai! Šodien kopēji varam atkārtot, ka mūsu 1927.-28. g. paaudze piedzima brīvā Latvijā. Gunāra un Kārļa kopējais aicinājums latvju jaunatnei ir darīt visu iespējamo šīs rupji nolaupītās brīvības atgūšanā!

KĀRLIS ŪDRIS,
Venecuēlā.

Stiprajiem Kanadas latviešiem Priecīgus Ziemas svētkus un gaišāko cerību piepildīšanos Jaunajā 1990. gadā!

Visā sirsnībā K. ŪDRIS.

MAN LIEKAS, KA ARĪ AKMENĪ TAKU VAR IEMĪT...

18. novembris! Latviešu tautai šai dienā pieklust ikdienas kņada, un tā vienalga, kurā pasaulē malā jūtas vienota svētbrīdī un noliec galvas lūgšanā un cerībā, ka tā tiks uzklausīta.

Šai gadā 18. novembrī pirmo reizi nebiju savā dzimtajā pilsētā, Rīgā, bet Montrealā, un es biju kopā svētbrīdī ar tiem latviešiem, kuriem tagadējās mājas ir tik tālu prom no Latvijas. Un man gribas pateikt, ka šai ļoti aizkusiņošajā dievkalpojumā es izjutu tikai vienu - ka arī akmenī taku var iemīt, un tādu taku ir ieminusi latviešu tauta.

Un ja mēs Latvijā nevēlamies neko citu, kā tikai iet pa šo tēvu - tēvu iemīto taku, runāt savā zemē valodu, kurā mums līdz šūpulī ielikušas mūsu vecmāmiņas, turēt svētu un tīru mūsu maizes devēju - zemi, neļaut kājām mīdīt mūsu svētvietas, pārvērst atkal mūsu jūru un mūsu upes no mikrobu un baciņu zapkiem bērniņas atmiņu saglabātajā jūrā, Lielupē, Gaujā...

Un Plūdopa vārdiem runājot:

"Mēs gribam būt kungi mūsu dzimtajā zemē,

Mēs gribam še paši sev likumus lemt.

Tā zeme ir mūsu, tās pilsētas mūsu,

Mēs negribam lūgt to, kas mūsu, bet pemt!"

Un šodien būdama kopā ar Jums un redzot miklumu arī Jūsu acīs, es sapratu, ka Jūs esat mums blakus, un mēs ejam pa vienu taku.

Sobrīd mūsu tauta ir kā koks ar saplošītu mizu, bet neatstāj cerību, ka saknes ir stipras un tās uzturēs dzīvību.

Ar Jums kopā svētbrīdī aizlūgdama,

ERNA ZILLAPA - INNUSS.

VAI LATVIJA BEZ LATGALES?

Šī gada 18. novembra numurā laikrakstā LAIKS informācija un bilde, ka 1989. gadā PBLA Kultūras Fonda balvas trimdā piešķirtas 14 latviešu kultūras darbiniekiem, bet neviena balva nav "skārusi" latviešu katoļu-latgaļu kultūras darbiniekus.

Skriet, aplami būtu runāt un spriest par to, ka latgaļiem nebūtu kultūras darbinieku. Tādu ir pulka!

Piemēram, baltu filoloģe A. Barkāne-Millere, katoļu žurnāla "Gaisma" ilggadīgais redaktors - žurnālists Dr. J. Trizna, nacionālais darbinieks A. Lambergs, vairāku grāmatu autors K. Plencinīks - Strods, dziedone A. Vaivode, prof. L. Latkovskis, vēsturnieks T. Puisāns, dzejnieks Dr. Fr. Murāns, dzejniece, žurnāliste Paulīne Zalāne - Vallena, brāļi Konstantīns un Jānis Sventeckī, Kristus Dārza nodibinātājs un cēlētājs Dr. E. Upenieks un dau-

dzi citi.

Nevajadzētu aizmirst nacionālo paroli, ka bez Latgales nebija un nebūs brīvas Latvijas.

J. DIMANTS sr.

GRĀMATAS:

NO LATVIJAS GRĀMATU PLAUKTA.

Tukuma "māsas draudzes" mācītājs, prāvests Ālers ciema kukulim Otavas ev.-lut. Miera draudzei atveda 3 grāmatas, kas lasītājiem tagad pieejamas Otavas latviešu bibliotēkā.

Andrēja Dripes MAZĀ BRĪVĪBA (Liesma, 1989) ir publicistisks romāns no nesenās pagātnes. Viss romāna bagātīgais un koncentrētais saturs ietverts redaktora Arnolda Lieduma 15 dienu atvaļinājuma laikā, viņa "mazajā brīvībā", kamēr viņa sieva, dzejniece Brigita, viesojas Vācijā. Diemžēl, materiāla daudzums, biežā filozofēšana, pesimisms padara grāmatu pagrūti lasāmu.

Andrējs Dripe dzimis Rīgā, 1929. gada 5. jūnijā. Ieguvis skolotāja tiesības, strādājis lauku pamatskolās. Kādu laiku bijis audzinātājs mazgadīgo noziedznieku kolonijā Cēsīs. Atgriezies Rīgā, kur nodedies rakstniecībai.

Romāns sarakstīts astoņdesmitajos gados, perestroikas laikos. Bez bailīgi tas atsedz un graiza tā laika dzīvi Latvijā. Chronoloģiski virzīdams notikumus Lieduma 15 atvaļinājuma dienās, tas bieži dodas pagātnes ekskursijās uz saviem un savu vienaudžu bērnu un padzītoju gadiem, un tur ir ko stāstīt. Dzīvi attēlotas puiku palaidnības, pirmās un tālākās mīlestības, neapspiežamā zīpkārība, apstēstība uz ieročiem, lūrēšana uz peldētājiem no Gaujmalas krūmiem... Bez žēlastības tas graiza dzīves tumšās puses: nesamērīgi augstās šofēru, oficiantu, viesnīcu durvju sargu algas, zemās algas inženieriem, ārstiem, skolotājiem. Apskatīta smieklīgi zemā dzīvokļu kvadrātūra, nesaskaņas vecāku un bērnu starpā, ģimenes dzīves iziršana, šķiršanās, aborti, alkoholisms, būvmateriālu sadales pagrīdes sistēmas, grūti aptverams birokrātisma zapķis, darba morāles sabrukums, "valsts numuri" skolās - trijnieku došana skolniekiem, kurā zināšanas svārstās no 0 līdz 2, jo - mūsu skolās nesekmīgu skolnieku nav! No otras puses nedaudzie, kas cenšas no šī zapķa izrauties - "radošie", folkloristi, gara darbinieki. Par vienu radošo saņāksmi Dripe raksta:

"... Gāja vaļā sparīga tālo senču garā ieturēta dziedāšana, kas maz līdzinājās tām tautasdziesmām, kādas gadījās dzirdēt pa radio vai koņu izpildījumā... Latviešu jaunatne - ar šlāģeriem, svingiem, rokenrolliem, bigbītiem, visādiem vieglajiem un smagajiem rokiem, popiem un šokiem apmulsināta - izmetusi milzu ripķi pa visu pasauli, saksafonu kaucienos, bungu dārdos un nēģeriskos ritmos izkratīta, aptaurēta un puskurla palikusi, beidzot pēc gaņiem gadiem bij no jauna atklājusi savas zemes tautasdziesmas."

Redaktors Arnolds Liedums nav aktīvs cīnītājs. Tas vairāk prāto, filozofē par cilvēka vietu pasaulē, par dzīves saules un ēnas pusēm. Tas labprāt būtu palīdzējis, bet nezin kā to darīt. Viņa mēģinājums glābt Modri un Maru beidzas ar Modra nesekmīgo pašnāvību, un pats tas, pasauli nesalāpījis, mirst.

Romānā daudz atkārtotu runu, līdz ar to vesels lēvenis žargona vārdu, piemēram, čiu-riu vecīti! mutere šancē, pukutante, tūtipdreijers, lipiņkorķis, žļurga, žēģera klozīte, štokarelli, skuķis. Interesanti, gluži pieņemami, jaun- un reti dzirdēti vārdi: trīsjoslu autoceļi, ūķis, brunčugrabslis, dievgodvārds, vējastikls, sastrēgumstunda, plēves ķesele, tējas konvertīpi, šķīstošā kafija. Prāvs skaits lieku, nevajadzīgu, no angļu valodas aizgūtu un sakropļotu vārdu: šorti, displejs, trādēt, korelēt, pieplusēt, introducēt, ekstrasesns, petings, aizbergs, impulsēt, serviss, un pats neģītākais, atbaidošākais no visiem - bizness, biz-

nesmens! Kāds kanadietis man reiz teica: "Professional sport is no sport, that's business!", un ne jau augsti vērtējamā nozīmē - laikrakstā "Laiks" kāds tautsaimnieks apcer biznesa iespējas Latvijā. Kas tur nu liels, šepete paliek šepete, ka tik nāk rubulis!

Otra grāmata - Marina Kosteņecka ESMU NOLEMTA DZĪVEI (RĪGĀ, AVOTS, 1989).

Latviešu kultūrā un bāriņu pasaulē ieaugusi krievu rakstniece Marina Kosteņecka dzimusi 1945. gada 25. augustā, RĪGĀ. Viņas māte bij pianiste, tēvs - advokāts. Uz denunciacijas pamata tēvu apcietina, notiesā uz nāvi, apžēlo un divas nedēļas pirms Marinas piedzimšanas izsūta uz Vorkutu. No turienes tas 1954. gadā raksta savai nekad neredzētai meitai:

"... Es vēl gribu apvaicāties, vai mamma tev māca citas valodas? Pasaki viņai, ka tas ir neatlaidīgs un ilgots tava tētuka sapnis... Tā nav mana kaprīze, bet sena, karsta vēlēšanās jau kopš tiem laikiem, kad tu vēl nebiji dzimusi, lai mans bērns prastu kaimiņtautu valodas ne sliktāk par savu dzimto krievu valodu..."

Marina Kosteņecka tēvu paklausīja. Nezinātājs pat neuztver, ka sarunājas ar krievu rakstnieci.

Pēc 10 gadiem tēvu rehabilitēja, un tas atgriezās pie ģimenes, cingas, tuberkulozes un vēža saļausts. Viņš mira nedaudz gadu vēlāk. Tēva testaments: Marinai 18 gadu vecumā jāsaņem un jāizlasa tēva un mātes 9 gadu ilgā sarakste!... Lai iepazītos ar grūtībām, kādas pārcietis tēvs, meita aizbēg uz ziemeļiem, kur strādā kā skolotāja pie briezķopjiem. Atgriezusies saraksta grāmatu par piedzīvoto. Sāk studēt medicīnu, bet atmet: jo - "Slikts ārsts ir daudz bīstamāks nekā slikts rakstnieks." Vienu vasaru gana kāda kolchoza 200 govīs Cēsu apkārtnē... Atsāk rakstīt, saņem godalgu par stāstu krājumu... Četri gadi tuberkulozes sanatorijā Dikļos. Augstākie literatūras kursi Maskavā. Beidzot darbs Žurnālā Daugava un publicistika...

1987. gadā nomirst māte; uz viņas klavierēm Bēthovena un Lista figuriņas. "Bēthovens man bij mīļāks," raksta Marina, "man nepatika Lista deguns. Tāpēc vislabprātāk pasakas stāstīju Bēthovenam. Un tā parasti sākās ar vārdiem: Reiz dzīvoja meitene, kuŗa auga bez tēva."

Priekšvārdu nobeidzot, Eriks Hānbergs: "Marina ir viena no visdūšīgākajām rakstniecēm, lai gan augumā sīka. Viņas darbi sapurina. Tāpat, kā rokas spiedienu. Liekas, kas tur no tās plaukstiņas ir, bet saņem un sakrata tā, ka plecā jūt."

Jau pats pirmais raksts grāmatā, "Reportāža no bērnu dienu zemes", kuŗā aprakstīts Kalupes bāreņu internāts, izraisa nepiedzīvoti plašu atsaucību sabiedrībā. Nāk lasītāju vēstules, plūst Jaungada dāvanas, gan no atsevišķiem individiem, gan organizācijām, starp tām - VEF, LVU, daudzi kolchozi, Limbažu slimnīca, Rundāles muzejs, Emila Dārziņa mūzikas vidusskola un daudz citu lavēļu. Iztrūkst baznīcas un draudzes, arī vēlākos gados.

1987. gadā rakstītā piecvārdā Marina un Padomju Jaunatnes redaktrises vietniece Dzintra Krievāne svin nakts balli. Piepildījies Marinas sapnis - nodibināts P. S. Bērnu fonds: "Un tad mēs ejam uz virtuvi un sarīkojam par godu Bērnu fonda nodibināšanai nakts balli - cepam olas, taisām sviestmaizes ar sieru (nekādu delikatešu ledusskapī, diemžēl, nav, jo kas gan varēja zināt...), un tomēr balle iznāk varena! Mēs smejam, saskandinām kafijas tases, atmināties kopīgi (rakstniece, laikraksts) noieta ceļu vairāku gadu garumā. Mēs esam pilnīgi drošas, ka visā pasaulē nav patlaban neviens laimīgāka par mums!"

Piecus gadus, starp rakstu par Kalupi 1982. g. un nakts balli RĪGĀ, Kosteņecka nepārtraukti, nenogurstoši cīnās par savām idejām. Tā braukā pa visu Latviju, pēta apstākļus bērnu namos, runā ar un par bērniem skolās un sapulcēs, raksta krievu un latviešu periodikā, cīnās ar birokrātiem organizācijās, redakcijās un valsts iestādēs. Tā mūs

iepazīstina ar dažādu pakāpju iestādēm: bāriņu namiem līdz 3 gadu vecumam, bērnu namiem 3 - 7 gadus veciem, bāriņu internātiem pāri 7 gadiem, palīgskolām garīgi atpalikušajiem un speciālskolām mazgadīgiem noziedzniekiem līdz 14 gadu vecumam. Marina mums parāda arī, no kurienes šo dažādo skolu audzēkņi nāk: daļa tieši no dzemdību namiem, kuŗos sievietes no mātes tiesībām atsakās labprātīgi; citi ir ar tiesas spriedumu, izvirtušas dzīves pēc, vecākiem atņemti; vēl citi izlikti un vecāku pamesti un laba daļa alkoholiķu un narkotiķu miesīgi un garīgi sakropļotie pēcnācēji...

Nesaudzīgi tā atklāj sava laika sabiedrības un iestāžu nevērtību, vienaldzību, neiecietību, korupciju, žūpību, narkomāniju, mantkārību, negatīvo pieeju dzīvei. Tomēr, līdzteku šim brīžam pilnīgi neapņemas, atbaidošam negatīvismam redzam rindu, tiesa, ne visai garu rindu, intelektuāli un morāliiski augstvērtīgu cilvēku, pedagogu, kas savas dzīves visā pilnībā atdevuši šo bērnu namu audzēkņu dzīves izprašanai un uzlabošanai. Starp tiem īpaši izceļas divi - Kalupes internāta bijušais direktors Aleksandrs Gorodņiskis un Mazirbes palīgskolas - Andris Grīnbergs.

Dieva vārds grāmatā piesaukts bieži, tomēr ne reliģiskā nozīmē, un tas vienmēr rakstīts ar mazo burtu; bet ir trīs vārdi, kuŗus Marina raksta ar lielo burtu, proti, Visums, Labestība un (Māte) Mīlestība. Kosteņecka neceļ krusta zīmi ar uzrakstu - HOC SIGNO VINCES - augstu virs galvas, tā neslavē Dievu un nelūdz viņa palīdzību. Viņas ticības apliecinājums ir pavisam vienkāršs: Palīdzi pats sev (tad arī Dievs tev palīdzēs!)! Viņas ieroči ir - lasi un brīnies, Ticība, Cerība un Mīlestība. Ar tiem un savu neizsīkstošo enerģiju tā sasniedz savus mērķus, vienu pēc otra.

Trešā grāmata - Zigmunda Skujiņa ABPUS DURVĪM (izdota Liesmas apgādā, 1988. g.), Fantāzija un Dzīve.

Dzimis 1926. gada Ziemsvētkos. Viņš stāstā "Pašģimetne" par sevi stāsta: "Esmu piedzimis par latvieti, ... Nevienā citā valodā, izņemot dzimto, es nesajūtu apslēptās zīmes, kuŗas atklājas patiesības dziļākie slāņi. Diemžēl, tādus ļaudis, kas zaudējuši saknes un pārvērtušies virspusēju kairinājumu vadītos "vēja kamolos" iznāk sastapt ik uz soļa. Mēģinājumi cildeno internacionālisma principu vienkāršot līdz vulgārai attautiskošanai, manu prāt, slēpj briesmas, kuŗas nedrīkst novērtēt par zemu; tieši no šādiem ļaudīm veidojas nevienai kultūrai nepiederīgie, garīgi izģindušie mūsdienu asfalta nomadi." Par latviešu valodu: "Par svarīgu uzdevumu uzlūkoju valodas tālāk veidošanu, kuplināšanu, kopšanu; duļķojumus un patapinājumus nepārtraukti iepludina birokrātiskā informācijas sistēma un neatsijāta nozaļu žargonu virskundzība."

Rakstā "Nespersim valodai ar kāju" Skujiņš izsakās: "... Mēs nedrīkstam pazaudēt trīs lietas: cieņu pret valodu, valodas gaumi un veselīgu neuzpēmību pret valodas sērgām... Tāpēc es vērsos pie jums, skolēni, ... vecāki, ... skolotāji, ... žurnālisti, ... rakstnieki: nespersim valodai ar kāju!"

Grāmatā Skujiņš visumā seko savām atziņām: valoda tīra, nepiesārņota, tikpat kā nav nevajadzīgu, no angļu valodas pārņemtu vārdu. Uzģaju vienu krievu vārdu - sutki (diennakts). Viens otrs jaunvārds un retāk dzirdēts veidojums: milzonīgs, pilināja smigucis, tālrāde, finančtrīce, TV diktors... Atkārtotā runā (direct speech) Skujiņš ļauj brīvu vaļu attiecīgam žargonam. Vietām tas ir baigs, smirdošs, vienmēr izteiksmīgs. Grāmatā ir 16 īsstāstu, apceru kopojums, epizodi no atsevišķu patiesu vai izdomātu individu dzīves.

Skujiņš ir liels Raimonda Paula cienītājs. Apcerē "Medus dēļ" viņš raksta: "Par viņa talantu runā bieži, bet retais aizdomājas līdz viņa rakstura stingrībai un neparastajam darba spējam... Raimonds Pauls ir sēcējs, riskētājs, pārmaiņu cilvēks; viņš ir spēka pilns un darbīgs kā arvien

Viņš nav vēl tādā vecumā, kad acis pārvietojas uz pakausi un apkakli uzsit pret rītdienu. Ir Paula brieduma laiks, ko ar zelta malu apvilē gudrība, izpratne, pieredze un rūdījums.

Fantāzijā "Vārti uz elli" aprakstītas bibliotekāra Ķegura nedienas ar sievietēm. Vēl vidusskolā, aicināts nosaukt kādu domu graudu, tas noskaitījis Romas kristīgā filozofa Tertulliāna (160.-230. A. D.) prātulu: "Sievietes, jūs esat vārti uz elli!" Tik traki jau nu gluži nebij, bet labi Ķeguram ar tiem sievietēm negāja.

Cildinošas atsauksmes par "Latvijas tekstilmākslinieku nr. 1" Rūdolfa Heimrātu lasām viņa dzīves stāstā "Tautasdziesmu Audējs".-

"Rūdolfa Heimrāta suverenā prasme piepildīt audumus ar to brīnumaino ceturto dimensiju, kas mākslas darbam piešķir elpu un smaržu, visnotāl atklājas viņa pazīstamajā gobelēnā "Līgo" (1977.). Liela nosacītība un tomēr - kāds tiešums!... Visīstākā vasaras nakts pagājusi, svīst gaismā. Vēsīgajā rīta gaisā palso viegla, viegla miglīņa. Jau apgurušās dziesmas bezvēja klusumā met tālas atbalsis. Ugunskurs dziest, un ir drusku skumja, drusku pelēcīga noskaņa - kā vienmēr, kad svētki tuvojas beigām. Tas viss ir tur - degošas malkas sprakšķi, dūmu sūrums un vīstošo vainagu smaržas.

Gobelens "Sestdienas vakars" (1980.), manuprāt, viens no apbrīnojamākajiem Rūdolfa Heimrāta meistardarbiem, reizē ir reāls un nereāls, līdz vieliskumam tverams un gluši neticamajā virtuozitātē pārvērties nojausmā kā propellera zibošais spārns."

Šo abu gobelenu reprodukcijas man laimējās apbrīnot grāmatā "Latvju Tekstilmāksla" nesenajā DV Ziemsvētku tirdziņā. Radās neatbildams jautājums - kas skaistāks, Heimrāta gobelēni vai Skujīņa apraksts?

Garākais stāsts ir "Dubultfantāzija" par Džonu Lenonu. Īpatnējā darba uzbūvē Skujīņš dod vārdu Teicējiem, Joko, Džonam, Šāvējam Čapmanim un miesas sargam Tonijam. Tas viss žargonā.

Teicējs: "... Pravieša posms nāks vēlāk... Pagaidām ir drapakšīgā priekšpilsētā uzaudzis puika, kas strinkšķina ģitāru. Un, pēkšņi, lūdzu, pasaules slava, bankā apžilbinoša summa. Karaliene ielūdz Bekingemas pilī un pašrocīgi piesprauž Britānijas impērijas ordeni. Bersteins (Vai tas domāts pazīstamais diriģents? -R.) paziņo: bītļu mūzika ir labākais, kas urakstīts kopš Bēthovena laikiem (? -R.). Bet Žiperis pats taču nomana, ka pakausī viņam visai maz no tā pildījuma, ko sauc par izglītību. Viņš neprot ne pareizi rakstīt, ne pareizi runāt. Piedevām vēl tuvredzība un deguns kā papagaiļa knābis. Pilnīgi dabiski, ka viņam paniskas bailes izrādīties sprukstīgam."

Joko: "Tava lielā stunda, Džon, ir priekšā, un tas būs laiks, kad patiesību alkstošais jaunatnes gars tevi vienu atzīs par savu pravieti... tas, kas simtiem miljonu dievina tavu mūziku, nav vēl piepildījums, tā ir tikai zīme tavai nolemtībai. Katra tava gara trīsa skrien apkārt pasaulei kā viesuļvētra, kā zemestrīces vilpi. Tāds spēks stichijai, kas izsaka augstāko jēgu. Tev jādod jaunatnei jauns evaņģēlijs, tu kļūsi par viņas balsi un sirdsapziņu."

Džons: "... Nesen Šons (dēls no pirmās laulības) man jautāja - Tu esi mūzikants? - Mūzikants es kādreiz biju. - Un kas tu esi tagad? - Grūti pateikt. Laikam, jau miljonārs. - Ko nozīmē miljonārs? Vai tas ir darbs? - Tā varētu teikt. Miljonārs prasa, lai ar tiem noņemtos. Tāpat kā mazi bērni. Te jānoslauka deguns, te jāapmaina bikses. - Džon, kad tu miljonierim mainīsi bikses, lūdzu, pasaki! Es gribu redzēt!... Pavadīt nakti Bronksā kādu laiku skaitījās mūsu asākais hepenings. Joko, pārģērbusies par šuftu - ādas biksēs un ādas jakā ar žokejņīcu uz auss - piepīpētājās marihuanas kneipēs un mafijas naudaspēļu pagrabos darbojās tikpat dabiski kā burbulis šampanieša glāzē."

Čapmens: "... Caurcaurēm trīcēdams, iebāzu roku padusē. Baltais ķēms bija gandrīz jau klāt. Zeltītā ķēmene ar sievišķa masku parāvās sānis... iz-

vilku skaņu plati un paprasīju autografu. Baltais ķēms, iekrāsotās acis nepamirkšķinājis, raudzījās uz mani, uzspāpa "Dž. Lenons" un aizgāja. Man gribējās kliegt: smirdeli, utspakaļa, viltvārdi! Tad nāca glābiņš, varbūt atpestīšana, saucit to, kā gribat. Man taču ir revolveris. Tankš, tankš, tankš."

Miesas sargs Tonijs: "... Es pieskrēju sekundi par vēlu, misters Lenons, abām rokām satvēris krūtīs, jau krita... Misis Lenona pabāza misteram Lenonam zem galvas savu kažoku. Brūce asiņoja guldzieniem, misis Lenona mēģināja to aizspiest ar kleitas stūri. Spuldžu gaismā zibsnīdamas, apkārt juka lietūs lāses un pērles no misis Lenonas kakla rotas. Uzbrucējs nebēga. Es uzliku viņam dzelžus. Mistera Lenona dzīvība kopā ar lietūs ūdeni un pērlēm sarkanā strauvē plūda notekā... Pulksten astoņos nulle nulle man beidzās dežūra."

E. RUPNERS.

JELGAVNIEKS.

Par ko stāsta Latvijas mazās preses izdevums.

Neskatoties uz saviem šaurajiem apmēriem, Jelgavnieks ir interesants un vienā otrā jautājumā trāpīgs izdevums. Nr. 14., 8. lpp., atrodam rakstu "Vai gals klāt?", kas raksturo tagadējo stāvokli Latvijā. Tur ziņas, ka nodibināta Latvijas Atdzimšanas partija, pēc 55 gadu pārtraukuma atkal darbojas LSDSP. Briest labi kreisi noskaņotā Latvijas Republikāņu partija. Un oktobrī bijušās radības Latvijas Zaļajai partijai. Vai daudzpartiju sistēma ir kļuvusi realitāte? Izdevuma redakcija apveic šo tendenci un vēl sekmes visām nodibinātām un iecerētām partijām un cer, ka tās savā darbībā nepārkāpšot robežu, aiz kuņas beidzas politiskais plurālisms un sākas politiskais tirgus. Visās radītajās partijās vajagot atkal sasniegt kādreizējās Latvijas Republikas līmeni.

Nākamajā numurā kāds tautietis atzīst, ka jo vairāk partiju, jo labāk. Tas dodot iespēju attīstīties un izveidoties jauniem, spējīgiem politiķiem. Spānijā pēc Franko nāves gada laikā esot izveidotas 370 partijas, kas pēc gada samazinājušās uz 10. Spānija ar turpat 35 miljoniem iedzīvotāju varējusi to atļauties.

Citā numurā A. Hartmanis apraksta traģiskos notikumus ar mūsu leģionāriem Jelgavas tuvumā, kur sarkanarmieši vienkārši apšāvuši ievainotos un veselos. Pievienoti 2 foto uzņēmumi: no Malkas ceļa gala pie Brantu mājām un Daļbē pie Skuju skolas. Virsraksts "Ceturtais Baltais Krusts". Teiktais varētu interesēt bijušos jelgavniekus. -

"1. oktobrī LTF biedru grupa iezīmēja piemiņas vietu Malkas ceļa galā pie Branta mājām, uzstādot piemiņas zīmi - baltu koka krustu. Ja Ģintermuižas kritušo leģionāru atdusas vietā, kuņu arī aplicina šāda piemiņas zīme, trešā daļa no guldītajiem bija ievainotie, kuņus apšāva uzbrūkošie sarkanarmieši, Brantu apkārtnē guldīti leģionāri, kas nošauti pēc saņemšanas gūstā vai pēc ievainojuma."

Drāmatiski beidzas 17 jaunekļu liktenis Svētes krastā pie Zanderu kapiem, kuņus pēc nošaušanas gribējies apbedīt kāds vietējais zemnieks. Viņu sarkanarmieši nošāvuši un guldījuši paša raktā kapā, bet tos, kam kaps bijis raksts, iemetuši Svētē.

Brantu mājās gulējis kāds kaņavīrs no Saldus, kas bijis ievainots vēdērā. Nošauts pie puķu dobes mājas galā, paglabāts turpat zem kupla ceriņkrūma. Pāri ceļam pie Šķūņa atvesti 4 leģionāri. Nav zināms, vai tie krituši kaujā vai aizgājuši bojā varmācīgā nāvē. Baidījušies glabāt, kādēļ apseguši ar sienu. Apbedījuši vēlāk Šķūņa galā.

Tālāk uz Svētes upes pusi savus kuplos zarus slēja varena liepa, zem kuņas guldīta kāda latviešu māte ar savu bērniņu, kas gājuši bojā artilērijas apšaudes laikā.

Pēc mācītāja Muravska vārdiem, tagad šo ļaužu nelaimīgās dvēseles vairs neklīdīšot pa pasauli, jo mirušo kapu vietas esot svētītas un to mieru

sargājot krusta zīme.

Bez jau atzīmētajām kaņavīru atdusas vietām esot vēl daudz citu, kas nav zināmas un kas gaida, lai tās atzīmētu. Vienalga, kāda kaņa un kādu armiju kritušie tie būtu.

1944. gada jūlijā Jelgavā atradās leģiona sanitārā rota un daudz jauniesaukto, kas vēl nebija apbrūpoti. Kalnciema un Lielupes lejasgala jauniešiem liktenis bijis labvēlīgs, jo dienā, kad tiem bijis jābrauc ar kuģīti uz Jelgavu, kapteinis bijis jautrā prātā un atlicis braucienam uz rītu. Bet tad jau Jelgavā sakušās kaujas. Pēc aculiecinieku nostāstiem šo tikko mobilizēto un jaunās formās ieģērbto leģionāru liktenis bijis traģisks. Atstājot Jelgavu pa Svētes ceļu, tos apsteiguši Sarkanarmijas kaņavīri, kas daļu apšāvuši turpat, ceļmalā, bet vairākus simtus Ruļļu kalna grants bedrēs, kur tie gulējuši sakrauti grēdās kā malkas pagueles jaunās formās ar baltām zeķēm kājās.

Svētes skolas LTF grupa apņēmusies sīkāk izpētīt šo notikumu, par ko tik ilgi klusēts, sameklējot vietējos iedzīvotājus, kas varētu pastāstīt ko tuvāk par traģēdiju pirms 45 gadiem.

JELGAVNIEKU var pasūtīt arpus P. Sav. Kanādā: Kārlis Freibergs, 444 Grenfell, Mount Royal, Qué., Canada H3R 1G5.

K. STRAZDIŅŠ.

GRĀMATA PAR SARKANO SPIEGU TĪKLU.

Aizvadītā gadā iznākusi interesanta grāmata SARKANAIS TĪKLS, ko sarakstījis Toms Bauers (The Red Web by Tom Bower, The Bath Press, Avon, printers, and Aurum Press Ltd, publishers). Grāmatai 214 lappušu, plaša bibliografija un daudz foto uzņēmumu.

Autors sniedz saistošu ziņojumu par angļu slepenā dienesta darbību Baltijas valstīs un kā to veikli izjaukusi Čeka, iefiltrējoties itin visos aspektos angļu spiegošanas plānos.

Aprakstos atklājas, ka angļi nekad nav domājuši tālāk par spiegu darbību. Par kaut kādu neatkarības atjaunošanu Baltijas valstīs nekad nesot bijusi pat runa.

Čekas darbu vadījuši latviešu čekisti. Un tā atkal lieku reizi pierādās, ka latvieši tik bieži strādājuši viens pret otru. Spiegošanas mērķu sasniegšanai Čeka mākslīgi iekārtojusi pat partizānu apmetnes, lai tajās Baltijas jūras krastā izmestie spiegi justos kā īstos apstākļos un būtu pārliecināti, ka nav nonākuši sarkano rokās.

Plaša ir arī informācija par spiegu vervēšanu bēgļu nometnēs Vācijā un citur.

Autors darbu uzsācis pēc tam, kad spiegs Filbijs parādījās okupētās Latvijas televīzijā un apgalvoja, ka visas demonstrācijas vadot Latvijas sūtniecība Anglijā, kas esot britu spiegošanas centrs. Viņa atklātībā nodotie materiāli, nav šaubu, interesēs latviešus un dos ieskatu kādā laikmetā un spiegošanas darbībā, kas nu jau iegājusi pagātnē.

Sastopamies ar redzamiem latviešiem, gan dzīviem, gan nu jau mirušiem, un lasām plašāk par dažādiem notikumiem, par kuņiem mums gan bija mazliet jausmas, bet to būtība nebija visai skaidra.

Grāmata prasās pēc plašāka iztīrējuma no kāda vēsturnieka vai apstākļu pazinēja puses. Tā katrā ziņā ir interesants pienesums spiegu literatūrā un apgaismo latviešu līdzdalību šajā tik ļoti bīstamajā profesijā.

Grāmatas cena ir 14.95 mārciņas un tā pieejama lielākos grāmatu veikalos.

I.

NOTIKUMI OTAVĀ:

"PĀRPRATUMS."

10 decembra pēcpusdienā, pēc dievkalpojuma, ev.-lut. Miera draudzes baznīcā koncertēja Nacionālās Operas solisti Ingus Pētersons un Inese Ga-

lante ar pavadītāju Māri Skuju.

Programmas pirmā daļa bij aizkustinoša, latvisks pārdzīvojums. Gribējās ticēt, ka trešajā tautas atmodā arī baznīca būs pamodusies ar skatu vērstu uz latvisku saturu. Izjusti spēcīgā drāmatismā Ingus Pētersons pārdzīvoja Emīla Dārziņa un Alfreda Kalniņa mums tuvās, vienreizēji skaistās dziesmas. Klausītāju uzmanība absolūta, klusums elektrizējošs, tāds, kādu to pārdzīvojām Gotlandes dziesmu dienās, Lilijai Zobenai bez pavadījuma dziedot tautasdziesmu "Dzeguze kuko..." Zāles akustika parādīja sevi no vislabākās puses - visklusākie pianisimo balsī un klavierēs bij tik tīri un skaidri sadzirdami, ka nenocietos un Čukstēju blakussēdētāji ausī: Kā var tik skaisti dziedāt? Bij gaiši un silti ap sirdi...

Starpbrīdis, pārāk garš starpbrīdis... Rīkotājas satrauktas skraidīja šurp un turp, izmeta kādus akustiski grūti saprotamus vārdus. Klausītāji nervozēja. Kaut kas nebija īsti kārtībā. Tad paziņojums: esot noticis pārpratums. Tagad nāksot Ziemsvētku dziesmas. Atgriezās mākslinieki, manāmi sašlukuši. Dziedājumos vairs nebija tās sajūsmas un aizrautības, kā pirms starpbrīža.

Programmā tradicionālās Ziemsvētku dziesmas, kādas šeit katru dienu dzirdamas visu decembra mēnesi uz ielas, veikalos, radio un televīzijā. Tās vairs nesaista. Klausītāju uzmanība un interese bij atslābusi, aizmugurē viens otrs gluži paskaļi izteica savas domas...

Draudzes Vēstis šis sarīkojums tika reklamēts šādi: Ziemsvētku ieskaņas koncerts. Latvijas Nacionālās Operasteātra solisti koncerta programmā ar operu un Ziemassvētku dziesmām.

Ne vārda par kādu garīgu koncertu. Inese Galante dziedāja ārijas no Normas un Fausta, Ziemsvētku dziesmu bij gana. Pārpratums tā tad var attiekties tikai uz Pētersona dziedātām dziesmām... Koncerta labākā daļa, izpildījuma izcilākais sniegums, Dārziņa un Kalniņa skaistākās dziesmas daļu cilvēku izpratnē bij PĀRPRATUMS. Tas nepārsteidz, nav jau pirmā reize - perestroika pie mums nedarbojas.

PALDIES māksliniekiem un tām dāmām, kas uzdrošinājās mums šo PĀRPRATUMU sagādāt.

E. RUPNERS.

COMMONS DEBATES

6262

November 27, 1989

BALTIC STATES

Mr. Jesse Flis (Parkdale—High Park): Mr. Speaker, my supplementary is for the Right Hon. Prime Minister and again pertains to his visit to the Soviet Union.

Canada has never recognized the annexation of the Baltic States by the Soviet Union. Prior to his visit with President Gorbachev, the Prime Minister indicated that the matter would be brought up in the normal course of his visit.

Did the Prime Minister raise the future of the Baltic States with the President of the Soviet Union, and did he receive any assurance that the Soviet Union will allow Lithuania, Latvia and Estonia to hold free elections without any outside interference from Moscow?

Right Hon. Joe Clark (Secretary of State for External Affairs): Mr. Speaker, during my meetings with Mr. Shevardnadze, I raised that question very directly. I indicated the position that successive Canadian governments have taken with regard to our refusal to accept the *de jure* status of the Baltic States in the Soviet Union.

I also made it clear that we were watching very closely, both governments were, Parliament was and Canadians of origin in the Baltic States, the attitude of the Soviet government toward developments in those regions, and that we would be particularly concerned if there were to be anything resembling a "crackdown" was the word I used. Mr. Shevardnadze replied categorically saying there would be no crackdown. I found it interesting that not only did he say that the foreign ministry was intending none but he was specific to say that the police were intending none, the army was intending none. I think that is a significant statement and a very helpful development in response to the issue being raised directly by Canada at those meetings in Moscow.

CANADA

PRIME MINISTER · PREMIER MINISTRE

My family joins me in wishing each of you an enjoyable holiday season.

This special time of year is marked by cherished traditions reflecting many cultures and faiths. Common to us all is a spirit of goodwill and generosity towards others.

It is a season which imbues us with feelings of contentment as we abide by family and religious observances, and share a renewal of our hope for the coming year.

As you gather or communicate with those who are close to you during these holidays, we wish you a peaceful and joyful time.

Ma famille se joint à moi pour vous souhaiter à tous de très joyeuses Fêtes.

Durant ce moment bien spécial de l'année, partout au Canada les gens renouent avec les diverses traditions culturelles et religieuses qui leur sont si chères. Nous sommes tous animés d'un esprit de bonne volonté et de générosité envers les autres, et nous prenons plaisir à observer ensemble nos pratiques religieuses et familiales et à partager nos espoirs pour l'année qui vient.

Nous vous souhaitons que cette période de retrouvailles entre parents et amis vous apporte également beaucoup de paix et de bonheur.

OTTAWA
1989

Jean Charest

MLB ZIŅOTĀJS 1989. GADĀ.

Ik gada sākumā sniedzam lasītājiem mūsu izdevuma statistikas pārskatu. Darām to arī šogad. Kā to rāda cipari, kas publicēti zemāk, MLB ZIŅOTĀJS aizvadītā gadā piedzīvojis daudz panākumu un samērā maz likstu. Tā augšanas process kļuvis lēnāks, bet apmēri un lasāmās vielas dažādība - plašāka. Līdz ar jaunās drukājamās mašīnas iegādi viss iespēšanas darbs tagad notiek redakcijā.

<u>Numurs.</u>	<u>Lpp.</u>	<u>Metiens.</u>	<u>Lpp. kop- skaits.</u>	<u>Numurs.</u>	<u>Lpp.</u>	<u>Metiens.</u>	<u>Lpp. kop- skaits.</u>
1./466.	30	1.312	39.360	1./478.	30	1.393	41.790
2./467.	30	1.312	39.360	2./479.	30	1.404	42.120
3./468.	30	1.310	39.300	3./480.	32	1.404	44.928
4./469.	30	1.312	39.360	4./481.	32	1.409	45.088
5./470.	30	1.318	39.540	5./482.	32	1.415	45.280
6./471.	30	1.318	39.540	6./483.	32	1.422	45.504
7./472.	30	1.669	50.070	7./484.	32	1.443	46.176
8./473.	30	1.358	40.740	8./485.	32	1.435	45.920
9./474.	30	1.364	40.920	9./486.	32	1.437	45.984
10./475.	30	1.371	41.130	10./487.	32	1.447	46.304
11./476.	30	1.380	41.400	11./488.	32	1.449	46.368
12./477.	30	1.405	42.150	12./489.	32	1.445	46.240
Kopā	360	16.429	492.870	Kopā	380	17.103	541.702
Laikā no 1949. gada 1.IV - 1988. g. 31. 12				Kopā	6.082	226.231	4.177.006
Laikā no 1949. gada 1.IV - 1989. g. 31. 12				Kopā	6.462	243.334	4.718.708
Caurmēra cipari ik burtnīcai: pastāvēšanas laikā -					13.3	502.7	9.750
1988. gadā					30.0	1.369.0	41.072.5
1989. gadā					31.7	1.425.5	45.141.8
Pieaugums pēdējā gadā					1.7	56.5	4.069.3

No 1989. gadā iespiestajām 17.103 burtnīcām lasītājus aizsniegušas 16.498 (vairāk kā 1988. gada kopējais metiens) vai 96.46 % (iepriekšējā gadā 15.582 vai 95.49 %). Redakcijā vēl krājumā 605 burtnīcas (iepriekšējā gadā 577 vai 3.51 % , no kurām 1989. gadā lasītājus vēl aizsniegušas 30 burtnīcas) vai 3.54 %.

No līdzšinējiem lasītājiem miruši 15, izdevumu atteikuši 12, no jauna sarakstos reģistrēti 56, līdz ar ko tiešais pieaugums ir 29.

1989. gadā radusies jauna plašāka lasītāju saime - latvieši Latvijā (to vidū līdz šim tikai 3 abonementi), kas izdevumu vēlējušies paņemt līdz atgriežoties mājās (Kāds liepājnieks atzinās, ka izmantošot atlikušo puskilogrammu vietas, lai to novietotu koferī un lai pēc nedaudz dienām tas cirkulētu viņa darba vietā no rokas rokā.). Šādā veidā 1989. gadā aizceļojušas 312 MLB Ziņotāja burtnīcas. Lasītāju skaits turpmākos gados Latvijā varētu vēl pieaugt, ja izdevumu tiem pasūtīnātu šejienieši.

Šeit, šajās krastās, laikam, pienācis laiks rēķināties ar lasītāju saimes sarūkšanu. Tai pamatā 2 iemesli: 1) nenovēršamais faktors, ka pieaug miršanas gadījumu cipars un 2) "nespēja visu izlasīt", pateicoties pieejamam lasāmvielas daudzumam un plašajam Latvijas izdevumu pieplūdumam. Rezultātā rodas stāvoklis, kurā lasītāji sāk justies pārslogoti un sūdzas, ka nevarot vairs visu izlasīt... Tā rodas viens otrs pavisam negaidīts abonentu atteikums.

Vai 1989. gadā sasniegtos un augšminētos rekordciparus 1990. gadā būs iespējams uzlabot, atkarīgas no tā, kā risināsies pieminētās pārmaiņas trimdas latviešu preses izdevumu lasītāju saimē. No tām atkarīga visas trimdas preses turpmākā pastāvēšana.

Aizvadītā gadā iznākušas (laikus) visas paredzētās 12 burtnīcas (MLB Ziņotājs ir viens no retajiem mēnešrakstiem, kas iznāk katru mēnesi.)

Pēdējos desmit numuros lappušu skaits pacelts uz 32, jo publicējamā materiāla nav trūcis. Pateicoties faktam, ka jaunā spiestuves mašīna pieļauj burtu samazināšanu, publicētā teksta daudzums pieaudzis vēl par 10 %, līdz ir to 1989. gadā MLB slejās publicēts 17 % vairāk materiāla kā 1988.

gadā.

Ievērojami mainījies korespondentu sastāvs, kamēr kopskaits palicis līdzšinējais - 105, kas katrs izdevumam devis atšķirīgu devumu un tā daudzpusīgo seju. Katras burtnīcas satura piepildīšanā caurmērā piedalās ap 30 līdzstrādnieku.

Esam iespieduši vairāk foto uzņēmumu un zīmējumu (pie tam pašu spiestuvē). Kvalitāte nav no labākām, bet citu šobrīd nevaram atļauties.

Lasītāju vēstuļu skaits turpina augt un liecina, ka šī nodaļa ir iecienīta. Savus rakstus izdevumam tagad sniedz ciemiņi no Latvijas. Tas ir ievērojams ieguvums.

Rezultātā, mūsaprāt, MLB Ziņotāja saturs un seja turpinājusi būt vispusīga. Neesam saņēmuši norādes, ka tā būtu maināma. Dažkārt pat šķiet, ka lasītāji bijuši pārāk apmierināti. Biežāki komentāri, norādes vai padomi ienestu redakcijā patīkamu pārsteigumu!

Vietā, šķiet, būs daži vārdi par izdevuma saimniecību.

1989. gada sākumā darba slodze un publicējamā materiāla daudzums lika MLB valdei un MLB Ziņotāja redakcijai izšķirties par jaunas spiestuves mašīnas iegādi, kas izmaksāja \$ 15.130.-. \$ 4.000.- sedzām ar iepriekšējās mašīnas izmaiņu, \$ 8.111.- no lasītāju un Montrealas latviešu organizāciju (ieskaitot MLB) atvēlētajiem. Gada beigās vēl \$ 3.019.- parāds.

Ievērojams, kā arvien, izrādījies Jūsu, lasītāju, atbalsts. Salīdzinājumā ar 1988. gadu, tas šāds:

1988. gadā no 501 lasītājiem	\$ 5.910.27	
1989. gadā no 512 lasītājiem	\$ 11.104.92	
Pieaugums	11	\$ 5.194.65

Dolāru summas 87.9 % pieaugums ir vairāk kā ievērojams. Šīs kopējās summas sastādās no ziedojumiem tehnisko izdevumu segšanai, mašīnu iegādei un kopējam Ziemeļvētku un Jaungada apsveikumam, par ko sīkāki dati atrodami MLB Ziņās.

Pieaudzis arī organizāciju un citu paziņojumu lappušu samaksas konts.

Kvebekas valdība izdevumam atkal piešķirusi \$ 2.000.-, kas gan vēl nav saņemti, jo nav apstiprinātā MLB inkorporācija provinces iestādē.

Saimniecībā pieauguši visi izdevumu posteņi, un turpinās augt. Pašreizējā budžeta apgrozība sasniegusi \$ 30.000.- gadā. Šo līdzekļu sagāde ienākumos prasa daudz pūļu, lasītāju un sabiedrības plašu atsaucību, kāda līdz šim arvien saņemta.

Ar 1990. gada 1. janvāri Kanadas pasts atkal paaugstinājis sūtījumu apmaksas likmes. MLB Ziņotājam tas nozīme ap \$ 600.- pieaugumu izdevumu kontā. Neskatoties uz to, redakcija un MLB valde šobrīd iecerējusi abonementa maksas paturēt līdzšinējās.

Izdevuma metiens un teksta plašums prasījis daudz vairāk fiziska darba. Itin visi redakcijas darbinieki še bijuši ļoti atsaucīgi.

Paldies itin visiem līdzstrādniekiem, redakcijas darbiniekiem un, it sevišķi, lasītājiem par 1989. gadā doto atbalstu, bez kuŗa šāda bezpeļņas mazās preses izdevuma pastāvēšana nav iedomājama.

1989. gada 1. aprīlī atzīmējam izdevuma 40 gadu pastāvēšanu. Tā izdevās. 1990. gadā ieesim 42. gada gājumā, kas sola daudz visādā ziņā.

Notikumi okupētajā Latvijā (un arī brīvajā pasaules daļā) risinās strauji. Mainās apstākļi un iespējas. Dažkārt nespējam visam tam izsekot. Šogad nebūs citādi.

Ceram, ka dotajos apstākļos varēsīm izdot MLB Ziņotāju līdzšinējā kārtībā. Centīsimies tajā publicēt aktuālākās ziņas un apceres. Tas nenāksies viegli, jo apzināties, ka darba slodze nekļūs vieglāka. Ceram, ka mūsu līdzstrādnieki, še un Latvijā, spēš sniegt ātras un skaidras reportāžas, lai lasītāji būtu iespējami labi informēti, varētu izvērtēt un izprast dažādās un mainīgās situācijas.

MLB Ziņotājs ir brīvprātīgs pasākums, kas ir ļoti atkarīgs no daudz un dažādu cilvēku līdzdalības. Katra pienesums ir nozīmīgs un palīdz izdevumu veidot par savu veida mūsu sabiedrības spoguļi. Tā nu, ko šis spoguļis rāda un ko mēs tajā saskatām, tik ļoti atkarīgs no mums pašiem.

Tādēļ gaidām itin visu līdzšinējo un jaunu lasītāju un atbalstītāju atsaucību. Iespēju netrūkst. Atrodiet savējo!

Pateicībā,

Redaktors,
Redakcija,
MLB valde.

MLB ZIŅOTĀJA KARTOTEKA

1988. un 1989. gadā.

Dažādu apstākļu dēļ MLB Ziņotāja kartotekas datu publicēšana 1989. gadā izpalika, tādēļ tagad sniedzam ciparus par 1988. un 1989. gadu (pēdējās ziņas par kartoteku atrodamas MLB Ziņotāja Nr. 2./467. par 1986. un 1987. gadu - red.):

	1988. g.	1989. g.	±
Kopskaits gada sākumā	931	950	+19
Dzimuši	1	5	+4
Iebraukuši	4	1	-3
No jauna reģistrēti	30	16	-14
Aizceļojuši	-	2	+2
Miruši	16	17	+1
Kopskaits gada beigās	950	953	+3

Pēdējos 4 gados dzimuši 11 (caurmērs 3), iebraukuši 15 (caurmērs 4), no jauna reģistrēti 70 (caurmērs 17), aizceļojuši 7 (caurmērs 2), miruši 64 (caurmērs 16). Kopš 1986. gada sākuma sabiedrības locekļu skaits pieaudzis par 25 (no 928 uz 953), galvenokārt, agrāk neapzināto dēļ.

Jāpiezīmē, ka šīs ziņas nav pilnīgas, jo visas demografiskās pārmaiņas kartotekai neizdodas uzziņāt. Sabiedrības locekļu apzināšana ir ļoti nepateicīgs darbs, kuŗā retais vēlas piedalīties. Tomēr tas jāturpina, it sevišķi šodien, kad svarīgi zināt to, kāds ir mūsu sabiedrības dzīvā spēka potenciāls. Un ne tikai pēdējais ir nozīmīgs. Ziņas ievācot, itin bieži atklājas sabiedrības locekļu vajadzības.

Atklājam, ka daudzi nezina to, kur iegūstama informācija par latviešu sabiedriskām rosmēm un organizācijām. Esam kūtri informācijas devēji. Satiekot svešinieku, bieži aizmirstam uzprasīt vārdu, adresi un telefona numuru. Tā potenciāls mūsu sabiedrības loceklis atkal pazūd lielpilsētas ļaužu jūrā.

Šķiet, ka MLB Ziņotāja kartotekas ziņas nekad nebūs pilnīgas dažādu aizspriedumu un iebilžu dēļ, bet tas lai nekavē tās uzlabot.

Tādēļ aicinām katru, kam ir zināmas kādas demografiskās pārmaiņas, nākt talkā un par tām paziņot rakstiski (lietojiet MLB adresi, kas atrodama pēdējā lappusē!) vai piezvanot pa tālruni - 457-9832!

Teiksim Jums par to paldies. Paldies ikvienam līdzšinējam palīgam!

KARTOTEKAS VADĪBA.

NOTIKUMI MONTREALĀ.

VALSTSSVĒTKI MONTREALĀ.

Latvijas dienas izkārtojumu Montrealā kārtoja Montrealas Latviešu Organizāciju Padome. Tā notika tieši 18. novembrī. Plkst. 14:00 to ievadīja dievkalpojums St. André Hubert Bournet katoļu baznīcā, kuŗā bija pulcējušies pāri par 250 dievlūdzēju.

Dievkalpojumu vadīja ev.-lut. Sv. Trīsvienības draudzes māc. G. Hūns. Svētos rakstus lasīja J. Blusanovičs un R. Vītiņš. Karogu ienešanā un sardzē piedalījās Latviešu skola Montrealā pilnā sastāvā un tautas deju vienība AČkups.

Mūzikālo daļu dievkalpojumā izpildīja Montrealas jauktais koris diriģenta Andŗa Gūtmaņa vadībā. Tas izveidojies vīru kuŗa Junda dalībnieku skaitam sarūkot un pieaicinot pamatsastāvam sievietes balsis. Jauktajam korim šī bija pirmā publiskā uzstāšanās Montrealā. Savu debiju tas pieteica aizvadītajā vasarā Tērvetē.

Koris dziedāja 7 dziesmas - A. Jurjāna Nevis slinkojot un pūstot, Br. Skultes Dainu zemi, G. Geduļa Ozolīti, zemzarīti, J. Norviļa Tumsa, tumsa, kas par tumsu, I. Akerbergas Grūti pūta sila priede, A. Salaka Pērkons veda vedekliņu un R. Paula Manai dzimtenei.

Tās visas iepriecināja dievlūdzēju sirdis.

Kuŗa sniegums bija izjūsts un patīkams. Īsajā pastāvēšanas laika sprīdī diriģents panācis daudz - koristi sadziedājušies, seko viņa prasībām ar uzmanību un izpratni. Balsu materiāls saļiedēts un vispusīgs. Jācer, ka patreizējo kuŗa sastāvu papildinās citi entuziasti, lai vienība varētu augt un pastāvēt, lai tā turpinātu latviešu dziedāšanas tradīciju, dziedot ne tikai še bet arī citur, kā dziesmu svētkos, Otavā un varbūt kādā citā latviešu centrā. Tai tas ir pa spēkam. Jāievēro, ka dziesmu repertuārs pagaidām vēl ir mazs. Tas ar laiku pieaugs, un tad dziedāšana sagādās vēl vairāk prieka un gandarījuma. Kuŗa piedalīšanās šā gada Latvijas dienas svinībās bija patīkams pārsteigums.

Dažas stundas vēlāk latviešu centrā notika svētku akts. To vadīja Jānis Mateus.

Svētku runu teica māc. Māris Ķirsons no Filadelfijas. Viņš plašāk iztirzāja patreizējo okupētās Latvijas situāciju, uzsvēra tautas loģu politiskajās aprisēs un mudināja ikkatru saīeta dalībnieku atbalstīt jeb kuŗu latviešu brīvības centienu. Arī šajā krastā tautas kustība sabiedrībā veicināma. Tās idividuālie aktivisti šobrīd varot paveikt vairāk kā centrālās organizācijas, kas neesot jaunā laika prasībām sagatavotas. Sevišķi atbalstāmas dažādās atbalstu grupas (Runātājs ir LTF atbalsta grupas Ņujorkā vadītājs.). Klausītāji pateicās ar sirsniģiem aplausiem.

LNAK pārstāve Montrealā un Kvebekā Māra Demandt-Valdmāne paziņoja, ka PBLA Tautas balva 1989. gadā in memoriam piešķirta Gunāram Astram. Viņa arī iepazīstināja ar mūsu saimes laureāti

goda balvas ieguvēju (\$ 700.-) Humanitāro un sociālo zinātņu nozarē - prof. Dr. Vairu Viķi Freibergu. Akta dalībnieki sumināja saņēmēju, kas bija apmeklētāju vidū.

Netrūka kārtējo apsveikumu, kuŗus ievadīja Lašinas pilsētas galva un latviešu draugs G. Dekarī (Descary). Viņam sekoja lietuvju, igauņu, ungāru, ukraiņu un čehu pārstāvji, kas visi dedzīgos vārdos pakavējās pie šodienas politiskās īstenības un vēlēja latviešiem un Latvijai drīzu neatkarību.

Organizāciju dāmas bija parūpējušās par vīnu un sieru pirms akta un par kafiju un maizītēm pēc tā.

Aktā piedalījās ap 200 dalībnieku, kuŗu vidū bija ap 50, kas nebija baznīcā. Tā nu kopējais Latvijas dienas apmeklētāju skaits šogad lēšams uz apaļiem 300. Tas ir ievērojami lielāks cipars kā daudzus iepriekšējos gadus. Vai varētu būt tā, ka notikumi okupētajā Latvijā mūs iekustinājuši? Jācer, ka tā.

M. Š.

AKTĪVI LATVIJAS POLĪTISKIE DARBINIEKI MONTREALĀ.

14. novembrī, LNAK izkārtojumā, Montrealā viesojās LNNK un LTF aktīvs darbinieks Eduards Berkļavs ar savu dzīves biedri.

Tālais viesis pastāstīja par savas dzīves svarīgākajiem dzīves posmiem padomijā un plašāk iztīrāja prasību pēc neatkarīgas Latvijas ārpus Padomju Savienības. Atbildēja daudz jautājumu. Viņa lietišķais apstākļu iztīrājums un personīgā atklātība klausītājiem patika. Tie viņam pateicās sirsnīgiem aplausiem, piecēlušies kājās.

Sarīkojums ziedojumus ienesa \$ 337.-, no kuŗiem rīkotāji \$ 50.- nodeva referentam, bet pārējo summu nosūtīja LNAK turnejas sarīkošanas izdevumu segšanai. Paldies apvienībai par iespēju tikt ar šo politisko cīnītāju, kam rūp neatkarīgā Latvija, latviešu tauta un valoda.

MLB Ziņotāja redakcija gandarīta, ka tālais viesis līdz šim atvēlējis vairākus rakstus izdevuma slejām. Tā cer, ka saņems vēl citus materiālus nākotnē.

Š.

24. novembrī, Centrā, dzirdējam 3 LTF darbiniekus - LTF domes locekli, PSRS Augstākās Padomes deputātu Mavriku Vulfsonu, krievu žurnāla Daugava atbildīgo redaktoru Vladenu Dozorovu un LTF ārējo sakaru daļas vadītāju Jāni Jurkānu, kas tikko bija ieradusies šajā krastā, LTF atbalsta grupas Toronto aicināti.

Viņi visi sīkāk iztīrāja LTF ieceres un darbību, tās 2. kongresa aprises, kā arī pieskārs nepieciešamajiem ārzemju kontaktiem, kuŗus viņi bija ieradusies stiprināt šajā krastā.

Katrā ziņā, visietekmīgākais priekšnesums bija M. Vulfsonam, kas kā padomju amatvīrs pastāvējis visus šos gadus, bet tagad ar sirdi un prātu pievērsies latviešu lietai. Privāti viņš pat minēja, ka ik nedēļu tiekoties ar prezidentu Gorbačevu (rādīja kā apliecinājumu foto uzņēmumu ar viņu!). Imponēja viņa nosvērtība un teicamā latviešu valoda. Piezīmējams, ka Latvijas latviešos viņš ir ļoti atzīts cīnītājs par Latvijas neatkarību, kam ir sevišķi stingrs mugurkauls un kas tieši tādēļ cietis pat fiziskā uzbrukumā, no kuŗa vajadzējis atkopties ilgāku laiku slimnīcā, uz ielas.

J. Jurkāns it īpaši ieinteresēts ārzemju kontaktu izveidošanā, kas ir viņa amata pienākums Tautas Frontē, kamēr Vladens Dozorovs kā krievs labi izprot latviešu prasības, ir Latvijas neatkarības idejas cītīgs aizstāvis.

Visi trīs labprāt atbildēja dažādus jautājumus, kādu netrūka. Klausītājus viņu atbildes apmierināja un tie devās mājās pieredzē bagātāki.

Katrā no pieminētajiem sarīkojumiem bija ap 70 apmeklētāju. Šis cipars, šķiet, šobrīd ir tas, ar ko rīkotāji var rēķināties šāda veida saietos, kas paplašina mūsu redzes loku.

Š.

TEICAMI KONCERTI MONTREALĀ.

Šī gada decembrī mūzikas cienītājiem bija sevišķi reta izdevība noklausīties divus teicamus koncertus: pirmo - Ziemsvētku ieskaņas - rīkoja latviešu centrs un MLB, bet otro - igauņu zēnu koŗa un orķestra - šejienes igauņu sabiedrība.

Ziemsvētku ieskaņas koncertā koncertēja Latvijas Nacionālās Operas viesi - tenors Ingus Pētersons, līriskais koloratūrsoprāns Inese Galante, ar Māri Skuju kā pavadītāju pie klavierēm. Tas bija labi sagatavots koncerts. Tas notika Bon Pasteur koncertzālē, kas pieder Montrealas pilsētas kultūras nozarei un pieejama tikai kulturālām vienībām. Šī zāle ļoti piemērota šādiem koncertiem. Jo tajā teicama akustika un patīkama, mājīga sajūta (sēdekļus var paaugstināt vai pazemināt ar mehānisku ierīču palīdzību!).

Mūzikas cienītāji dziļi izbaudīja šī koncerta ik dziesmu, kas visas bija skaistas un melodiskas. Dzirdējam tās gan solo, gan dueta dziedājumos un vairākās valodās. Tur bija gan ārijas no latviešu, gan starptautiskām operām.

Klausījamies arī tik ļoti pazīstamās Bacha un Šuberta AVE MARIAS un Brāmsa ŠUPLA DZIESMU latviešu valodā. Šīs dziesmas ļoti aizkustināja klausītājus, jo mākslinieki tās izpildīja ar lielu izjūtu un mūzikālu izteiksmi.

Ingus Pētersons jau pašā programmas sākumā pierādīja lielu balss kontroli, dziedot no visklusākā pianissimo līdz visspēcīgākajam fortissimo, bez jeb kādas balss pārpūles, nemanāmas un nedzirdāmas balss iepemšanas, bez nevēlamiem akcentiem, vienmēr un visur piegriežot vērību mūzikālai izteiksmei.

Ir jāapbrīno abi jaunie mākslinieki, ka viņi tik labi nodziedāja visu gaŗo programmu (22 dziesmas un vairākas piedevas), jo abi bija apaukstējušies mūsu aukstajā klimatā. Gan vietām tādēļ varējām dzirdēt doŗjāku (nasal) skaŗu, galvenokārt, Pēterona vidējā dināmikas līmenī.

Ir zināms, ka Ingus Pētersons bija Latvijā ļoti populārs estrādes tenors, pirms viņš saistījās ar Latvijas Nacionālo Operu, un tā reizēm varējām izjust šo estrādes dziedāšanas stilu vairākās dziesmās.

Publikai sevišķi patika Ineses Galantes dziedājums, ko viņa veiksmīgi papildināja ar izkoptu izteiksmi un atjautīgu tēlojumu. Viņas tēlojuma kapacitāte ir tikpat attīstīta kā dziedājuma. To ļoti manījām Guno Fausta duetā un Margaritas ārijā. Viņas koloratūrsoprāns izcēlās Bellini Bel Canto Aissimas ārijā. Viņa skaidri un bez piepūles dziedāja gan augstās, gan zemās notis. Viņas labi izstrādātā dināmika un frāzes bija vērojamas ik dziesmā, ko viņa izpildīja.

Abiem dziedātājiem ir izcila intonācija ne vien viņu solo dziedājumos, bet arī duetos.

Pavadītājs Māris Skuja meistariski sastrādāja ar abiem dziedātājiem. Visievērojamāk Guno Duetā, sekojot dziedātājiem ar lielu uzmanību, māksliniecisku izteiksmi, reizēm it kā ar diriģenta žestu. Mārim Skujam liels nopelns šī koncerta augstā līmeņa sasniegšanā.

Koncerts klausītājus saistīja ar savu dziesmu variantiem un mūzikālo izpildījumu. Bez šaubām, mēs visus trīs māksliniekus atkal gaidīsim Montrealā, nākamreiz, cerams, kuplākā skaitā.

ANDRIS GŪTMANIS.

Ar māksliniekiem publiku koncerta sākumā iepazīstināja Jānis Tērauds, atvadu mirklī aicinādams pēc blakus ziedojuma. Un mūzikas cienītāji šim aicinājumam atsaucās, sametot vairāk kā 200 dolārus. Tas vēlreiz apliecināja, ka koncerts tiem bija sevišķi patīcis. Izdevumos bija \$ 951.50, bet ienākumos \$ 951.-. Tā nu rīkotāji bija tikuši cauri ar 50 centu piemaksu. Bija gan paredzēts, ka māksliniekiem vajadzētu saņemt \$ 300, bet tie dabūja tikai \$ 200, neskatoties uz to, ka pārējie izdevumi, tiešām bija pavisam minimāli.

Jaunatrastā mūzikas koncertzālē varētu notikt viens otrs mūsu kulturāls sarīkojums. Diemžēl, tā

ir pieejama reti un neparastos laikos, kādēļ arī šis koncerts notika agrā sestdienas pēcpusdienā. Tā aizsniedzama ar pazemi, un tā vismaz pensionāri nekādā ziņā nevarēja sūdzēties, ka koncerts tiem būtu bijis nepieejams.

Koncertu apmeklēja 72 apmeklētāji, kuŗu vidū bija vairāki franču izcelsmes interesenti, kas Ingu Pētersonu bija dzirdējuši dziedam iepriekšējā vakarā kādā no Montrealas vecpilsētas viesnīcām.

Mūsu kultūras dzīvē šo mākslinieku viesošāns izrādījās cildens notikums, kas aizveda skaistā mūzikālā pārdzīvojumā. Šķiet, ka tas būtu iepriecinājis daudzus no tiem, kas šoreiz bija palikuši mājās.

Igauņu zēnu koŗa un simfoniskā orķestra koncerts 14. decembra sevišķi aukstajā vakarā, Sv. Patrika angļu-katoļu bazīlikā, Renē Leveka bulvārī, uzskatāms par grandiozāko un vērtīgāko sniegumu, kāds še dzirdēts daudzu gadu laikā. Pielīdzināms Vīnes zēnu koŗa sniegumam. Dzidrie un mūzikāli tīrie zēnu soprāni burtiski valdzināja. Mūzikālā izteiksmē, šķiet, pat visdzirdīgākā auss nevarēja saklaust neskaidru frāzi vai noti. Katrs ansambļa dalībnieks tā ieplūda kopējā sniegumā, ka bija dzirdama tikai tonāli tīra un tehniski spīdoša mūzika, kuŗas atskaņojums pauda katra darba gaisotni. Viss tas jūtami iesildīja vairāk kā 1.000 apmeklētāju sirdis.

Šī koncerta nozīmīgākais sniegums bija W. A. Mocarta Krönungmesse (K 317), ko meistariski atskaņoja zēnu koris, vairāki solisti un simfoniskais orķestris. Ikviens no šī darba 6 daļām aizveda klausītāju pārdzīvojumā, kuŗā tas sastapās arī ar briljanto mūzikas ģēniju - Mocartu.

Igauņi ar šīm abām vienībām iemantojuši plašu atzinību visā pasaulē. Jāatzīst, ka tā ir vairāk kā pelnīta un panākta neatlaidīgā darbā, ievērojamu meistarību - diriģentu vadībā.

Koncerta organizētāji bija pielietojuši plašu vērienu un rūpīgi izstrādātu plānu, kas palīdzēja tiem veiksmīgi pārvietot vairāk kā 100 personas un instrumentus no krasta līdz krastam un pāri ASV robežai un atpakaļ. Saimniecībā pat gūts atlikums.

Bez šī koncerta Montrealā bija vēl pāris mazākas uzstāšanās, kas arī bija labi apmeklētas. Interesanti atzīmēt, ka kā galvenās turnejas rīkotājas atzīmētas "Union of Estonian Enterprises" Tallinā, un Igauņu koristu federācija Ziemeļamerikā. Pasākumu atbalstījušas arī vairākas šī krasta gaisa satiksmes sabiedrības un citi komerciāli pasākumi.

Koncertā izdevās pamanīt kādus 50 latviešus, kas visi bija apmierināti, ka bija atnākuši. Bija ieradies arī Kanadas Daudzkultūras ministrs Džerijs Vīners.

Ap 100 Montrealas latviešu, to skaitā ap 30 bērnu, pulcējās Ziemsvētku eglītē, ko 17. decembrī, Latviešu Centrā, rīkoja ev.-lut. Trīsvienības draudze un Latviešu skola Montrealā.

Pagaŗu svētbriŗi, kuŗā bez evaņģēlija lasījumiem bija seŗas kopīgi dziedātas Ziemsvētku dziesmas (Dziesmu lapiņās iespiesta latviešu un angļu valodās, lai dziedāt varētu visi.), vadīja māc. Gunārs Hūns. Pa svētbriŗa laiku bērni uz skatuves piedalījās greznā Betlemes skatā, ko bija sagatavojusi Inta Hūns.

Priekšnesumu daļā dzirdējām skolas kori un redzējām visus latviešu skolas skolniekus un skolotājus tēlojam dažādas lomas Isludziņā - uzvedumā Ziemsvētku budeliŗi, kas bija rūpīgi gatavots un rītēja kā pa dziedziņu. Še pie klavierēm savu uzdevumu veica Mārtiņš Ozoliņš. Aktieŗos: māte - Ināra Leimane, tēvs - Gunārs Hūns, vecā māte - Anita Poriete - Bedard, meita - Māra Leimane, dēls - Corin Grey, meitiņa - Alexia Grey; budēļi - vilks - Eriks Porietis - Bedard, ģigāniete - Andra Leimane, ģigāns - Dags Demandt, pirmais zaķis - Dāvids Porietis - Bedard, kaza - Liene Gailis, Lāŗa dīdītājs - Ināra Gailis, Lācis - Maira Kaniņa, mazā ģigāniete - Karīna Leimane, sunītis - Andris Kaniņš, dzērve - Heidi Rudzītis, otrais zaķis - Kaila Freeman, kaķis - Selga Vītola, pārējie budēļi - Andrea Bouskill, Victoria Bouskill, Christopher Kajaks, David Kajaks, Erin Kajaks, Tara Kajaks un Caroline Peika.

Piemērotu skatuves dekorāciju bija darinājis Uldis Peika.

Ziemsvētku melodijas ar stabulī atskaņoja Stephanie Peika. Viņai ir mūzikāla dzirksts.

Skolas bērni bija sagatavojuŗi gaumīgas programmas, tā turpinot senu skolas tradīciju, kas patieŗām iepriecināja.

Atnāca arī Ziemsvētku vecītis ar dāvanu maisu un iepriecināja katru bērnu.

Eglītes sarīkojumā bija silta ģimenes gaisotne, un visi pie bagātīgi klātiem galdiem jutās labi un gandarīti. Labi gan, ka Montrealas latviešu sabiedrībā atkal bija sava priekšsvētku eglīte. Par to rīkotājiem un programmas sagatavotājiem un izpildītājiem pienākas sirsnīgs paldies.

Jāpiezīmē, ka šī gada decembra sarīkojumos ievērojami mainījies apmeklētāju sastāvs. Nekas jau sabiedrībā neapstājas, kamēr tā dzīva un rosīga. Tikai mainās. Mainās arī mūsu aktīvā saimē. Tas ir nenovēŗšams dzīves likums.

Bet Ziemsvētki ir tikai vieni. 17. decembrī tie Latviešu Centrā bija gaiŗi.

CITAS ZIŅAS.

● Ap Ziemsvētku laiku iznācis Latviešu Inŗenīeŗu Apvienības Ņurnāla TEHNIKAS APSKATS 114. numurs, ko Montrealā iespieŗ Elmārs Bārdiņš, kam 7. decembrī apritēja 65 mūŗa gadi.

Ņurnāla titullapā 2 krāsu fotogrāfijas, kas iespiestas krāsu foto kopēŗanas teknikā R. Zempicka darbnīcā Toronto. Tās rāda tautas atmodu brīvības rītausmā.

Izdevuma atseviŗķš numurs ASV un Kanadā maksā \$ 5.00, bet 4 numuri - \$ 16.00.

Pasūtīnājumī: Technical Review, P. O. Box 2221, Dorval, Qué., Canada H9S 5J4.

● 15. decembrī, Latviešu Centrā, pulcēŗās 10 baltieŗu filatēlistu, lai pārrunātu Baltieŗu pastmarku krāŗēŗu kluba dibināŗanu Montrealā.

Nolēma tādu izveidot un par pirmo kluba vadītāju izraudzīja J. J. Raudseppu.

Klubā var sastāvēt ikviens lietuvju, igauņu un latvieŗu pastmarku krāŗēŗis neatkarīgi no tā, kāds ir tā krāŗanas lauks vai interese. Kluba sanāksmēs pārrunās dažādas tematus. Varēs izmainīties pastmarkām, aploksnēm un pastkartēm.

Nākamā sanāksme notīks 24. janvārī, plkst. 19:30 Latvieŗu Centrā. Interesenti lūŗti piedalīties un aicināti pemt līdz savus pastmarku klāstus. I.

ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅŠ.

Šogad DV Montrealas nodaļas vanadŗu rīkotais gadskārtējais Ziemsvētku tirdziņš notīka 23. novembrī, Latvieŗu Centrā, un bija pulcinājis daudz vairāk apmeklētāju kā iepriekšējos gadus. Lielo vairumu seviŗķi interesēja un apmierināja vanadŗu sagatavotais azāids, tā kā jau pēcpusdienā gandrīz viss bija izpārdots.

Turpretim dažādo mantiņu tirgotājiem tirgus bija ievērojami zemāks. Daŗi pat atzina, ka neesot sedzis ceļa izdevumus. Tirgus noletu jau grūti paredzēt.

Tirdziņā valdīja parastā laipnība un omulība.

Vanadŗu priekŗniece Ērika Vītiņa ar visu apmierināta - ienākums teicams un palīdzēŗot vanadŗu mērķu īstenoŗanā. Jāpiezīmē, ka mūsu vanadzēs savus līdzekļus vienmēr pratuŗas atvēlēt cildēniem un nozīmīgiem pasākumiem gan dzimtenē, gan citur pasaulē. Par to viņas pelnījuŗas īpaŗu pateicību.

Nav Ņaubu, ka vanadzēs jau tagad gatavojas savam nākoŗajam pasākumam - KAFEJNĪCAĪ pavasarī. Ņ.

TURPMĀKIE SARĪKOJUMI.

MLB ZIŅAS:

27. janvārī, plkst. 17:00, Latviešu Centrā, Lašīnā, MLB 42

gadū pastāvēšanas sarīkojums. Siltas vakariņas.

Imanta Steprāna referāts par temu **PLURALISMS**.

Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem. Skatiet paziņojumu 32. lappusē!

MLB Zīpotāja tehnisko izdevumu segšanai DECEMBRA mēnesī esam saņēmuši sekojošus ziedojumus:

E. Platups \$ 7.50, Voldemārs Gerliņš, Rīdingā, Pensilvānijā, ASV, \$ 10.75, Mārtiņš Sala \$ 2.50, Ojārs Rozentāls \$ 7.50, Oļģerts Štauers, Denverā, Kolorado, ASV, \$ 28.50, Ina un Jānis Purviņi, Appleton, Viskonsinā, ASV, \$ 3.37, Žanis Epners, Ričmondhilā, Ontario, \$ 22.50, Krišs Sidars, Toronto, Ontario, \$ 2.50, Eduards Balulis \$ 2.50, Ž. Kavaliņš \$ 2.50, J. Kivītis \$ 7.50, Edīte Mogensena, Sarnijā, Ontario, \$ 25.00, J. E. Jakāns, Toronto, Ontario, \$ 50.00, Lilija Rudzāts \$ 10.00, Skaidrīte Esmiņš \$ 25.00, Edvīns Poruks \$ 22.50, Aina Rāns, St. Andrūsā, Ņūbransvikā, \$ 2.50, Kārlis Dreijers \$ 2.50, Apolonija Jurāns, Toronto, Ontario, \$ 7.50, Arnolds Panga \$ 20.00, Vilma Steinerts \$ 5.50, Velta Vaivads, Prēkotā, Ontario, \$ 2.50, Alma Abrams \$ 5.00, Edīte Spurmane \$ 20.-, Elmārs Bērziņš, Toronto, Ontario, \$ 7.50, Lūcija Krauze \$ 7.50, Rasma Leimane \$ 2.50, Glafīra Indāne \$ 2.50, Jānis Graudiņš \$ 12.50, Jānis Ape-rāns, Karmelā, Ņujorkā, ASV, \$ 6.30, Imants Klai-še \$ 2.50, A. Zakis, Ajax, Ontario, \$ 2.50, J. Avotiņš, Kalamazū, Mičigenā, ASV, \$ 34.20, J. Deglis, Vilimantijā, Konnektikatā, ASV, \$ 3.15, Alfrēds Rimša, San Marcos, Kalifornijā, \$ 3.85.

Decembrī no 37 lasītājiem kopā \$ 378.12.

1989./90. darbības gada pirmajos 8 mēnešos no 147 lasītājiem pavisam kopā \$ 1.934.75.

Spiestuves mašīnu iegādei DECEMBRA mēnesī ziedojuši:

Austra Konovalovs \$ 2.50, E. Platups \$ 20.00, Dzidra un Bruno Innusi \$ 200.00, Jānis Jakāns, Toronto, Ontario, \$ 50.00, Helēna Bērziņš \$ 12.50, Aina un Voldemārs Paegles \$ 20.00, Kārlis Dreijers \$ 20.00, Skaidrīte Esmiņš \$ 25.00, Zigurds Ildens, Sutton West, Ontario, \$ 5.00, Kārlis Irbītis \$ 12.50, S. Kaminskis \$ 65.00, Aina Rāns, St. Andrūsā, Ņūbransvikā, \$ 5.00, Arnolds Panga \$ 50.00, Alma Abrams \$ 5.00, Marija Gobuleva \$ 22.50, Jānis Mūrnieks \$ 7.50.

Decembrī no 18 lasītājiem kopā \$ 522.50.

1989./90. darbības gada pirmajos 8 mēnešos no 70 lasītājiem pavisam kopā \$ 3.270.85.

Jaunieģādātās mašīnas parāds vēl ir \$ 3.019.-.

Abās kategorijās pirmos 8 mēnešos no 210 lasītājiem pavisam kopā \$ 5.205.60.

MLB mērķu sekmēšanai ziedojuši: V. Paegle \$ 7.50, Milda un Kristis Ozoli \$ 7.50.

Decembrī no 3 atbalstītājiem kopā \$ 15.00.

Darbības gadā no 15 labvēļiem pavisam kopā \$ 257.50.

Sirsniņgs paldies visiem mūsu darba atbalstītājiem!

MLB valde.

1989. gada Ziemsvētku un Jaungada APSVEIKUMA, ko publicējam iepriekšējā MLB Zīpotāja (Nr. 12./489.) numurā un ko papildinām šajā, pavisam kopā piedalījās 173 ģimeņu vienības un 9 organizācijas (Iepriekšējā gadā 169 un 9). Kopējā sveicienā no jauna piedalījās 14 ģimeņu vienības, miruši vai piedalīšanās atteikušas 10 vienības. Kopējais sveicinātāju dalībnieku skaits - 380 (iepriekšējā gadā 375).

Ziedojumos saņemti un pieteikti pavisam kopā \$ 2.083.50 (Iepriekšējā gadā - \$ 1.967.49), ku-ru lielākā daļa jau saņemta.

Tos apsveikuma dalībniekus, kas savu atvēlējumu vēl nebūtu nodevuši, aicinām to izdarīt ar atbildes pastu, jo līdzekļi MLB patlaban ļoti vajadzīgi.

Dalībnieku atsevišķās ziedojumus nepublicējam, kā tas pa gadiem iegājies.

Sirsniņgs paldies itin visiem ŠĪ KOPEJĀ SVEICIENA dalībniekiem.

Atvainojamies tiem sveiciens dalībniekiem, ku-ru vārdi bija izlaisti svētku numura sveicienā un ku-ruš atrodiet ŠĪ numura 11. lappusē.

ŠĪ kļūme ir nepiedodama, bet tomēr notikusi. Nevaram tur vairs neko grozīt.

Nelaimīgā kārtā iepriekšējā numurā bija vēl ci-tas kļūmes, gan pamanītas, gan nepamanītas, ku-ņas bija ieviesis drukas velniņš: -

Centra Jaungada sarīkojums bija izziņots nepareizā datumā. To vismaz vēl pēdējā brīdī varējām paskaidrot. Baltiešu pastmarku saiets bija izziņots pareizā datumā, bet nepareizā dienā. Un tad vēl bija viena otra sīkāka kļūme, ku-ņas šeit ne-pieminam.

Centšamies drukas kļūmes novērst visiem spēkiem, bet tās vienmēr atgadās no jauna. Drukas velniņš ir negants, tas redakcijas darbiniekus neželē.

Drukas velniņa likstas piemeklē visus preses izdevumus. Tā šejienes izdevumiem ir pat izstrādāta līkne un dati, kas dod iespēju salīdzināt šīs likstas no numura uz numuru. Izmeklēšanu un salīdzināšanu izdara neitrālas sabiedrības un rezultātus paziņo izdevējiem un plašākai sabiedrībai. Neviens pilnīgi no kļūdām nespēj izbēgt. Sa-censībā dažādo izdevumu starpā uzvar tas, kam kļūdu procents mazāks jeb ir zem caurmēra līknes.

MLB mājas cepumu un citu priekšmetu tirdziņā, kas notika aizvadītā gada 11. novembrī, piedalījās vairāk dalībnieču un darbinieku kā jeb ku-ņā iepriekšējā, ko MLB rīkojusi. Devums bija bagātīgs. Rezultātā šis sarīkojums deva labu atlikumu - pārī \$ 1.200.-, kas ir vienīgais šāda veida ie-nākums biedrības kasē.

Šoreiz daudz mazāk bija Lašīnas iedzīvotāju. Domājam, ka tas tādēļ, ka nepiemērots bija datums. Neskatoties uz to, sarīkojums tomēr izdevās labāk kā iepriekšējos gadus.

Sakām sirsnīgu paldies itin visiem - palīgiem un apmeklētājiem!

Lūdzam dalībniekus jau padomāt, kā šim sarīkojumam varēsīt atkal izpalīdzēt rudenī.

MLB tekošais darbības gads tuvojas noslēgumam. Nav vairs tālu līdz gada sapulcei. Tādēļ aicinām MLB biedrus nokārtot biedru maksas un saistības ar LNAK. Atgādinām, ka LNAK dalības maksa tagad ir jāmaksā arī pensionāriem (\$ 5). Maksājumi sūtāmi MLB kasierei A. Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Qué., H9R 2X5.

Likvidējot savu grāmatu un Žurnālu krājumus, lūdzam tos neaiznest. Nododiet liekos eksemplārus MLB bibliotekai, sazinoties ar bibliotekāru Jāni Birzi, tel. 684-4391.

Visā pasaulē tagad tiek vāktas latviešu grāmatas nosūtīšanai uz Latviju, kur tās ļoti nepieciešamas un gaidītas. Atkarībā no ienākušo grāmatu skaita arī mēs varētu piedalīties šajā akcijā.

Sakām sirsnīgu paldies visiem tiem, kas pasūtījuši un dāvājuši MLB Zīpotāja gada abonementu saviem paziņām vai tuviniekiem svētkos un citos gadījumos.

Redakcijā par \$ 15.-, pasta izdevumus ieskaitot, pieejami vēl daži 1988. un 1989. gada pilni MLB Zīpotāja komplekti. Tie varētu būt patīkama lasāmviela un dāvana.

Gada abonements uz Latviju maksā \$ 35.-. Pasūtīnājumi pie izdevuma administrātores. Izmantojiet pasūtīnājuma blanku, kas atrodama pēdējā lap-pusē. Atjaunojiet savu abonementu! Redakcija.

S A B I E D R I S K Ā S D Z Ī V E S L A I K R Ā D I S :

Biežāk lietoto
telpu adreses: Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek ev.-lut. dievkalpojumi, 4345 Marcil.
Ev.-lut. Trīsvienības draudze nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.
Latviešu Sabiedriskais Centrs - 3955 Provosta ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

6. janvārī, plkst. 17:00, Notre Dame bazilikas sarīkojumu zālē, 426 St. Sulpice ielā, Montrealas Latviešu katoļu draudzes gadskārtējais Ziemsvētku eglītes sarīkojums ar Montrealas jauktā koŗa piedalīšanos.
7. janvārī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
11. janvārī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
14. janvārī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
17. janvārī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra valdes sēde.
21. janvārī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Svētās Sirds kapelā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
24. janvārī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Baltiešu pastmarku kluba kārtējā sanāksme. Piedalīties aicināti visi pastmarku krājēji.
25. janvārī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
27. janvārī, plkst. 15:00, Latviešu Centrā, Latviešu Inženieru Apvienības gada sapulce ar biedriem iepriekš izziņotu darba kārtību.
27. janvārī, plkst. 17:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Biedrības 42. pastāvēšanas gada svētki ar vakariņām un Imanta Steprāna referātu par tematu PLURALISMS. Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem (Skatiet īpašu paziņojumu 32. lpp.!).
30. janvārī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes darba sēde. Padomes dalībnieces aicinātas uz sēdi sūtīt savus pārstāvjus.
- ~~11. janvārī, plkst. 12:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.~~
9. februārī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
11. februārī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
18. februārī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Svētās Sirds kapelā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
18. februārī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
18. februārī, plkst. 14:30, apmēram, pēc dievkalpojuma, Montrealas ev.-lut. Trīsvienības draudzes pilnsapulce. Darba sekā: ziņojumi, budžets 1990. gadam, vēlēšanas un dažādi jautājumi.
18. februārī, plkst. 15:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra gada sapulce.
23. februārī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
25. februārī, plkst. 11:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
8. martā, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
22. martā, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
31. martā, plkst. , Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Biedrības gadskārtējais APRĪLA JOKS sarīkojums par labu MLB Ziņotājam ar plašu programmu. Plašāka informācija turpmākos MLB Ziņotāja numuros.

Laiņni lūdzam ziņas SABIEDRISKAJAM LAIKRĀDIM iesniegt rakstiski. Ieteicams, ka atsevišķos paziņojumos iesniedzēji sagatavo paši. Lūdzam ievērot iesniegšanas termiņu - ik mēneša 15. datumu! Izņēmumu gadījumos pieņemam vēlinuspaziņojumus. Ja vien iespējams, sniedziet ziņas par nākamiem divi mēnešiem.

Lūdzam rīkotājus sarunāt reportāžas rakstītāju savam sarīkojumam. Labprāt šādas reportāžas iespēžam, lai sabiedriskā dzīve Montrealā būtu iespējami pilnīgi dokumentēta. No piederīgiem gaidām mirušo dzīves gaitas aprakstus, lai varam tos pieminēt, aizsaulē aizejot.

P A T E I C Ī 0312017102

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

r ī k o

s e s t d i e n, 27. janvārī, plkst. 17

Latviešu Centrā, 3955 Provosta ielā,

MLB 42 GADU PASTĀVĒŠANAS

S A R Ī K O J U M U.

Siltas vakariņas \$ 7.

Imanta Steprāna referāts PLURALISMS.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Apmeklēt aicina

MLB VALDE.

Sirsniņgs paldies Zinaidai un Oskaram VĪN-
DEDŽIEM par manas 65 gadu dzimšanas dienas
v i e s ĩ b u sagatavošanu.

Pateicos Latviešu Inženieru Apvienībai,
DV Montrealas nodaļai, Montrealas Latviešu
Pensionāru Apvienībai un citiem laba vēlē-
tājiem, kas mani atcerējās šajā dienā.

ELMĀRS BĀRDIŅŠ.

Šo MLB Ziņotāja numuru nododam Kanadas pas-
tā šā gada 5. janvārī.

Daļai lasītāju izdalām to 6. un 7. janvāra
nedēļas nogalē.

Laipni lūdzam lasītājus paziņot par MLB Zi-
ņotāja nesapņemšanu. Pēdējā laikā vairāki sūtī-
jumi ir pazuduši Kanadas pastā. Ir bijuši arī
gadījumi, kur izdevums saņemts saplēsts vai
aploksne bijusi tukša. Pēc ziņas saņemšanas
izsūtīsim Jums citu kopiju. Zvaniet 457-9832!

Lūdzam pieteikt visas adresu maiņas, piemi-
not arī dzīvokļa numuru un pasta kodu.

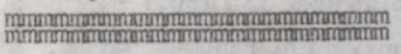
Iepazīstiniet ar MLB Ziņotāju savas paziņas!

PATEICĪBA

Alīsei G r ī n t ā l e i un viņas ra-
diniekam J ā n i m par Montrealas Lat-
viešu Sabiedriskā Centra d ā r z a uz-
kopšanu. LATVIEŠU SABIEDRISKĀIS CENTRS.

TORTES godiem, viesī-
bām un pašu priekam.

PASŪTINĀJUMI:
tālrunis 457-9832.

Personas, kas vēlas
iegūt ātru un pareizu
informāciju par jaunā-
kiem notikumiem Latvi-
jā, var zvanīt latvie-
šu sūtniecībai Vašing-
tonā - tel. 202-726-
8213. Sarunu izdevumi
jāsēdza pašam informāci-
jas pieprasītājam (ai).

1990. I 1.425 e.

MŪZIKĀLĀ TEĀTRĀ

TANGO LUGANO VIDEO
LENTAS \$75

Pasūtīnājumi: Latviešu
Jaunatnes Dziesmu Svēt-
ku padomē - 291 Lorraine
Dr., Baie d'Urfé, Qué.,
Canada H9X 2R2

**COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE**

FLOWERS
by
Perpetua

Funeral Directors

• 5810 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514-483-1870

MLB ZIŅOTĀJA administrātores A. Porietei - Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Québec,
Canada, H9R 2X5, telefons 514-697-6624.

Ar šo nosūtu abonementa samaksu (\$22.50 vai 17.50 sk. likmes) par _____ gadu/iem \$ _____	
Gaisa pasta piemaksu ASV - \$ 5.-, citos kontinentos - \$ 12.-	\$ _____
Ziedoju izdevuma tehnisko izdevumu segšanai	\$ _____
Ziedoju spārestuves mašīnu iegādei	\$ _____
Vēlos saņemt sekojošus agrākos MLB Ziņotāja numurus: _____ à \$ 2.-	\$ _____
Dāvinu MLB Ziņotāju	\$ _____
Iesaku nosūtīt paraugburtnīcas	\$ _____
Ar šo nosūtu iestāšanās maksu Montrealas Latviešu Biedrībā - \$ 5.-	\$ _____
Ar šo nosūtu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (à \$ 10.-)	\$ _____
Ar šo nosūtu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (à \$ 10.-)	\$ _____
Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai	\$ _____
Pavisam kopā	\$ _____

Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

(Makeklāja vārds, uzvārds, pasta kods, telefons numurs)

(paraksts)

MLB ZIŅOTĀJS
ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2,
tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štauvers. ADMINISTRĀTORE: Anita Poriet-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe
Claire, Qué., Canada, H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624. EKSPEDICIJA: Valta Ozols. DAR-
BINIEKI: Jānis Birze, Elga Cops, Edgars Kajaks, Vīna Kajaks, Austra Konovalova, Anna
Kreipāne, Pēteris Kreipāns, Voldemārs Ozols, Ilga Štauvere un vēl daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 22.50 gadā; MLB biedriem, pensionāriem un kara invalīdiem -
\$ 17.50 gadā; gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 5.-, uz citiem kontinentiem \$ 12.-.
Atsevišķas agrākās burtnīcas pret \$ 2.- ziedojumu. Lappušu maksa: 1/4 lpp. - \$ 20.-,
1/3 lpp. - \$ 25.-; 1/2 lpp. - \$ 30.-; 3/4 lpp. - \$ 50.-; pilna lpp. - \$ 55.-; klie-
ju un paziņojumu sagatavošana \$ 15.-. Iespējama arī foto uzņēmumu publicēšana.

Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZIŅOTĀJS, tāpat kā MLB, ir bez-
peļņas pasākums; visas ienākumus redakcija izmanto tā izdošanas vajadzībām.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tādā pašā numuram iesūtīti vai nododami redakci-
jā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumu publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakci-
ja var rakstus īsina. Raksti un ziņas nepauž no MLB valdes, ne redakcijas, nodz tās darbinie-
ku ieskatu iztirzētos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un jā-
parakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY JANUARY 1990 JANVIER MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS
SOCIÉTÉ DES LETTONS DE MONTRÉAL BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Société des Lettons de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society: 291 Lorraine
Drive, Baie d'Urfé, Canada H9X 2R2, telephone 514-457-9832.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 DOMU TALKA
 ALTERNATIVES
 Ejam brāļi raudzīties,
 Kādu koku upe nes.
 Kādu koku upe nesa,
 Tāda koka laivu taisam.
 T. T. ALTERNATIVES
 P. O. Box 998
 Hamilton, Ont.
 L8N 3R1
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX